ARH Diss. B - 27100

Tartu Riiklik Ülikool
NSV Liidu ajaloo Kateder

V. Kingissepa publitsistikast Eesti tööliskorraldusest (1912 – 1922)

Diplomitöö

Tõnu Toon ajaloo V kursus
Juhendaja dots. kt. M. Lõhmus

TRÜ NSV Liidu ajaloo kat.
Inv. nr. 2207

Tartu
1970

Sissejuhatus

3. mail 1972. aastal möödub 50 aastat päevast, mil eesti kodanlus õieandas anneid väljapaistva eesti bolševiku Viktor Kingissepaga. V. Kingissepa surmukeha uputati merre, isegi surnuna kartis kodanlus teda. Kuid töölisklass ei unustanud oma juhti. V. Kingissepa mälestust peetakse pühana, tema vaimset pärandit, töölisajakirjanduses ilmunud publitsistikat hinnatakse ka praegu kõrgelt.

Olles üks tegevaid ja organisaator ja võitles põõras V. Kingissepp suurt tähelepanu ka publitsistlikule tegevusele. Seni kindlaksteh tud andmetel võib tema ajakirjanikutee alguseks lugeda 1912. aasta detsembrit, millal Narva „Kiir" ilmus tema artikkel „Üliõpilaskond ühiskondlistes liikumistes"[1].

Sellest ajast kuni elu lõpuni jäi V. Kingissepp truuks ajakirjanduslikule tegevusele, mõistes seda kui agitaatori ja propagandisti tähtsust töölisliikumises.

---

[1] Üliõpilane [V. Kingissepp], Üliõpilaskond ühiskondlistes liikumistes, „Kiir" nr. 33, 20. XII 1912.

V. Kingissepa artiklites ja suuremates teostes on käsitlust leidnud kõik kaasaja aktuaalsemad probleemid, eriti tööliskiusumine oma mitmesugustes avaldustes. Alates „Kiire" perioodist oli V. Kingissepp J. Anveldi ja H. Pöögelmanni kõrval ühes enim bolševike positsioone ideoloogiles. Paistab silma V. Kingissepa erakordne produktiivsus, vaatlusaluml perioodil on temalt sulest Eesti tööliskajakirjanduses ilmunud üle 300 artikli[2].

V. Kingissepa artiklid ilmusid erandituit ainult tööliskajakirjanduses ja bolševistlikes väljaannetes. Aastatel 1912-1914 oli sellest mitme nime all ilmunud Narva „Kiir" („Kiir", „Narva Kiir", „Rahvaleht", „Töö Hääl" ja „Töö Kiir"). Järgmisel perioodil 1917-1918 avaldas V. Kingissepp oma artikleid ajalehtedes „Kiir", „Tööline", „Meeleavaldus", „Töörahva Hääl" ja „Rahvaleht". Aastatel 1919-1922 tegi V. Kingissepp kaastööd legaalsetele väljaannetele „Töö Hääl", „Rahutute Hääl", „Töö" ja „Tallinna Tööline". Sel perioodil ilmus väga palju V. Kingissepa artikleid illegaalsel „Kommunisti" veergudel, aga samuti EKP Keskkomitee ja Tallinna Komitee leheltedena.

Osa V. Kingissepa nimelisest loomurgist on avaldatud pärastsõjaaegsel perioodil meie ajakirjanduses[3].

---

[2] vt. käesolev töö lk.

[3] V. Kingissepp, Kodanlise ühiskonnakorra, aatelised diividendid, Eesti kodanluse klassivõitluse dokument, Mille võidame „Eesti Bolševik" nr. 5, 1948, lk. 42-49; id., Töörahva ajalehe, Kuidas vene töölised oma ajalehte toetavad, Maakaevajad, Kelle peale loota? „Edasi" nr. 89, 5. V 1954 jt.

suuremad teosed on ilmunud eri raamatutena[4]. Eri raamatutena on välja antud ka kaks V. Kingissepa artiklite kogumikku[5].

Enamik V. Kingissepa artikleid on ilmunud pseudonüümide all ja suur osa anonüümselt. See raskendab kõikide temale kuuluvate artiklite kindlaksteegemist. Käesolevas töös on kasutatud ainult praeguseks suurusega V. Kingissepale omistatavaid artikleid. 1912.-1914. aastate Narva „Kiirus" ilmunud V. Kingissepa artiklite väljaselgitamisteas on E. Laul teinud spetsiaalse uurimuse, millega ta lisas varem sellest perioodist teada olnud 30 V. Kingissepa artiklile veel 76 artiklit[6]. Järgnevate perioodide kohta ei ole spetsiaalset uurimust veel tehtud. Käesolevas töös on kasutatud V. Kingissepa poolt aastatel 1917-1922 kirjutatud artiklite väljaselgitamisteas Eesti NSV Teaduste Akadeemia Fr. R. Kreutzwaldi nimelise Kirjandusmuuseumi bibliograafia osakonna ja Eestimaa KP Keskkomitee Partei Ajaloo Instituudi andmeid.

---

[4] V. Kingissepp, Kellele Iseseisvus, kellele ike, Tallinn 1946; id., Iseseisvus ikke all, Tallinn 1953.

[5] V. Kingissepp, Võitlus ameerika-inglise imperialistide ja nende käsilaste vastu, Tallinn 1953; id., Kultuurikäsitlusi/Artiklid aastatest 1912-1914/, Tallinn 1954.

[6] E. Laul, Uusi andmeid V. Kingissepa Narva „Kiirus" ilmunud publitsistikast, „Eesti NSV Teaduste Akadeemia Toimetised", 1954, I kd. nr. 1, lk. 131-142; vt. ka E. Laul, Eesti töölisajakirjanduse ajaloost, Tallinn 1962, lk. 183, viide 348.

V. Kingissepa elu ja tegevuse kohta on kirjutatud arvukalt artikleid. Enamik neist on pühendatud mitmesugustele tähtpäevadele temast elu ja surmajärgse ülistamise loodi[7].

Viktor Kingissepa, kelle kodanlikus Eesti ajaloopärandus nimetati mõnikord Eesti Leniniks[8], on alati peetud meie töölisliikumise tähelisse suurkujuks. Vulgaarmarksistlikust kultuurperioodil, nagu J. Aarult, H. Pöögelmanni jt. oleks pöörd all seoti kõiki suurmaid seaduspärasid Eesti revolutsioonilise liikumise V. Kingissepa nimega. Veatamata sellele, et korduvalt on toonitatud V. Kingissepa publitsistlikust pärandi uurimise tähtsust[9], ei ole veel põhjalikku teaduslikku monograafiat avaldatagi, kuigi see oli ilmselt pleanis juba aastate eest[10]. 1946. aastal ilmunud V. Kingissepa biograafia on liiga ülelõike ja vajaksenud seisukohtadega[11]. V. Kingissepa 75. sünniaastapäevaks välja antud

---

[7] J. Saat, Viktor Kingissepp - silmapaistev eesti bolševik-revolutsionäär, „Eesti Bolševik" nr. 4, 1952, lk. 441-453; O. Lauristin, Suur revolutsionäär, „Eesti Kommunist" nr. 3, 1963, lk. 8-14.

[8] Kuidas V. Kingissepp kutsus liikööri „Eesti Leniniks" põhjendades asjaolusid, „Päevaleht" nr. 122, 6. V 1931.

[9] Daatumeid V. Kingissepa elust ja tegevusest, „Eesti Bolševik" nr. 3, 1946, lk. 194; N. Kavtaradze, Enesena, V. Kingissepp, Kellele isesisesus, kellele ike, lk. V-IX.

[10] „Õhtuleht" nr. 103, 3. V 1952.

[11] J. Sepp ja A. Gronski, Viktor Kingissepp, Tallinn 1946.

kogumik „Eluaeutr-ürgõkumentaja" sisaldab kaasaegsete mälestusi ja mõningaid dokumente, ega asenda seega kuidagi monograafiat[12].

Väga palju artikleid on kirjutatud V. Kingissepa surmamõistmise teostest „Kellele õnnistuseks, kellele ikkeks" ja „Õnnistuse ikke all" kohta[13], mis on olemas uurijatele kõige kättesaadavamad ja mille kuulutuses V. Kingissepale ei olnud midagi kahtlustatud. Kõikides neades artiklites rõhutatakse V. Kingissepa kui kodaniku natsionalismi ja ameerika-inglise imperialistide ning nende käsilaste vastu peetud eesti töörahva võitluse juhi osa eesti revolutsioonilises võitluses aastatel 1918-1922.

Konkreetselt V. Kingissepa tööliseajakirjanduses avaldatud artiklitest on kirjutanud E. Laul[14]. Oma artiklis analüüsib ta V. Kingissepa vaateid tööliseajakirjandusele kui bolševike legaalse võitluse ühele vormile. V. Kingissepa vaated tööliseajakirjandusele pälvisid E. Laulilt kõige kõrgema.

---

[12] Eluaeutr – ürgõkumentaja. Mälestusi ja dokumente V. Kingissepast (75. sünnipäevaks), Tallinn 1963.

[13] J. Mark, V. Kingissepa raamat „Kellele õnnistuseks, kellele ikkeks", „Eesti Bolševik" nr. 2, 1947, lk. 75-83; J. Saat, Viktor Kingissepp ameerika ja inglise imperialistide ning eesti rahvavaenlaste tehingute paljastajana, „Eesti Bolševik" nr. 10, 1951, lk. 15-25; P. Vihalem, V. Kingissepp kui USA-Inglise intervendi kui õigustajate paljastaja, „Looming" nr. 12, 1952, lk. 1361-1378; J. Saat, V. Kingissepa võitlus kodaniku natsionalismi vastu Eestis, „Rahva Hääl" nr. 71, 24. III 1953 jt.

[14] E. Laul, V. Kingissepa ajakirjandust käsitlevatest artiklitest aastatest 1912-1914, „Edasi" nr. 75, 16. IV 1955.

V. Kingissepa 1917-1918 kirjutatud artiklid on kõige enam pühendatud E. Päll, J. Saadi ja J. Marx poolt kirjutatud artiklis. Viktor Kingissepp kui eesti töörahva organisaator, ideoloog ja publitsist"[15] ning EK(b)P KK Partei Ajaloo Instituudi poolt avaldatud kirjutises. Viktor Kingissepa varamu pärand"[16]. Mõlemal juhul pühendatakse ainult üldise hinnangu andmisega ilma põhjalikku analüüsita. Mõnedelt artiklitelt ei saagi rohkem nõuda, sest need on kirjutatud tähtpäevade puhul (esimene V. Kingissepa surmaaastapäevaks, teine sünnipäevaks).

Eraldi tahtsid moodustavad E. Päll, E. Säärits ja A. Sokolov artiklid, kus käsitletakse V. Kingissepa kirjaniku stiili ja kujundlikkust[17]. Autorid ei ole küll (peale ühe erandi) määranud mõnuguseid V. Kingissepa artiklid nad on vaadelnud, ilmselt on mõeldud V. Kingissepa loomingut tervikuna[18]. Autorid mõrgivad ära suure kuuliklikust, mis ei ole tingitud mitte puisusust ja kuiveerumist, vaid just

---

[15] E. Päll, J. Saat, J. Marx, Viktor Kingissepp kui eesti töörahva organisaator, ideoloog ja publitsist, „Eesti Bolševik" nr. 8, 1947, lk. 13-37.

[16] „EK(b)P KK Partei Ajaloo Instituut, Viktor Kingissepa varamu pärand, „Rahva Hääl" nr. 69, 23. III 1948.

[17] E. Päll, V. Kingissepa stiilist, „Kommunist" nr. 135, 17. IX 40; E. Säärits, A. Sokolov, M. V. Gogol ja eesti kirjandus, „Rahva Hääl" nr. 52, 4. III 1952; E. Säärits, V. Kingissepa publitsistika meisterlikkusest, „Sirp ja Vasar" nr. 13, 27. III 1953.

[18] E. Säärits ja A. Sokolovi artiklis on juttu V. Kingissepa artiklist, mis ilmus ajalehes „Kiir" nr. 61, 9. VI 1917.

kollektiivsusest, samuti rahvuslik iseseisvuse kaotamisest, millega V. Kingissepp „loob... omapärase teraava ning mahlaka väljendusviisi, mis annab mõjuvalt edasi tema publitsistika iduelust sisu, mõtestab jõulist revolutsioonilist paatost kui ka viha ja huvikaotuse tõsiasjade vastu"[19].

Väga palju nimesi V. Kingissepa artiklitele on pühendatud E. Saul. Tööliskorraldusest ülevaates[20]. Kuid seal ei vaadelda neid diferentseeritult, vaid ainult teatavat näitena kui tollaegse bolševistlikus tööliskorralduses põhisuunas väljendajaid.

Viktor Kingissepa tööliskirjutised käsitlevad artiklid on leidnud positiivset hindamist mitmes 60-ndatel aastatel ilmunud eesti tööliskorralduse ajaloolises ja revolutsioonilist liikumist puudutavates uurimustes[21].

---

[19] E. Saarits, V. Kingissepa publitsistika mõtteliikumisest.

[20] E. Saul, Eesti tööliskorralduse ajaloost.

[21] A. Liebman, Eestimaa Kommunistliku Partei loomise ajaloost, Tallinn 1960, J. Leskin, Tööliskirjutised Eesti Stalõpini revolutsiooni ja enne revolutsioonilise tõusu aastatel (1907-1914), Tallinn 1960, Eestlased. 50 aastat „Pravda" jälgedes (artiklid ja mälestusi), Tallinn 1962, E. Kaup, Leninlikust võitlustest (Leninlike ideede levik ning võitlus tööliskirjutiste sihtmärgi eest Eesti Oktoobri-eelsel perioodil 1902-1917), Tallinn 1967, P. Vihalem, Eesti kodanlus imperialistide teenistuses (1917-1920), Tallinn 1960, H.-A. Lebbin, Sotsiaaldemokratismi panekust Eestis, Tallinn 1970.

Käesoleva töö kirjutamisel on kasutatud põhilise allikana aastatel 1912–1922 Eesti ilmunud töölisajakirjandust, samuti Eestimaa Kommunistlikku Partei poolt väljaantud illegaalset „Kommunisti" ja leaflette. Ajajärgu ja eesti kommunistide tegevuse iseloomustamisel on kasutatud V. I. Lenini teoseid, ülevaateid Eestimaa KP ajaloost ja teisi teoseid.

Töö eesmärgiks seadis autor kõigepealt välja selgitada V. Kingissepa artiklites käsitletud küsimused temaatika ja teemade, kindlaks teha V. Kingissepa kontseptsioonide vastavus VSDT(b) Partei (Partei rahu ajast perioodil) ja Kommunistliku Internatsionaali poliitikaga.

Töö on jaotatud sissejuhatuseks, kolmeks peatükiks ja kokkuvõtteks. Esimeses peatükis käsitletakse V. Kingissepa nime „Kiisu" 1912-1914 ilmunud artikleid. Paremaks ülevaate saamiseks on peatükk jaotatud alapeatükkideks. Igas alapeatükis käsitletakse üht või mitut lähedast V. Kingissepa artiklites püstitatud probleemi. Teine peatükk hõlmab aga aastaid 1917-1918. Peatükk jaguneb kahte alapeatükki (Oktoobrieelsem ja Oktoobrijärgsem periood). Alapeatükkides on analoogselt eelmise peatükiga vaadeldud esitatud probleeme V. Kingissepa käsitluses. Kolmas peatükk hõlmab viimast perioodi V. Kingissepa publitsistikast tegevusest (1918–1922). Alajaotused on analoogsed eelmiste peatükkidega. Lisana on antud V. Kingissepa poolt kirjutatud ja aastatel 1912–1922 Eesti bolševistlikus töölisajakirjanduses ilmunud artiklite nimestik, kus tähtsaim on artikli pealkiri, ilmumise aeg ja koht ning väljadelt kõrval kasutatud pseudonüüm

Kokkuvõte ja resümee järel tuuakse kasutatud materjalide nimestik. Töö kogumahus kirjutatud 142 leheküljel.

I peatükk

V. Kingissepa publitsistikast revolutsiooni uue tõusu aastail (1912 - 1914)

1. Sissejuhatus

1910. aastal algas Venemaal pärast mitu aastat kestnud seisakut uus majanduslik tõus. Elavnemine majanduselus oli seotud ettevalmistustega maailmasõjaks ja sellest tulenevate äärmiselt ulatuslike. Eelisoluliseks arenesid strateegilise tooraine tootmine, metallitöötlemistööstus ja eriti laevaehitus. Eesti kapitalistlik suurtööstus saavutas Esimese Maailmasõja eelõhtul taseme, mida suurendati ülitoodangu alles Nõukogude Eestis.[22]

Majanduslik tõus tõi kaasa töölisklassi kiire arvulise kasvu. Kui 1909. aastal töötas

---

[22] J. Lukin, Töölisliikumine Eestis Stolõpini reaktsiooni ja uue revolutsioonilise tõusu aastail (1907 - 1914), Tallinn, 1960, lk. 138.

Eesti kubermangus kõigis tööstusharudes kokku 18 754 töölist, siis 1910. aastal oli nende arv juba 21 239 ja 1913. aastal 28 550. Kui siia juurde arvata Liivimaa kubermangu kuuluva Lõuna-Eesti töölised, siis moodustab see arv 43220.[23]

Kahjuks tööliste koostamisel ettevõtete arv, kus töötas üle 500 töölise, tõusis ajavahemikus 1909–1913 kuuelt üheteistkümnele. Kogu Eesti vennitoorumil töötas sellistes ettevõtetes üle 31 000 töölise.[24]

Vaatamata majanduslikule tõusule jäi tööliste olukord endiselt raskeks. Võrreldes elukalliduse tõusuga, toiduainete hindade ja korteriüüri kasvuga tõusis tööliste nominaalpalk minimaalselt. Laialdaselt kasutati naiste ja alaealiste tööd, nende eelkõige puuvillatööstuses.

Majanduslik elavnemine avaldas mõju tööliskiusumisele. 1910. aastat loetakse uue tõusu algusaastaks tööliskiusumises. See tõus ei avaldunud mitte ainult streikide arvus, kuivõrd nende poliitilises suunitluses. Oma seniste õiguste kaitselt läksid töölised üle pealetungile, nõudes tööpäeva lühendamist, palga tõstmist jm.

Vägivaldse tõusuna, katalüsaatoriks Venemaa tööliskiusumisele said 1912. aasta aprillisündmused Leena kullakaevandustes. Kuntsasajalise verevõlu avaldusid vastasid kogu Venemaa töölised massiliste protestistreikidega. Need protestiavaldused sulasid

---

[23] G. Zukin, op. cit., lk. 140.

[24] Ibid.

ühte 1. mai streikidega. V. Lenin kirjutas sel puhul, et tööliskласsi aktsioonide ärkilise tõusu ei alanud juhuslikult, „... kõik vene elu tingimused valmistasid seda ammugi ette ning massilised streigid, mis tähtsuselt seotud Lena verevaenu ja 1. mai puhul, määrasid veelgi lõplikult kindlaks tõusu saabumise"[25].

1912. aasta 23. juunist hakkas ilmuma legaalne bolševike ajaleht Kindlustuskaitse. Venemaa suurkodanlus pooldas töölistele tehtud „kingitusi" nagu ütlesid kindlustust ainult õnnetusjuhtumite ja haigusega puhul. Kindlustusvaliniku valimisel ja haigekassa põhikirjade kinnitamisel kaotasid tööandjad igasugused võimalused, et valinike hulka sokutada oma meelt ja põhikirja. Vastu võtta sellise redaktsiooniga, mille puhul nad pääsesid kõige vähem maksma. Revolutsioonilise liikumise tõusu oludes põhjustasid kodanlaste sellised manöövrid tööliste protestistreike ja VSDTP duumafraktsiooni arupärimisi.

1914. aastal jätkus tööliskiikumise tõus ja kestis kuni Maailmasõja algusesse. 9. jaanuari ja Lena sündmuste aastapäeva tähistati mitmete streikidega. Teadlikkus tõusu ilmnes 22. aprillil kõikvõidud tööliskaaskirjandus päeval. Eesti bolševistlikud ajalehed said juurde hulgaliselt uusi tellijaid[26]. Vaatamata arutelumistele ja ratsapolitsei „aktsioonile" ei läinud valitsusel korda takistada 1. mai tähistamist.

---

[25] V. I. Lenin, Teosed, 18. kd., lk. 83.

[26] G. Lukin, op. cit., lk. 270.

Kuidas lõkesid tööliskiusmise Tsunfi vastu VSDTP Eesti organisatsioonid ja Eesti ametiühingud?

1907. aastal Terijoe konverentsil loodud VSDTP Eestimaa Ülekandun laevas olemast juba sama aasta keskpaiku. Tartus arenud VSDTP Põhja-Liivimaa piirkonnaorganisatsioon lõpetas samuti oma tegevuse. Põhjunks olid massilised arreteerimised. Ainult Tallinna organisatsioon suutis jätkata tegevust vastamata repressioonidele.

1910. aasta juulis Suur-Jaani konverentsil moodustatud VSDTP Eestimaa Ülekandun Keskkomitee arreteeriti sama aasta lõpul ning sellega likvideerus ka tegevus: eesti bolševike juhtiv keskorgan.

Samal ajal lõpetasid Tallinna organisatsiooni tegevuse likvidaatorlikud tendentsid, millede põhjuseks oli opportunist A. Kastra ja teda ümbritsevate väikesodanlike elementide pääsemine Tallinna Komiteesse. A. Kastra asus tööle K. Päts sotsiaaldemokraatlikus ajalehe „Tallinna Teataja" toimetuses ja sai sellel ajalehe töölisrubriigi toimetajaks.

Bolševistlikest rühmadest loodi Eesti sotsiaaldemokraatide Peterburi organisatsioon ja hiljem ka Narva ning Pärnu organisatsioonid.

Narva bolševikud said ka töölisajalehe väljaandmise initsiaatoriteks. 15. juunil 1912. aastal ilmunud töölisajalehe „Kiir" esimene number. „Kiire" idealine suunitlus ei rahuldanud kohe algusest peale bolševistlikke. Puudus oli kvalifitseeritud bolševistlikust kirjamehest ja ka J. Anvelt, V. Kingissepp jt.

eesti juhtivad bolševikud ei jäänud kõigest VSDTP konverentsidel ja nõupidamistest otsuseid. Pundus regulaarne side vene bolševike keskusega. 1913. aastal sai „Kiir" üle enabolševikust ideoloogilistest raskustest ja muutus tõeliseks bolševistlikuks töölisajalehes.

Olukorda Tallinna organisatsioonis arutati 1913. aasta sügisel toimunud eesti bolševistlike organisatsioonide esindajate nõupidamisel ja ka „Kiire" toimetuses. Otsustati saata Tallinna tööle aktiivne Pärnu bolševik H. Sunder[27].

A. Kastra oli samal ajal läänud vul kaugemale, ta oli mustanud eesti bolševikke ja „Kirt" VSDTP Riigiduuma fraktsiooni ees, nimetades neid likvidaatorlikeks.

Eesti bolševikud astusid võitlusesse kontrasti duumafraktsiooniga ning saavutasid „Kiire" tunnistamise bolševistlikuks. V.SDTP Keskkomitee esindaja abiga jõuti selgusele, kes on kes ja 1914. aasta aprillis valiti uus, bolševistlik Tallinna Komitee. Eesti bolševike ühinemine ühtseks organisatsiooniks toimus 15. juunil 1914. aastal Peterburi konverentsil[28].

Alljärgnevalt peatume lühidalt vul olukorral Eesti ametiühingutes. Uuele revolutsioonilisele

---

[27] E. Kaup, Leninlikul võitlusteel (Leninliku idee levik ning võitlus töölisliikumises ühtsuse eest Eestis Oktoobri-eelsel perioodil (1902-1917), Tallinn, 1967, lk. 86-87.

[28] Ülevaade Eestimaa Kommunistliku Partei ajaloost, I osa, Tallinn, 1961, lk. 186.

tõusule läksid Eesti töölised vastu legaalsete organisatsioonidega kahes linnas – Narvas ja Tartus. „Meil on ametiühinguid, kuid meil ei ole ametiühingulist liikumist", kirjutas V. Kingissepp 1913. aastal artiklis „Ametiühingud Eestis"[29].

V. Kingissepp, kes 1910. aastal jätkas õpinguid Peterburi ülikoolis, algul õigus- hiljem õigusteaduskonnas, võttis aganalt osa eesti bolševike tegevusest. 1912. aasta sügisest peale sai temast üks Narva „Kiire" ideoloogilisi juhte. Ta võttis aktiivselt osa „Kiire" propageerimisest tööliste seas, samuti ajalehele finantsilise abi kindlustamisest. Korduvalt sõitis V. Kingissepp sel ülesandel Tallinna ja Helsingisse. Suure töö tegi V. Kingissepp selleks, et eesti töölisajaleht tunnistataks bolševistlikuks. Koos E. Lill-Kingisseppaga võitles ta ligi poolsada „Kiires" ilmunud artiklit vene keelde[30]. VSDTP Kirkomitee tunnistamist ajaleht bolševistlikuks 1913. aasta sügisel oli V. Kingissepp suunitud väljasaatmise eest Leidumisega minema põranda alla, Helsingisse. Ka nüüd jätkas ta publitsistlikku tegevust, mida ta alustas 1912. aasta detsembris kahe artikliga üliõpilastest. V. Kingissepa aastatest 1912–1914 pärinev

---

[29] Ahing [V. Kingissepp], Ametiühingud Eestis, „Narva Kiir", nr. 26, 28. XI 1913.

[30] И. Кингисепп, Из истории эстонской рабочей газеты „Кийр" в 1912–1914 гг., „Пролетарская революция", № 12, 1922, lk. 124.

publitsistlik pärand koosneb 105 artiklist[31]. Alustamud teevale kõige lähedasemast teemast – ülikooliõpilaselikuminist, läheb V. Kingissepp hiljem üle oma kaasaja tööliskuumise ja ühiskondliku elu kõigi tähtsamate külgede käsitlemisele.

Nimega „Kiire" kahe peamise idealise publitsisti – V. Kingissepa ja J. Anveldi vahel kujuneb välja midagi „tööjaotuse" taolist. Kui J. Anveldi poolt peamiselt käsitletavatest probleemidest kujuneid võitlus tööliskooperatsiooni eest ja töö tööliskiyaeatjalega[32], siis V. Kingissepp pühendub peamiselt tööliskuumisele selle mitmekesisuses. V. Kingissepale kui marksistile on oluline terviku teoretiseerimine.

Käesolev peatükk on jaotatud kuuem alapeatükiks. Esimeses alapeatükis vaadeldakse V. Kingissepa „Kiire"-perioodi algusest pärinevaid ülikõpilaselu käsitlevaid artikleid. Kõige mahukama osa käesolevast peatükist, teise ja kolmanda alapeatüki, moodustab V. Kingissepa tööliskuumisele pühendatud artiklite analüüs, kusjuures eraldi vaadeldakse kindlustunkistumuni puudutavaid artikleid.

---

[31] E. Laul, Mõni andmeid V. Kingissepa „Noore Kiire" ilmunud publitsistikast, „ENSV TA Toimetised", 1954, IV kd., nr. 1, lk. 131-142; vt. ka E. Laul, Eesti tööliskooperatsiooni ajaloost, lk. 183, viide 348.

[32] J. Anveldi kohta vt. lähemalt E. Laul, J. Anvelt, Kiire" toimetajana (1912-1914)

mis moodustavad ümber ühe neljandiku V. Kingissepa artiklite üldarvust ja väärivad seega eraldi käsitlemist. Neljandast rühmast vaatlem alla V. Kingissepa publitsistika selle osa, mis käsitleb tööliseküsimuse probleeme ja viienda VSDTP duumafraktsiooni tegevust puudutavad artiklid. Kummagi alapeatüki järgimine V. Kingissepa võitlust kodaniku parteide töölispoliitika vastu.

2. Üliõpilaskond V. Kingissepa käsitlusis

Oma publitsistilises tegevust Narva „Kiires" alustab V. Kingissepp üliõpilasprobleemide tõstatamisega[33], nende küsimuste juurde tuleb ta tagasi 1914. aasta veebruaris seoses „Üliõpilaste Seltsi" ilmumahakkamisega Tartus[34]. Nende artiklite probleemistik on lühidalt järgmine: üliõpilaste osavõtt ühiskondlikust elust, nende maailmavaade ja selle seos sotsiaalse tagapõhjaga, päritoluga. Oleks tol ajal ise Peterburi üliõpilane, olid need küsimused V. Kingissepale eriti lähedased.

---

[33] Üliõpilane [V. Kingissepp], Üliõpilaskond ühiskondlikus liikumistes, „Kiir" nr. 33, 20. XII 1912.; Üliõpilane [V. Kingissepp], Perekondlikud tülid, „Kiir" nr. 34, 22. XII 1912.

[34] Peterburi üliõpilane [V. Kingissepp], Kirjandus, „Töö Hääl" nr. 24, 18. II 1914.

Ta jälgib üliõpilaskonna revolutsiooni järast 1905.–1907. aasta revolutsiooni lüüasaamist. Erilist huvi tunnub ta eestlastest üliõpilaste toimumud muudatuste vastu. 1905.–1907. aasta revolutsioonist võttis Venemaa üliõpilaskond osa. Väga aktiivselt eriti selle esimesest poolest kuni 17. oktoobri manifestini. Pärast seda toimus tsarismivastase opositsiooni, millesse kuulusid väga erinevate sotsiaalsete gruppide esindajad alates idumulgustest aadlikest kuni revolutsioonilise töölisklassini, lõhenemine. Kuna üliõpilaskond oli „... ainult üks osa tervest seltskonnast", siis „... üliõpilaste liikumistung võis seni kesta, kui ta väljastpoolt ülikooli seinaid liikumises toetust leidis"[35]. Siis toimunuki lõhenemine ka üliõpilaskonnas, progressiivsem osa leidis endale toetaja töölisklassis, teised, kellele Oktoobrimanifest tõi kõik (või peaaegu kõik), mille eest nad olid võidelnud „... üritavad, et nad ainult „puhast teadust" uurivad ja „poliitikat" kõrgematest õppeasutustest välja tõkestada ajada"[36]. Siit tuleb V. Kingissepp, viidates Saksamaa üliõpilaskonna ajaloole väga pessimistlikule järeldusele, et „üliõpilaste kogus on oma ajaloolised ülesanded liikumises ära täitnud"[37]. Ilmselt on V. Kingissepp lähtunud siinkohal arusaamast, et järgmises revolutsioonis Venemaal on sotsialistlik revolutsioon

---

[35] Üliõpilane [V. Kingissepp], Üliõpilaskond ühiskondlikus liikumistes. „Kiir" nr. 33, 20. XII 1912.

[36] Ibid.

[37] Ibid.

ning arvestades tollesaegse üliõpilaskonna sotsiaalset päritolu, võib seda päuldust lugeda õigeks.

Kontsti „puhast teadust" tegevate üliõpilastega taunib V. Kingissepp ka neid „..... kellel elumaitsemine ainsaks eluülesandeks sai"[38]. Seda tüüpi üliõpilasi vaatab ta eriti eestlaste hulgas. Eesti rahvuslikku koolarlust areng oli jõudnud nii kaugele, et üha rohkem „paganaid" jaksanud kindlustada enne pojale „muretu" üliõpilaspõli ja ehk selliga kaotas haritlane üha enam ühiskonnategelase joone ja asemele tuli haritlane-elunautleja.

Viimase üliõpilaskonda puudutava artikli kirjutas V. Kingissepp 1914. aasta veebruaris. „Meie üliõpilaskonnas elusandeid rahvusbioloogilisest seisukohalt nähtuna", see Villem Ernitsa kirjutatud „Üliõpilaste Leht" esimese numbri juhtkirjale sai V. Kingissepa poolt häirtava arvustuse osaliseks[39]. V. Kingissepa artikkel on kirjutatud väga huvitavalt, iroonilaga. V. Ernitsa artiklist võetud tsitaatidele lisab V. Kingissepp omapoolseid kommentaare.

V. Ernits: „Kogu maailma rahvaste ajaloolist arenemist võib käsitada kultuurnaatsute tihenemisprotsessina, sest kultuuriline arenemine sünnib haridus-mõistete ja elementide tihenemise kaudu".

---

[38] Üliõpilane [V. Kingissepp], Peresoodlikud tüüd, „Kiir" nr. 34, 22. XII 1912.

[39] Peterburi üliõpilane [V. Kingissepp], Kirjandus, „Töö Hääl" nr. 21, 18. II 1914.

V. Kingissepp: "Paraadamata materialistina arvan, et kodanliku kultuuri areneming on rasvaainete ja rahapunga tihenemise protsess"[40].

V. Ernitsa artikkel põhines Vana-Roomas teoorial, mille kohaselt ühiskondlikku sünnivõib võrdelda inimese kehaosadega"[41].

V. Kingissepp ei osanud V. Ernitsa teooriat ümberlükkamata ja ega väheste haridusega töölistele ei olnud olemuslikult arusaadavad kõrgelt filosoofilised probleemid. Sellisel kujul on ega V. Kingissepa artiklist arusaadav kõigile ja ei jäta kellelgi muljet, et V. Ernitsa teooria olnud midagi väärt. Artikli lõpp on väga terav ja tabav: "Loodame, et üliõpilaskonnas ärgatav lõtsumisprotsess ladusasti lõhub, kuna üliõpilaste Lehe" veergudel nähtus valitseb, mida rahvusbioloogilises ladina kultuuris nimetatakse rohelise puugiuduvili vereivate mõistete nurmul"[42].

Juba sealsest V. Kingissepa esimestest Narva „Kiirus" avaldatud artiklitest ilmneb tema marksistlik maailmavaade, ühiskondlikke elu nähtuste sidumine osavus neid sündmusi kandvate ühiskondlike jõudude sotsiaal-majanduslikku baasiga.

---

[40] Peterburi üliõpilane [V. Kingissepp], Kirjandus, „Töö Hääl" nr. 21, 18. II 1914.

[41] E. Seeritz, V. Kingissepa võitlus proletaarse kirjanduse eest, „Eesti Bolševik" nr. 2, 1952, lk. 32.

[42] Peterburi üliõpilane [V. Kingissepp], Kirjandus, „Töö Hääl" nr. 21. 18. II 1914.

mis määrabki iga ühiskonnakihi revolutsioonilisuse maksimaalse astme.

3. V. Kingissepp tööliliikumise juhina

Kuue probleemina tööliliikumise uue tõusu perioodil seisis eesti rahvasaadikute organiseerimine, nende äratamine poliitilisele võitlusele ja selle võitluse suunamine. Eesti rahvasaadikutel ei olnud kusagilt võtta vajalikul hulgal kvalifitseeritud kaadrit nii ajalehetöötajaks kui ka kohalikke töölisorganisatsioonide juhtimiseks. Kõik tulevased tööliliikumise liidrid tuli neil endal leida ja üles kasvatada.

Olemult ei olnud eesti juhtivatel bolševikel perioodi algul täielikult õiget arusaamist momendi situatsioonist, eriti täielikus laskumises vajadusest likvidaatoritest. Sellest oli kingitud ka likvidaatorlike materjalide ilmumine „Kiirus"[4]. Viimast on nõnda autor püüdnud põhjendada j. Anveldi liberaalitsemisega[43]. See on ekslõge. „Kiiru" toimetusel on olnud koostöölastatud suunurgast, sellest võib mendada nii võrulda j. Anveldi ja V. Kingissepa selle küsimuse kohta kirjutatud artikleid.

---

[43] j. Saat, V. Kingissepp – silmapaistev eesti bolševik-revolutsionäär„ „Eesti Bolševik" nr. 4, 1952, lk. 45.

V. Kingissepa arvates ei tule likvideeritavaid organisatsioonist välja heita, vaid seda vaid siis, kui see on tarvis vajalike inimestega ja taktikaliste võtetega vältimatult ära kasutada..."[44]. V. Kingissepa ja J. Anveldi suhtumine kahte äärmuslikku vaadet – otsevõitlejate ja likvideeritavate – oli selgelt erinev, nad ei ole neid kunagi leppivalt[45], kuid ajalehe väljaandmise lubamise nõudele vaadete olid kahtlemata üks, töölistel oli raske orienteeruda sellises keerukas fraktsioonidevahelises võitluses. G. Petrovski ja VSDTP Keskkomitee abiga likvideeriti ka see kõhklemise ja 1913. aasta lõpust ilmuvad „Kiir" töölised bolševistlikus töölisliikumises ja leidis sellisena kinnitamist VSDTP Keskkomitee ja V. I. Lenini poolt[46].

Järgnevalt vaatleme V. Kingissepa kui publitsisti tegevust Eesti tööliste ja ametiühingute liikumise organiseerija ja ideoloogilise suunajana. V. Kingissepp kaitses töörahvast ühelt poolt neid võtteid, mida paremad legaalse ajakirjanduse töötajad legaalsete organisatsioonide, eelkõige ametiühingute ja haigekassade loomisel.

---

[44] g-[V. Kingissepp], Riigivolikogu, „Narva Kiir" nr. 24, 23. XI 1913.

[45] J. A-lt [J. Anvelt], Mida meie töörahva lehelt nõuda tuleb?, „Kiir" nr. 15, 21. IX 1912; N. A[J. Anvelt], Kas on mõtet?, „Kiir" nr. 14, 9. II 1913; eng[V. Kingissepp], Kas hoiatab?, „Rahvaleht" nr. 4, 10. XII 1913.

[46] V. I. Lenin, Teosed, 20. kd. lk. 253.

Tööliskuumiin probleemidele on pühendatud umbes pooled V. Kingissepa sulest aastatel 1912–1914 ilmunud artiklid. Nende seas on nii üldteoreetilised kui ka konkreetsed tööliskuumiin vormi ja konkreetsed tööliste võitlusaktsioonist puudutavad artiklid. Igal aastal tegi ta kokkuvõtteid, kus analüüsis möödunud aasta saavutusi ja puudusi. Kuivõrd on märkida, et V. Kingissepa kui vaatleja keeruliste hiinarngute sügavad põhjalikult hiliskema marxistliku ajalookäsitlusega.

Andes hinnangut 1912. aasta streigiliikumisele kirjutas V. Kingissepp: „Tööstus seisab, tööpuudus, tegu reaktsioonile tema rahustamise töö kergus. Kuid tööstus elavamaks muutmise tõusu 1911. aastal ulatunud võitluses streikide ja streikijate arv kahekordseks. 1912. aasta kohta tähendavad inspektori hõivad, et nn liikumine 1905.–6. aastatele lähenb"[47]. 1914. aastal kirjutas V. Kingissepp: „Lõimud aasta kohta võib öelda, et Venemaa tööraliwas ühestki tähtsamast poliitilisest sündmusest vaevalt mööda ei ole läinud"[48].

Analüüsides streikide olemust tegi V. Kingissepp kindlaks, et kui 1912. aastal tuli iga

---

[47] gi [V. Kingissepp], Kahe müüri vahel, „Rahvaleht" nr. 8, 19. XII 1913, vrd. Ülevaade Eestimaa Kommunistliku Partei ajaloost, I osa, lk. 135.

[48] H. J. Wing [V. Kingissepp], Tööliseliikumine 1913. aastal, „Töö Hääl" nr. 1, 3. I 1914.

9 majandusliku streigi kohta 16 politeelist, siis 1913. aastal olid vaadeldud muutused majandusliku streikide rahuldamises. Et aga aasta õigeaegset võitlust ei olnud mõõdetud asjata, siseb näitajad kvalitatiivselt uued nähtused – selts-ühmuste ja omavõimu väärtuse kaitsmine, solidaarsusstreigid, vantsikuru abistamine erinevate vabrikute töölistepoolt, rahaline abi streikijatele jne.[49]

Kiliksmad uurimused 1913. aasta kohta ei lange kokku V. Kingissepa järeldustega. S. Zabrodskaja andmete järgi streikis 1913. aastal Eestis vähemalt 22109 töölist ja rendest 17 000 võtsid osa poliitilistest streikidest[50]. Ilmselt on V. Kingissepal olnud praegustest erinevad kriteeriumid streikide liigitamisel poliitilisteks ja majanduslikeks.

Vaatamata küsitud tõsiasjale oli Venemaa töölisliikumises palju ühtsuslikkust, peaasjalt. ülle poole 1912. aasta streikijate arvust ja ülle poole streikidest andis Peterburg. Analüüsides võidukalt lõppenud streike, leidis V. Kingissepp, et võidukaga lõppesid streigid peamiselt väikeste ettevõtete. Need olid lühiajalised streigid. ~~Suuremates~~ Suuremates ettevõtetes võidu saavutamine nõudis

---

[49] M.J. Wing [V. Kingissepp], Töölisteliikumine 1913. aastal, „Töö Hääl" nr. 1, 3. I 1914.

[50] Ülevaade Eestimaa Kommunistliku Partei ajaloost, I osa, lk. 137–138

„... kestvamat võitlust ja paremat korraldust."[51]

Tööliste organiseerimist Eestis hindas ta järgmiselt: „Meil on ametiühinguid (siin on mõeldud üksikuid ametiühinguid Narvas ja Tartus – T. T.), kuid meil ei ole ametiühinguliist liikumist."[52] Ajal, millal töödunjad olid organiseeritud ringkondlikesse ja isegi üleriigilistesse ühingutesse, oli organiseerimatul ja killustatult tegutseval töölisklassil raske midagi saavutada.

„Killustatud tööline ei ole mitte midagi, ühinenud tööline on kõik", kirjutas V. I. Lenin.[53] 1905.–1907. aastate kogemustest tuletas V. Kingissepp, et töölised jõuavad iseseisvalt ühinemise vajaduseni tutvustamine töölisliikumise suurte tõusude ajadel. Väiksemate tõusude puhul niisugust tutvustamist aga ei tuuagi, siit tulenebki ülesanne teadlikumatele töölistele: „Iga tõusu ajamaile peab selles ära tutvustatud saama, et korraldust luua või seda kindlustada, kui ta juba olemas on".[54] „Korraldus on tarvilik, mis kõrgel seisvate voogude liikumist korraldab,

---

[51] H. J. Weng [V. Kingissepp], Töölisteliikumine 1913. aastal, „Töö Hääl" nr. 1, 3. I 1914.

[52] Ahing [V. Kingissepp], Ametiühinguid Eestis, „Narva Kiir" nr. 26. 20. XI 1913.

[53] V. I. Lenin, Teoseid, 19. köide, lk. 474.

[54] A-ing [V. Kingissepp], Ühinege, „Töö Hääl" nr. 11, 25. I 1914.

või langemise silmapilkudel – tuua väärtuslikud tagavarasid kogub"[55].

Näitena selle kohta, mida võib tööliste arendamisel ühelinnalise organisatsiooni, nagu V. Kingissepp Peterburi ametiühingud ja Peterburi ühelinnalise sidelustuskomitee. Kõrge ühinemisaste võimaldab plaanikindlat ülesannete, üksikute ülesannete tagasihoidmist ja üleviidiste ettevalmistamist[56].

Oma artikleid lõpetas V. Kingissepp sageli mobilisatsiivsete lausetega, loosungitega. Näiteks artikkel „Tallinna töölistele". „Kas peame tõesti ootama veel kümneid kordi üksikult ja hulga kaupa lüüa saama, enne kui me õratundmisele jõuame, et meil ametiühinuid vaja on? Meie ei jaksa oodata, kuni „ajad paranevad". Meie peame mõistma, et meie ise, oigade paranedajad" oleme![57]"

V. Kingissepp, põhjendades ühinemise vajadust ja tõestades selle tähtsust, andis töölistele ühtlasi vajalikke näpunäiteid ühinemise korraldamise viiside kohta. Võimalikke viisidena tõi ta.

---

[55] A-ing [V. Kingissepp], Ühinege, „Töö Hääl" nr. 11, 25. I 1914.

[56] Aking [V. Kingissepp], Kirjutusi võitlus ja korraldus, „Töö Hääl" nr. 9, 21. I 1914.

[57] Ak-ing [V. Kingissepp], Tallinna töölistele, „Narva Kiir" nr. 13, 16. XII 1913.

ta ametiühinguid, kaubanduslikke, kaupmeeskondlikke ja teisi. Käesolevas ametiühingust rõhutan ta esimest võitluse momenti. „Ametiühing on töölaste majanduslikku võitluse organisatsioon.... Ametiühing on alles siis oma nime väärtiline, kui ta klassivõitluse alusel seisab, sel määral on selle nime väärtiline, kui ta tööliste majanduslikku võitlust juhib, aga mitte ainult kategoorilise ei lepi."[58]

Tööliskirjanduses tekkis ajaloolisest kui tööliste võitlus oma töö kallimaks müümise eest, s.t. kui majanduslik võitlus. Tööliskaitse tegevusena majanduslikus võitluses haaras endast teenetamma kui klassi ja nägemma oma vastast kodanluses kui klassi. Tagajõuetus oli poliitiliste nõudmiste tõstatamine. Ühe oma peamise ülesandena nägi V. Kingissepp tööliskirjanduse majandusliku ja poliitilise külje ühtsuse ja vastastikuse seose selgitamist. 1914. aasta jaanuaris kirjutas ta: „Käesoleva ajajärgu vaieldamatu teravam joon just see ongi, et tööliste majanduslikud ja üldse nõudmised ülesastumised, mis... poliitilised ei ole – paratamatult poliitilistesse saavad"[59]. Selle seisukohaga tuli V. Kingissepal pidada ägedaid võitlusi „Tallinna Teataja" ümber koondunud

---

[58] Aking [V. Kingissepp], Ametiühingud Eestis, „Narva Kiri" nr. 26, 28. XI 1913.

[59] J.J. Wing [V. Kingissepp], Vihatud politseika, „Töö Hääl" nr. 3, 5. I 1914.

likvideerite rühmaga, millele eeskõne oli A. Kasterra. Nende arvates vähendas majanduslikku võitlust rõhumine poliitilise võitlusega tööliskasvu jõudu.[60]

Venemaa majanduslik olukord valitsevate iseärasuste tõttu sisepoliitikas, traditsioonide eriliselt väga palju Lääne-Euroopa riikidest. Nende erinevuste mõju tööliskasvamisele käsitles V. Kingissepp artiklis „Kulgalise majanduslik streik". Neis riikides, kus valitsev klass teeb tööliste suhtes peaaegu poliitilisi järeleandmisi, piirib majanduslik streik rauema tööliskasvu võitlus peamise ülesanna. Riikides, kus töörahval puuduvad elementaarsedki poliitilised õigused, omandab majanduslik võitlus juba oma algstaadiumil poliitilise iseloomu. Sellisele järeldusele tuli V. Kingissepp võrreldes Lääne-Euroopa ja Venemaa sisesuhteid.[61]

Rõhutades majandusliku ja poliitilise võitluse organisatsioonilist ühtsust pöörab V. Kingissepp eriti suurt tähelepanu 1912. aastal esilekerkinud kindlustusvõitlusele. Sellest piisavalt põgusalt alapeatükis.

---

[60] G. J. Wõng [V. Kingissepp], Vikatud poliitika, „Töö Hääl" nr. 3, 5. I 1914.

[61] G. J. Wõng [V. Kingissepp], Kulgalise majanduslik streik, „Töö Kiir" nr. 7, 9. III 1914.

4. V. Kingissepp tööliste kindlustusvõitlusest

Lõgemale ühes neljandikus 1912.-1914. aastatel kirjutatud artiklites käsitles V. Kingissepp tööliste kindlustuskäsitlust. Selle käsitluse päevakorda kerkimise oli noteud 23. juunil 1912. aastal Riigiduumas poolt vastuvõetud tööliste õnnetus- ja haigusjuhtumite vastu kindlustuse seaduse ellurakendamise algusega.

Sellest seadusest tekkinud ühe poolse sotsiaaldemokraatliku partei äge võitlus kolme suuna – likvidaatorite, otzovistide ja lõustlaste vahel. Otzovistid, nähes selle seaduse poolikut iseloomu, kutsusid üles seda kindlustuskampaaniat täielikult boikoteerima. Likvidaatorid tõlgendasid seda kui seadusest järeleandmist tööliste majanduslikule võitlusele, nägid selles ainut võimalust legaalsete töölisorganisatsioonide moodustamiseks. Likvidaatorid toetasid tingimusteta ainut seadust. Liinitöölisi suure pooldajad otsustasid palgastada selle seaduse poolikut iseloomu, kuid kampaaniast tingimata osa võtta, et vältida haigekassade muutumist likvidaatorlikeks organisatsioonideks[62].

---

[62] NLKP kongresside, konverentside ja Keskkomitee pleenumite resolutsioonid ja otsused. I osa, Tallinn, 1956, lk. 281.

V. Kingissepp, kes astus kindlustuskampaaniasse 1913. aasta oktoobris, annus tõsiselt lenini liidu xiinukohtadele.

Kindlustusmaadus oli formuleeritud väga ebamääraselt, mis andis võimaluse selle mitmesuguseks tõlgendamiseks. Kas tõlgendada nadust kasulikumalt föödandjatele või töölistele, pidi otsustama jõudude vahekord haigekassa valimiste hulgas, kusjuures kaks võrdsikku nendest võisid valida föödandjad.

Ettevõtjad kasutasid teadlikumate töölis te valimise takistamiseks mitmesuguseid võtteid: teatasid kindlustusvoliku valimistest viimasel minutil, takistades sellega töölistel varasemalt kokkulepitud põhikirja asjus ja volinike kandidaatide.

Paljudele töölistele jäi arusaamatuseks, et võitlus haigekassa põhikirja nimngum või teistsugusu tõlgendamise eest on üks osa töölis te majanduslikust liikumisest ja seega kogu töölisliikumisest. Kõige suuremat kahju Eesti töölistele tegi A. Kastra „Tallinna Teataja" ja hilgem „Kindlustusiõnnitsuste" kaudu. Ta propageeris mõõdukate nõudmiste esitamist töölis te poolt, selgitades, et siis ka ettevõtjad omalt poolt vastu tulevad.

Säärasele äärmuse tõlgitsemisele tuli anda vastukaop. Artiklis „Töölisteliikumine ja töölistekindlustamine" kirjutas V. Kingissepp: „Vastasvõnda, kui ta huvid meie omadele ristki vastu käivad, ei saa mitte nõudmiste parajasmeelsusega, mitte meie

meie ühiskondlikest nõudmistest tagasemine veel jääda andma panna.... Kas ühiskond nõudmised perenaiste poolt vastu võetud saavad... see ei olene tööliste nõudmiste paratamatusest, vaid töölise liikumise ja nende korraldusi tegevusest"[63].

Vastavateemalistes artiklites pühendatab V. Kingissepp kindlustusliikumise kõiki aspekte alates valimiskoolekute korraldamisest kuni kulukütsemiseni. Eriti panab ta töölistele südame peale, et nad valimiskeses ainult teadlikke töölisi valijaid ja haigekassa asjadesse ja asjaajajatesse - suhetesse nõuetekohaselt suhtuvaid palkasid, kes ettevõtjatega ühes mustis ei ole"[64]. "... olgu iga haigekassa tegelane üldtasi ka tegelane töölise politsiliku ja ametiühingulise liikumise alal," kirjutas V. Kingissepp[65]. Volinike valimist ja põhikirja kinnitamist pidas ta töölise kindlustusvõitluse algusaks, võitlus "... lõppub siis kui kõik töölise nõudmised ühiskondliku kinnitamise asjus täidetud on"[66].

---

[63] - ing [V. Kingissepp], Töölisteliikumine ja töölisteorganiseerimine, „Narwa Kiir" nr. 12, 23. X 1913.

[64] - ing [V. Kingissepp], Arstide küsimus haigekassades, „Rahvaleht" nr. 8, 19. XII 1913.

[65] ing [V. Kingissepp], Haigekassade üleüldised koosolekud, „Rahvaleht" nr. 8, 19. XII 1913.

[66] ing [V. Kingissepp], Haigekassa põhjakirja muutmine, „Rahvaleht" nr. 3, 7. XII 1913.

V. Kingissepa kirjanduskriitikat käsitlevad artiklid on kõige paremini näidanud eesti bolševismi suhtumist liikidevahelisse elemendidesse, „sotsiaalsesse vabamulgustesse" nagu V. Kingissepp neid nimetas. Need V. Kingissepa artiklid olid eesti töölisklassile juhtnöörideks nende võitluses kodanluse ja kohmakuspidaste vastu.

5. V. Kingissepa suhtumine kirjandusse ja töölisajakirjandusse.

V. Kingissepp, kes oli Narva „Kiire" üheks ideoloogiliseks juhiks, koolitas igati töörahva hõlekandja kõrgkäigu ust. „... kodanlise ajakirjanduse väljaandmise juures on ainult äärmiste osakust tarvis, meil on aga peale selle tähtsam küsimus, kui suured organisatsioonid hulgad ajalehte toetavad", selgitas ta „Kiire" missiooni erinevusi kodanlike ajalehtede omast[67].

„Kiirele" toetajate ja tellijate leidmiseks sõitis V. Kingissepp Tallinna ja Helsingisse, samuti oli ta sidepidajaks bolševike Riigiduumas fraktsiooni ja VSDTP Venemaa büroogа. V. Kingissepp oli üks Narva „Kiire" bolševistlikkuse teostamise initsiaatoreid ja „Kiire" jaoks esitis kriitilised hetkel 1913.

---

[67] Marksist [V. Kingissepp], Tööliste päevalehest, „Töö Hääl" nr. 6, 14. I 1914.

aastal, kui teda esmast ja J. Anvelti ähvardas arreteerimine oht, püüdis V. Kingissepp iga hinna eest säilitada ärnuses eesti töölisajakirja bolševistlikku joont. Selleks tegid ta, V SDTP Keskkomitee ettepanekul toimetada „Kiri" Keskkomitee häälekandjaks, mis oleks tähendanud, et V. Kingissepa ja J. Anvelti arreteerimise puhul oleksid uue aktivisti haskamad saatma „Kiri" juhtkirju ja valitsevana eesti töölisajalehes avaldatavaid artikleid, kuna kahe peamise ideoloogilise toimetaja arreteerimise puhul poleks toimetusse jäänud kedagi, kes oleks vajalikul tasemel seda tööd suutnud"[68].

Võrdluseks „Kiri" laiema lesija eest tööliste hulgas tõi V. Kingissepp näitajaks vene tööliri, kes on arvu saanud „kui suur tegelik tähtsus sellel on, ... kui tähtsõna abil ära näidata, millise meie võitluse sisab ja kuidas seda parandada"[69].

Narva „Kiri" langes mitmel korral represseerimise alla selle eest, et nad avaldasid sõnumeid streikide kohta, tööliste nõudmisi, streigimurdjate nimekirju jm. Kingitsemmas võeti vastu uus tsirkular, mis valgi kitsendas tööliisajalehtede väljaandmise võimalusi. Kui seda

---

[68] Центральный архив, 1957, m. 1, ед. 27.

[69] ge [V. Kingissepp], Ajakirjandus „Narva Kiri" nr. 27, 30. XI 1913.

seadusandlõu duumas arutata küsis V. Kingissepp: „ Missugused muudatused ja käsnaased veel jõjekomas on...? "[70]

Sõnavabadus ja ajakirjanduse vabaduse kaitsevõimalustest pidas ta võimalikuks ainult tõõlisliikumise edasise aktiviseerimise teel. „ Mitte liberaalide parlamentaarsete illusioonide ei tohiks olla! ... Ainult duuma saab ainult tõelist jõudu avaldada! "[71]

Kõnealuse V. Kingissepa kirjanduskriitikust tuleb ära märkida temma kaks artiklit „ Ilukirjanduse ülesandest ajastuse" ja „ Juri Tarvi Suitsu kiri „ Tõõ Hääled "[72]. Esimene palgatab ta kodanlaste „ panteistlik " kirjandust. Näitena sellest toob Mõisla romaani „ Kuusk Poland ", milles kujutatud talupoegade „ Postimehe " maapäevadest pühkirjadest mahakirjutatud "[73].

V. Kingissepa kirjanduskriitilisi artikleid on hilgem korduvalt trükitud. 1952. aastal

---

[70] gö [V. Kingissepp], Ajakirjanduse „ Narva Kiri " nr. 27, 30 IV 1913

[71] G. J. Wing [V. Kingissepp], Oma ajakirjanduse ja sõnavabaduse kaitsest, „ Tõõ Hääl " nr. 8, 18. I 1914.

[72] G. J. ~~Wing~~ [V. Kingissepp], Ilukirjanduse ülesandest, „ Tõõ Hääl " nr. 29, 8. III 1914; G. J. Wing [V. Kingissepp], Juri Tarvi Suitsu kiri „ Tõõ Hääled "; „ Tõõ Hääl " nr. 31, 19. III 1914

[73] G. J. W [V. Kingissepp], Ilukirjanduse ülesandest, „ Tõõ Hääl " nr. 28, 8. III 1914.

ilmus E. Sääritsa sulest V. Kingissepa ülalmainitud artiklite analüüsi.[74] Käesoleva töö autor ei hakka seda siin uuesti tegema, piirdub E. Sääritsa mõttega nõus, kuid ta ei saa nõustuda väitega, et ka praegu peab kirjanduse hindamisel aluseks võtma V. Kingissepa kriteeriumi. Igale ajastule on omased erilised kriteeriumid. Hinnates praegu V. Kingissepa poolt arvustatud kirjanikke ei vaata me ainult nende klassipärsuse ja nende poolt käsitletud temaatikat, me hindame ka nende kirjanduslikku meisterlikkust, nende ora eesti kultuuri arendamise jne.

Teder lühikest kokkuvõtet antud teemale peab ütlema, et V. Kingissepp hindas õigesti ajakirjanduse osatähtsust proletaarsete klassivõitluse arengus. Siin puutub V. Kingissepa kirjanduskriitilistesse artiklitesse, siin neis annab V. Kingissepp kindlalt proletaarsete klassipositsioonil.

5. V. Kingissepp kodanluse „Töölisteühisuse" paljastajana

Legaalse töölisajalehe oli kohane, kus võis paljastada kodanluse panteraliku „opositsioonilisust" töörahvaühenduste, nende „Töölisteühisuse". Sellele küsimusele on V. Kingissepp pühendanud üle

---

[74] E. Säärits, V. Kingissepa võitlus proletaarse kirjanduse eest, „Eesti Bolševik", 1952, nr. 2

peamiinime artikli.

V. Kingissepp selgitas, et kadetlikku opositsiooni tegelikuse tagamõtteks on tööliskiusamine. Tööliskiusamise tõus viivat kõige enam just ettevõtjate huve. Väga kunstipäraselt näitas V. Kingissepp, kuidas rahvahulkade revolutsioonilise liikumise sünonüümist oktobristlikke kadette ja demonaatlikke oktobriste, ta kirjutas: „Kui demokraatia töörahvaga ühtsel võimsalt oma kõrgt võstab, saab teile „opositsioonilised" oktobristid ja „demokraatlised" kadetid ühise pinna leidmise koopiis ringem, sest teie ei ole mitte demokraatia liikmed!"[75].

1914. aasta märtsis võimusuud kadettide konverentsil tõstatasid kadetid välja „uue" taktika valimise suhtes, sest nad ei uskunud, et kuljeneemad oludes on võimalik rahulikul teel üle saada. See uus taktika oli valitsuse „isolieerimise", mis pidi sündima nagu V. Kingissepp konverentsi otsust refereerib „„kõigi opositsioonilise elemendide" moraalilise sidumise abil, ... teiste sõnadega „seltskondliku arvamise organiseerimise kaudu" ja „sagedamate ülesastumistega duuma kõnetoolilt, kiiruma reageerimisega sündmuskuumiste peale..."[76].

Seda opositsiooni ei pidanud V. Kingissepp

---

[75] g. [V. Kingissepp], Ühine pind, „Narva Hääl" nr. 21, 16. XI 1913.

[76] G. J. Weng [V. Kingissepp], Vanad viisid, „Töö Hääl" nr. 38, 1. IV 1914.

edasiviivaks jõuks, ühiskonda viivad edasi „... proletaarsed ja demokraatlised rahvaerihid. Nende taktika vastab täielikult tõelisele sotsiaalsele“[77].

Artiklites „Sotsiaalvabameelne töölisteliikumine“, „Aastelised diviidendid“ ja „Hennad, kes töölisteküsimusega tegemist teevad“[78], mis ilmusid V. Kingissepa publitsistika paremikku hulka, on ta põhjalikult käsitlenud eesti rahvusliku kodanlase töölispoliitikat. Need artiklid olid suunatud selle laialivalguva seltskonna pihta, mis oli koondunud K. Pätsi häälekandja „Tallinna Teataja“ ümber. See seltskond püüdis erinevat näidata kõikidele rahvakihtidele, et ainult eesti rahva esindajana, muuhulgas püüdis ta ka töölisliikumisega tegemist teha ja seda suunata. Ühe osa sellest rühmitusest moodustasid haritlased, kellel puudus igasugune poliitiline platvorm. Ja mitte sõda vaja on, küsis V. Kingissepp, „kui ainult kõigile teada on, et ära teenida, kus töörahva valamistatud lisaväärtuse lodemed on, mille äranulamine

---

[77] G. J. Wing [V. Kingissepp], Vanad viisid, „Narva Kiir“ nr. 21, 16. XI 1913.

[78] ing [V. Kingissepp], Sotsiaalvabameelne töölisteliikumine, „Rahvaleht“ nr. 11, 31. XII 1914; -e- [V. Kingissepp], Aastelised diviidendid, „Töö Hääl“ nr. 10, 23. I 1914; G. J. Wing [V. Kingissepp], Hennad, kes töölisteliikumisega tegemist teevad, „Töö Kiir“ nr. 6, 21. VI 1914.

kodanlus ajaloolise ülesanne on..."[79].

V. Kingissepp on andnud väga tabava „töölisesõbra" definitsiooni: „Töölisesõber on kodanlane, kes töölisliikumist järjekindla klassivõitluse teelt ära, kodanlise töölistepoliitika rahvast juhtida püüab"[80].

Kodanlaste ja nendega meelt olevate opportunistide „töölispoliitikat" paljastades lähtus V. Kingissepp bolševike Poroonini nõupidamise otsusest, et „on kõdavajalik praktiliste näidete varal tõestada meievõrd kahjulik on reformism, s.o. taktika, mis revolutsioonilise loosungite asemel seab kesksemaile osaliste päranduste nõudmise"[81].

Kõneall olevat perioodil pühendas V. Kingissepp sellele teemale ligi poolsümmeerd artiklit. Tema eesmärk oli vabastada töölist „töölisesõprade" mõju alt. Sama eesmärki kandsid ka paljud J. Anveldi, H. Pöögelmanni jt. eesti bolševike artiklid. Et nendel oli mõju töörahva seas, näitas töölisorganisatsioonide kasv, nende readelkesku pidev tõus.

---

[79] Ing [V. Kingissepp], Sotsiaalvabanemise töölistepoliitika, „Rahvaleht" nr. 11, 31. XII 1913.

[80] J. J. Wing [V. Kingissepp], Mis on töölistesõber? „Töö Hääl" nr. 29, 8. III 1914.

[81] NLKP kongresside, konverentsidel ja Keskkomitee pleenumite resolutsioonid ja otsused, I osa, lk. 300.

Teder koondavõtet V. Kingissepa 1912-1914 kirjutatud publitsistikast, peab märkima, et temal ajakirjanikutegevus, mis algas 1912. aasta detsembris üliõpilaskonna probleemide käsitlemisega jätkus lühikeste vaheaegadega 1914. aasta juulikuuni.

Eriti aktiivses publitsistikas muutus V. Kingissepp alates 1913. aasta teisest poolest. Temal artiklid käsitlesid mitmesuguseid kaasaja aktuaalseid probleeme. Kõige lähedasemaks teemaks oli V. Kingissepale. Tööliskiusamine selle mitmesugustes avaldustes.

Vaatamata perioodi algupoolel tehtud mõningatele taktikalistele möödalaskmistele võib tema publitsistikat lugeda bolševistlikuks.

Oma artiklites on V. Kingissepp lähtunud VSDTP Praha konverentsi ja Poroshini ning Krakovi nõupidamiste otsustest, samuti on talle uskumatu olnud meie bolševike väljaanded „Pravda" ja „Prosvestšenje".

Temaatikana oli V. Kingissepa loomingus ilmnenud publitsistikal suur tähtsus eesti bolševike mõtteloomes, selle põhjaloomes, selle põhjaloomes kavatsemisel, mis tooks Eestis Suure Sotsialistlikku Oktoobrirevolutsiooni.

II peatükk

V. Kingissepa publitsistikast revolutsiooni rahuliku arengu, Oktoobrirevolutsiooni ettevalmistamise ja nõukogude võimu kindlustamise perioodil (juuni 1917 – märts 1918)

1. Sõsseljuhatus

Veebruarirevolutsiooni võidu järel hoiavad võimu kodanlus. Töötava rahva massilise revolutsioonilise aktiivsuse olukorras püüdis kodanlik Ajutine Valitsus „... mitte ainult vägivallal, vaid ka selle tõttu, et rahvahulgad on ebateadlikud, organiseerimatud, on rutiini ja tuimuse kammitsas“[82].

Väljakujunenud situatsioonis oli võimalik revolutsiooni rahulik areng, s.t. võimu üleminek nõukogude kätte. Et revolutsioon ei jääks pealtnäha oma esimesel etapil tuli esmases ülesandeks viada erakondade „... viivitamatult ja lõplikult nõukogude

---

[82] V. I. Lenin, Teosed, 24. kd., Tallinn 1954, lk. 27.

proletaarsed elemendid... väikekodanlikest elementidest"[83]. See oli vajalik selleks, et rahvahulgad mõistaksid, milline partei on tõeliselt revolutsiooniline, milline aga ainult osaliselt.

Olukord Eestis erines ülevenemaalisest selle poolest, et rahvuslike kodanluse püüdlus esiplaanile tõsta rahvuslikku autonoomia küsimust, tõmmanud nii mood töörahva tähelepanu revolutsiooni üldistelt probleemidelt kitsastele, kohalikele, haaranud sellega initsiatiivi enda kätte, sundinud rahvast, eelkõige töölisklassi järgnema kodanlusele.

Kõnealuste kodanluse ja väikekodanluse organiseerumise ja ümberorganiseerumisega püüdsid ka bolševikud taastada oma organisatsioone. Tegevusjuhiseid saadi VSDT(b)P Aprillikonverentsilt, V. Lenini teesidest ja artiklitest ning tihedatest kontaktidest kaudu Petrogradi Komiteega. Pärast VSDT(b)P Eesti organisatsiooni—Põhja-Balti organisatsiooni esimest konverentsi aprilli keskpaiku, aktiviseerus eesti bolševike töö nõukogudes, ametiühingutes, sõjaväelaste ja talupoegade hulgas. Järgides V.I. Lenini õpetust esseeridest ja menševikest lahkulöömise kohta, moodustati kõikides suuremates nõukogudes bolševike fraktsioonid. Juba 18. märtsil haaras ilmuma bolševistlik töölisajaleht „Kiir". Vastavalt sellele, kuidas sõjavääst, vanglatest, asumistelt ja välismaalt pöörduvad tagasi bolševistlikud kaadrid, muutus nende töö laiahaardelisemaks ja sisukamaks. Juulis võidi lasata

---

[83] V.I. Lenin, Teosed, 24. kd., lk. 31.

välja andma spetsiaalset ajalehte töötavale talurahvale – „Maatamees"[84].

V. Kingissepp saabus sõjavangistusest Tallinna juuni algul ja liitus koos Tallinna komitee ja ajalehe „Kiir" toimetuse tööga. Juba 6. juunil avaldas ta ajalehes artikli, milles lahkas põhjusi, miks Lääne-Euroopa kapitalistid laenid valitsusi moodustada töötsentsi kontroll-organeid, aga Venemaa kapitalistidel mitte[85].

Juuni lõpul saadeti V. Kingissepp Narva, et aidata parteiorganisatsiooni tugevdamisega. Pärast ja aastaid lahkumist ei jäänud Narva ühtegi ideoloogiliselt järjekindlat bolševikku, kes oleks suutnud igas olukorras valitseda partei taktikat. Narva organisatsiooni oli ilmnenud mõningaid lahkhelisid ja komitee tehniline sekretär R. Astrem oli üle läinud menševike hulka. V. Kingissepa sõnavõtud esinemised Narva TSSV pleenumitel, täitevkomitee ja parteikomitee istungitel tõid Narva bolševike organisatsiooni uut hoogu ja tugevdasid ühtsust.

V. Kingissepa juhtimisel moodustati Narva Punakaart, tema omaalgatusega võttis V. Kingissepp osa Narva linnavolikogu valimiskampaaniast. Bolševikud saavutasid valimistel võidu, nende poolt anti 47% häältest[86]. Linnavolikogu bolševike fraktsiooni esimeheks valiti

---

[84] E. Laul, Eesti tööliskaskiirjandus ajaloost, lk. 275.

[85] ??[V. Kingissepp], Tõsised isamaalased, „Kiir" nr. 58, 6. VI 1917.

[86] Ülevaade Eestimaa Kommunistliku Partei ajaloost, I osa, lk. 240.

V. Kingissepp, teda esitati ka kandidaadiks linnapea ametikohale, kuid ta loobus, öeldes, et ta on parteitöötaja ja teeneb ainult teid linna raskotta.[87]

Jäägrev V. Kingissepa tegevusperiood on seotud Kornilovi mässu mahasurumisega Narva piirkonnas. Tema ettepanekul võeti linna ravitsejaam Punakaardi valve alla ja viidi vedurid linnast välja. Tema juhtimisel püüti Narva lähistel kinni 14 eselonni kasakaid, mis olid saadetud Petrogradi „rahustamiseks". Bolševikud ühendasid V. Kingissepaga selgitasid kasakatele, mis ohtlikus neid taheti kasutada ning sellel agitatsioonil oli tulemusi.

Kornilovi mäss oli polariseerinud nõukogudes esindatud parteid, ta „... andis rahvahulkadele silmad selle tõe nägemiseks, mida varjas ja varjab süstemaatiliselt eserlik ja menševistlik kokkuleplik fraas ja nimelt: mõõnikud ja reedetsus, ... on valmis tõrjuma paremat ja paremat tõrjuma kõige kuulsamaid kuritegusid ..., et hoiatada kogu võimu kodanluse kättemaksu eest, et kindlustada mõõnikute võimu maal, et kogu maa üle ujutada tööliste ja talupoegade verega"[88].

Pärast Kornilovi mässu mahasurumist uuel korral võimuks avanenud võimaluse revolutsioonilise rahumeelse arenguks jäi realiseerimata kokkuleplaste poliitika tõttu[89]. Kuid rahvahulgad tegid nõudmiste parandamata ja õige jäeldusi. Augusti lõpul ja septembri

---

[87] Elukutse-üliõpilaste. Mälestusi ja dokumente V. Kingissepast, lk. 88.

[88] V. I. Lenin, Teosed, 25. kd., lk. 292.

[89] V. I. Lenin, Teosed, 25. kd., lk. 289.

algul saaventasid kõigis tähtsamates nõukogudes enamus bolševikud.

Ülevenemaaline Kesktäitevkomitee, kus enamus kuulus endiselt esseridele ja menševikele kutsus poolte lepitamiseks kokku Demokraatliku nõupidamise. Ühes saadikutes oli ka V. Kingissepp. Demokraatlik nõupidamine võljendas aga ainult ülema koosseisu soove, mitte rahva. Vahet. V. Kingissepp, nagu teisedki bolševikud lahkusid Demokraatlikult nõupidamiselt järgnevad Ajutisest Valitsusest.

Esiplaanile tõusis võimu küsimus. V. Kingissepp tegutses jälle Tallinnas. 27. septembril võttis ta osa tööliste ja sõjaväeorganisatsioonide ühisest nõupidamisest, millel vastuvõetud resolutsioonis kinnitati valmisolekut toetada võimu ülemineku nõukogude kätte.[90]

Oktoobri keskel juhtis V. Kingissepp Eestimaa Nõukogude II kongressi, kus samuti nõuti võimu ülemineku nõukogudele. Tallinna nõukogu poolt valiti V. Kingissepp Täitevkomiteesse.

22. oktoobril, Tallinna nõukogu ja Eestimaa Nõukogude Täitevkomitee ühisel koosolekul moodustati Eestimaa Sõja-revolutsioonikomitee. Esimeheks sai F. Rabtšinski, asemikeks V. Kingissepp.

Öö vastu 25. oktoobrit kuulutati revolutsiooniline Ajutise Valitsuse, võimu läks tööliste ja sõdalaste saadikute nõukogude kätte. Eesti töömaa ülemineku sujuvalt rahulikult. Tallinnas võeti tähtsamad objektid Sõja-revolutsioonikomitee valve alla juba 23. oktoobri õhtul. 27. oktoobril

---

[90] Võimu küsimus, „Tööline" nr. 66, 29. IX 1917.

ilmus V. Kingissepp uue võimu esindajana Taanpeale ja S. Poska andis oma asjaajamise üle[91].

Esimeseks Eesti nõukogude ülesandeks oli Petrogradi kaitsmine kuuekuulised valitsuse sõjaväeosade eest[92]. Nende liikumine Petrogradi poole tuli iga hinna eest peatada.

V. Kingissepp võttis osa Tapal ja Rakvere piirkonnas asunud sõjaväeosade kaljutuses tegemisest, seal aitas ainult veenmisest. Samuti võitis ta Tartusse eesti tagavarapataljoni väljaasumist registreerima. V. Kingissepa juhtimisel toimus asja kohtulik arutelu, mille järel vastukaja peamehed polkovnik A. Tõnisson ja „Postimehe" toimetaja J. Tõnisson toimetati Tallinna[93]. Punakaart, mille organiseerimises koos J. Sihveriga V. Kingissepp oli, täitis talle usaldatud ülesandeid hästi.

1917. aasta lõpuaegadel moodustati kõikides Eesti maakondades ja enamikus valdades nõukogud, seal, kus nad olid tekkinud juba varem, toimusid nende ümbervalimised.

1918. aasta jaanuaris toimusid Eestimaa nõukogude kongressil valiti V. Kingissepp Täitevkomiteesse. Enne seda, novembris-detsembris, likvideeriti järk-järgult kõik vana võimu organid. Tallinna linnavolikogu saadeti

---

[91] Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon Eestis. Dokumentide ja materjalide kogumik, Tallinn 1957, lk. 389.

[92] V. I. Lenin, Teod, 26. kd., lk. 160.

[93] Koidikul. Mälestusi Suurest Sotsialistlikust Oktoobrirevolutsioonist ja kodusõjast, Tallinn 1967, lk. 154.

laiali alles 31. jaanuaril 1918. aastal[94].

Võimu ülevõtmist ja järelvalvet ühiskondliku korra üle teostas kodanlikku müilitsa asemel Punakaart. 1918. aasta algul toimunud põllumajanduskongressil aadressid J. Sidrale ja V. Kingissepp näpunäiteid Punakaardi moodustamiseks kohtadel. Alustas võitu Tallinna Punakaardi põhikiri[95].

13. jaanuaril võttis V. Kingissepp osa Eesti rotsialistliku sõjavägelaste kongressist, kus otsustati luua Eesti Punaarmee. Valiti Eesti Sotsialistliku Sõjavägelaste nõukogu, mille koosseisu läks ka V. Kingissepp[96]. Suunana leo sai Punaarmee üksuste loomine pärast 15. jaanuaril avaldatud Nõukogude valitsuse dekreeti[97]. Vastavalt sellele moodustati Tallinna nõukogu juurde Punaarmee formeerimise kollegium, selle liikmeks oli ka V. Kingissepp[98].

Ühes tähtsamaks nõukogude võimu ehtestamisest oli maareform, mis pidi kindlustama ja tugevdama töölis- ja talupoegade liitu. V. Kingissepp võttis

---

[94] Ülevaade Eestimaa Kommunistlikust Parteist ajaloost, I osa, lk. 262.

[95] Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon Eestis. Dokumentide ja materjalide kogumik, lk. 468-470.

[96] Ülevaade Eestimaa Kommunistlikust Parteist ajaloost, I osa, lk. 285.

[97] Декреты Советской власти, т. I, Москва 1957, lk. 183.

[98] Ülevaade Eestimaa Kommunistlikust Parteist ajaloost, I osa, lk. 286.

samuti ka reformi läbiviimisest. Eesti bolševikud otsustasid lähtudes nõukogude kõrgelt arenenud mõisamajandusest ja apelleerides talupoegade teadlikkusele, mitte lõhkuda mõisaid, vaid rajada nende baasil kollektiivmajandeid. Selle eesti bolševike otsuse kiitis heaks ka V. Lenin[99]. Kuid see oli viga, mis hiljem valusasti tunda andis, kallutades ühiskonna talupojakonnast kodanluse poolele.

Mõisamaade reekspropriatsioon, samuti kodanluse poliitilise ja majandusliku võimu piiramine ja kaotamine tekitas vastuhaaku ja vandenõusid. Tekkis liit rahvuslikku kodanlust ja balti-saksa parunite vastu. Kodanlus tõstis ülles Eesti iseseisvuse loosungi, kutsudes seda „kaitsma" Rootsi, Soomaa ja Saksamaa kodanlust. Eestimaa Nõukogude Täitevkomitee ülesandel töötas V. Kingissepp välja plaani vandenõulaste-parunite arestimiseks. Plaan võeti ellu ööl vastu 28. jaanuari.

Kasutades ära ühinemist puudumist Nõukogude valitsuses õnnestus Saksa väegrupil 1918. aasta veebruaris täiendavalt okupeerida Venemaa piirkondi, teiste seas ka Eesti. Kodanlus võttis okupantide vastu rõõmsa vabastajaina. Eestimaa Nõukogude Täitevkomitee ülesandel võeti vastu otsus, et aktiivsetel peavad evakueerima. Jõõlõkesel „Rjurik" viiakse V. Kingissepp algul Helsingisse ja seal edasi Petrogradi. Algas uus periood V. Kingissepa elus ja tegevuses.

---

[99] V. I. Lenin, Teosed, 26. kd., lk. 421.

Kõige selle pingelise tegevuse kõrval ei unustanud V. Kingissepp ajakirjandust. Temalt selgub arvukalt artikleid, millest ta selgitab USDT(b) Partei poliitikat ja paljastab kodanluse taktikat. Eesti kuulsa perioodikas ilmus temalt vaadeldaval perioodil 56 artiklit[100]. Kui arvestada seda, et mitmed artiklid avaldati ühekorraga erinevates ajalehtedes, kuhu V. Kingissepa publitseerimisega kogunes mõnevõrra suuremaks — ligikaudu 95[101].

Käesolev peatükk on jagatud kaheks – Oktoobrirevolutsioonile ja Oktoobrijärgsele perioodile, kuna V. Kingissepa artiklite suunitlus erineb nendel perioodidel suuremaid või väiksemaid erinevusi. Alapeatükkides on V. Kingissepa publitsistikat tähtsamate käsitlemist leidnud probleemide järgi.

---

[100] Eesti NSV Teaduste Akadeemia Fr. R. Kreutzwaldi nimelise Kirjandusmuuseumi bibliograafia-osakonna kataloogi andmetel

[101] näiteks V. Kingissepa reportaaži maatamuste konverentsilt ilmus „Töölises" (nr.-d 122-129) ja „Maatamehes" (nr.-d 61-64) jne.

2. Oktoobrieelne periood (juuni – oktoober 1917)

a) V. Kingissepa suhtumine Ajutisse Valitsusse

Suhtumine Ajutisse Valitsusse määras põhiosa Venemaa revolutsioonis inimeste parteilisuse. Peaeesmärk ammust tagasipöördumisel lähemat aega Petrogradis, jõudis V. Kingissepp selles küsimuses bolševistlikule seisukohale. Seda võib näha juba tema esimestest artiklitest. V. Buzi, Jaroslavli jt. sõnul oli V. Kingissepp üks neidest, kõige sellele „Kiir" sai selles küsimuses üle mensevistlikust kõikumisest. Õige suhtumise kujundamisele aitasid kaasa ka „Kiirus" avaldatud V. Lenini artiklid[102]. „Millist ringit toetust Ajutisele Valitsusele, kõige tema lubaduste täielikus valelikkuse selgitamise...", nähtus oli V. Lenini poolt bolševikele püstitatud ülesanne[103].

Juunikuuks oli Ajutise Valitsuse juba kolm korda vahetunud püsinud, tõsine taktikaline juures olnud ta seisukohad nii mõndagi ära teha. Kuid nagu kirjutas V. Kingissepp artiklis „Tõsised isamaalased": „Ajutise Valitsuse kaastöölisse juba 3 korda töölistest koosseisu kaasatud. Kavatsustest-tõsidest ei ole tegudeni jõutud"[104]. Väärtuslikult oli vaja

---

[102] N. Lenin, Proletariaadi ülesannetest käesolevas revolutsioonis. Põhjuslaused, „Kiir" nr. 20, 18. IV 1917; N. Lenin, Kaerikvõimust, „Kiir" nr. 18, 15. IV 1917; N. Lenin, Sõda ja Ajutine Valitsus, „Kiir" nr. 19, 17. IV 1917.

[103] V. I. Lenin, Teosed, 24. kd., lk. 4.

[104] –pp [V. Kingissepp], Tõsised isamaalased, „Kiir" nr. 58, 6. VI 1917.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

sõlmida rahu. Majandus vajas korraldamist. Revolutsiooni teostaja, töölisklassi diktatuuri parandamiseks oli vaja viia kaela töölistele saadikute nõukogude kontroll ühiskondliku toodangu ja saaduste jaotamise üle[105], või vähemalt teostada riiklikku kontrolli toodangu ja jaotamise üle. Kuid seadusandlikele ei teinud Ajutine Valitsus sellest midagi märkimisväärset ära, sest nagu V. Kingissepp ülalmainitud artiklis põhjendas, Ajutine Valitsus, kes tõi ja kapitalistide laevade rahvakiktide ja väikeste, kuid tugeva töövälistibande kapitaalsete huvide kaitsmist peetab — põhjus on selles"[106].

1917. aasta suvel oli bolševike mõju nõukogudes veel väike, enamuses olevad menševikud ja eserid pühendasid Ajutise Valitsuse toetamisele. Sellepärast hindamis V. Kingissepp kõrgelt Narva nõukogu otsust avaldada Ajutisele Valitsusele umbusaldust. „Ajutist Valitsust usaldada", kirjutas V. Kingissepp, „ei tähendab unustada, et mõni „sotsialisti" istumine ministeeriumis võib otsustada mitte kümnendi, milledest meie elemine või häving — mine oleneb — ja mitte unustada, et kunst rõõmuses ja laulvad tuhanded päevad"[107].

Ajutise Valitsuse ja Petrograadi nõukogu

---

[105] V. I. Lenin, Teosed, 24. köide, lk. 5.

[106] —pp [V. Kingissepp], Tõsised isamaalased, „Kiir" nr. 58, 6. VI 1917.

[107] [V. Kingissepp], „Usaldusküsimuse" sepitsejad, „Kiir" nr. 60, 8. VI 1917.

vahel sõlmitud kokkuleppes oli mitmeti mängitud, et Ajutise Valitsus igati tähtsamates küsimuste otsustamisel pidul nõukogudega enne kokkuleppe lõpetab, nõukogusid austab. Ent Ajutise Valitsuse regulaarne Tallinna nõukogu nõudmisele tagasiastuda J. Poska kuberneriga komissari ametikohalt näitas ühelt poolt tema „eitavat suhtumist tööliste demokraatia vastu“ ja teiselt küljest Ajutise Valitsuse viimane nõrkemine Kroonlinna ja Tallinna nõukogudele näitas, et nõukogud peavad oma nõudmistes Ajutise Valitsuse vastu ülesnäitamisel otsustavalt ja püsivalt, nagu töölised enne revolutsiooni võitluses kapitalistide vastu. Tallinna nõukogu jäi isegi pooliku ainult sellepärast, et nõukogu enamus „... sotsiaalrevolutsionääride-oleks küllalt nõrkadel tagajalgadel“[108].

Oma artiklites „Tõsised isamaalased“[109] ja „Rubla kurss välismaal“[110] analüüsis V. Kingissepp, miks Ajutisel Valitsusel vaatamata sellele, et ta on peaaegu puhtkodanlik, puudub nii oma kui ka välismaa kapitalistide täielik usaldus. Näiteks palgudes käärimine Euroopa riikides laskis kapitalistidel valitsusel moodustada töölisse kontrolli organeid Venemaal ajamõtte.

---

[108] -pp [V. Kingissepp], Paendlus tagajärjed, „Kiir“ nr. 59, 7. VII 1917.

[109] -pp [V. Kingissepp], Tõsised isamaalased, „Kiir“ nr. 58, 6. VII 1917.

[110] [V. Kingissepp], Rubla kurss välismaal, „Kiir“ nr. 63, 12. VII 1917.

Põhjus oli üles: Ajutine Valitsus kui koalitsioon võimu-apparaat oli nõrk, ta ei suutnud taltsutada revolutsioonilist rahvamassi, veel enam, ka võimule tulla ainult tõsise kokkuleppe nõukogudega. Vastandades Lääne-Euroopa ja Venemaa koalitsiooni suhtumist valitsuse kontrolli tõstsin ühe kirjutas V. Kingissepp: „Lääne-Euroopas kontrollerib kapitalistlik valitsus kapitalistlikku tööstust ametite varal, millles ainult kapitalistid istuvad... Venemaal aga tõotab nüüd kontroll saada revolutsioonilise tööliste-demokraatia kontrollius kapitalistide üle"[111].

Samuti ei jõuga välismaa kapitalistid „rahalisel toetada Ajutist Valitsust, kuni see kaitseb revolutsioonilisele küllalt tugevat tõrget ehk ehitamad"[112].

V. Kingissepp on käsitlenud ka koalitsioonivalitsuse, menševike ja eserride Ajutisest Valitsusest osavõtu küsimust. Osa võtta Ajutisest Valitsusest, tähendas usaldada vastaspoolt-koalitsiooni, kelle suhtes ei olnud loopinki revolutsiooni edasise arengu ja rahva huvide kaitsmise. Bolševike taktika oli selge-mitte mingit usaldust Ajutise Valitsuse. Menševikud ja eserrid, kes olid Ajutises Valitsuses vähemuses, ei või mingisugust võlegi järjekindlat revolutsioonilist võitlust pidada kedagi vastu, kes Ajutise Valitsuse enamuses selja

---

[111] –pp [V. Kingissepp], Tõsised isamaalased, „Kiir" nr. 58, 6 VI 1917.

[112] [V. Kingissepp], Rubla kurss välismaal, „Kiir" nr. 63, 12. VI 1917.

tagasi seisavad – revolutsiooni vastaste vastu"[113]. Kokkuleplaste juttu järgi läksid nad valitsusse, et muuta seda revolutsiooni kuuslus, kontrollida kodanlasi, kuid „koostöötamine on kõige armetum võitluse vorm", kirjutas seda V. Kingissepp[114].

Eelaltoodust kokkuvõtet tehes peab märkima, et nukutsimise Ajutise Valitsuse aasta V. Kingissepp täielikult bolševistlikul positsioonil ja tema artiklid selles küsimuses olid kõrgel ideoloogilisel tasemel.

b) Sukutsimise kodanlusest

Üllevenemaalisest või tõpsemalt vene kodanlusest on V. Kingissepp peale Ajutist Valitsust kirjutatud artiklite käsitlemud ainult üksi, nimelt artikli „Töösturühaviitajad". Kõne all on olukord Venemaa sõjakaevanduses. Kodanlus nõudis, et nõela, mis andis talle tohutuid kasumeid, ei lõpetaks vaid viiks. Kasumite tagasajamisel pigistati olemasolevatest masinatest viimsegi välja, lastes neid lõpuni kuluda. Su põhjustas arvukaid õnnetusjuhtumeid tööliste seas. Samuti ei loobunud kodanlus nimmade eraldamisest ohutustehnika kindlustamisest – raevandusi oli vett täis jne. Mida loobus kodanlus saavutadad nälin „nõõrmapidamisega"? Nad teavad, et kapital ainus on, kes selles ajaturses püsib

---

[113] –pp [V. Kingissepp], 18. juuni ja revolutsioonilise demokraatia hüüdsõnad, „Kiir" nr. 69, 19. VI 1917.

[114] Ibid.

ja tööstusklass kaela murnab Venemaa proletariaadil. Nad unustad, et ärarõgutatud töörahvas neile nii vastupanumata saagiotsimist lasgeb, kuid kooridat võib piiritata", selgitas V. Kingissepp.[115]

V. Kingissepa suhtumine nn. täiskodanlusse oli eeskätt temast suhtumisest väikekodanlusse, kelle ühe osaga ta pidas teatavatel tingimustel võimalikuks ingi bloku luua[116], oli selgesti eitav. Eriliit tähelepanu pöörab ta eesti rahvuslikku kodanluse poliitika palgastamisele, kes enpleenile nihutades rahvuskütsmust, püüdis selle taha varjutada „ühtse eesti rahva" vas esinevaid poliitilisi ja majanduslikke vastuolusid.

V. Kingissepa sihiks oli selgitada eesti töölisle, kes annad temas liitland ja kes vaenland. Ta kirjutas kodanluse iseärasist: „Rahvuslike uduloor peab töölise silmu eest ära varjama, et Vene, Läti, Eesti töölise temas vend on ja Eesti kapitalist samasuguse väljakasunaja on kui Vene, Läti, Eesti kapitalistid"[117]

Teatavasti piirdutas eesti kodanlus Venemaast eraldumise küsimuse selgemal kujul alles pärast Oktoobrirevolutsiooni, kuid juba juunis 1917 kutsusid „ärusaanad" kodanland üles rahvuskütsmust ära

---

[115] –pp [V. Kingissepp], Töösturihäviitajad, „Kiir" nr. 61, 9. VI 1917.

[116] V. Kingissepp, Demokraatlike nõupidamine, „Töölise" nr. 59, 21. IV 1917.

[117] V. Kingissepp, Tallinna töölistele rapolisrilt, „Kiir" nr. 64, 13. VI 1917.

lalendama, mõistes, et kujunemud olukonnas oli kõige kõlpsam vene kodanlusult järeliandmisi saavutada ja kartes, et revolutsiooni nõudmiste puhul pole „Eesti kodanlusel vähimatki lootust ..., et antakud kogus muu-kodanlaud sõnavõtud tugevasti esitatud olekuid, et Eesti kodanlusel ind täitmist leiaksid“[118]. Suure meistri-kirkusega, peene irooniaga joonistas V. Kingissepp eesti kodanlase portree artiklis „Eesti maanrahvuslane“[119], mis ilmus alapealkirjaga „Pool lehekülge loomatoodust õpperaamatust“.

Rahvuskütmus pidi lalendatama suure „poliitilise küpsusega“. Mõlle nn kodanlus „poliitiliselt küps“ tegevus rahvuskütmuse lalendamises seisnes, selgitas V. Kingissepp oma reportaažides Maapäevalt. Kodanlaud „tahavad saadust anda, aga ei leia saadust, mille põhjal neid anda“, märkis V. Kingissepp[120]. Tõlevalt poolt oodati ka saadust, mille põhjal saaks eesti rahvuslikku võita. V. Kingissepp küsis: „Kus olid saadused, mille põhjal Nikolai troonilt mahe heideti?“[121] Sõst palgastuksi kodanlus pseudorevolutsioonilisus, revolutsiooniga tuli

---

[118] –pp [V. Kingissepp], Kas lotentatid? „Kiir“ nr. 58, 6. VII 1917.

[119] V. Kingissepp, Eesti maanrahvuslane, „Kiir“ nr. 88, 12. VIII 1917.

[120] Tanga [V. Kingissepp], „Maapäevalt“, „Töölise“ nr. 41, 31. VIII 1917.

[121] [V. Kingissepp], Vasturevolutsioon Eesti „maapäeval“, „Töölise“ nr. 43, 2. IX 1917.

ta reaga ainult niivõrd, kuivõrd oli vaja poliitilise võimu haaramises, edasised muudatused aga pidid olema läbi viidud „poliitilise küpsuse", seaduslikult. Rahvaesinduse täielikus, õiglases lahendamises võimalust nägi V. Kingissepp ainult poliitilise võimu ülemineku töörahva kätte[122].

Nendel juhtudel, kui koalitsioon, vaatamata oma katsetele kõigi arvel rahuldusi korraldada, pidi nimel tööliste nõudel siiski koha võtma majanduslikus või poliitilistes küsimustes, püüdis ta kõigest väest lahutada majanduslikud probleemid poliitilistest, tõstes majanduslikud küsimused klassivastuoludest kõrgemale. V. Kingissepp, kelle vastavasisulise artikkel oli pühendatud linnavalitsuste valimistele, kutsus rõhutaolemasolevate ülesannete täitmisele majanduslike ja poliitiliste probleemide lahutamatust eest, palgatöölise kõige vahetumat kohust[123].

Mitmes artiklis tõestab V. Kingissepp paralleele eesti koalitsioonierakondade ning vene kadettide ja oktobristide vahel. Näiteks rahvaesinduse nõukogudesse ja Kornilovi mässu. „Mis tegid meie „maod"-koalitsioonid? Tegid nõrkasama, nii Vene kadettidel, oktobristidel ja kõik vasturevolutsioonilised kihid. Lihtsi abitöölisi ei võetud kõrvale, et vabadust kindlustada," kirjutas V. Kingissepp

---

[122] –pp [V. Kingissepp], Võimuvahetuse registreerimine, „Kiir" nr. 62, 10. VI 1917.

[123] –pp [V. Kingissepp], Linnavalimised ja poliitika, „Kiir" nr. 81, 4. VIII 1917.

maapäevalt[124]. V. Kingissepp, kes lektor-agitaatorina ennes revolutsiooni põhjalikult tundis, kirjutas, et Eesti rahvuslikus poolt moodustatud rahvuslikus polgus on talle oluliselt sama, mis vastavalt kui äärmiselt kontrrevolutsioonilises Doni kasakapolgus[125]. See on omane kõikidele väikerahvaste rahvuslikule: natsionalistlike loosungite all rahvuse hegemooni koha taotlemine ja teiselt poolt lõimitamine rikkama ja suurema „venna" ees.

Ülalpool vaadeldud V. Kingissepa rahvuslikku rahvuslikku poliitikat paljastavad artiklid on organilises jätkuvas seoses poolt aastatel 1912–1914 kirjutatuile. Muutused sinpoliitilises situatsioonis vastab ka enneolematule probleemidele. Artiklites käsitletud teemadel on V. Kingissepp hiljem arendanud oma mõtteid tõsiselt.

c) V. Kingissepp kokkuleppartest

V. Kingissepa suhtumist mensevikumeelsesse ja enneolematusse Ajutise Valitsuse toetajatesse on vaatame eespool. Siinkohal vaatleme, kuidas väljendus V. Kingissepp kokkuleppartei kui nõukogudes enamuses olevatesse parteidesse. ning kokkuleppartei käitumises Kornilovi mässu

---

[124] [V. Kingissepp], Vastutusvolitsioon Eesti maapäevale", „Tööline" nr. 43, 2. IX 1917.

[125] V. Kingissepp, Tallinna Eesti polgu asjus, „Tööline" nr. 85, 24. X 1917.

mahasurumise ajal.

„Ainult poliitilise võimu ülesminek tööliste ja soldatite saadikute nõukogude kätte viib meie välja kitsikusest", kirjutas V. Kingissepp juuni alguses, revolutsiooni rahulikku arengu perioodil[126]. Kuna V. Kingissepp võttis ise aktiivselt osa Narva nõukogu tööst, oli tal nõukogude ette kerkivatest probleemidest hea ülevaade. Eriti agaralt võttis ta sõna menševike ja eserride kokkuleplikku poliitika vastu, mis vähendas nõukogude autoriteeti töörahva hulgas ja mille tagajärjel nii mõnigi vabrikutööliste poolt range klassivõitluse saavutatud võit muudeti peaaegu nulliks.

Näiteks võitsid mõned Tallinna vabrikute töölised kätte õiguse saada 100% palgalisa. Imestamapanev oli Tallinna nõukogu reageering – loobuge nende vabrikute töölised palgalisast või kuni kõigi Tallinna ettevõtete töölised ei ole seda kätte võitlenud! „Tööliste majanduslikus võitlus ajaloole antundmata niisugune „riigitarkade" taktika, kus oleks lahti öeldud võitlusest, mis juba kätte saadud", märkis V. Kingissepp artiklis „Majanduslikud nõudmised ja mittepoliitaarline taktika" ja tõi näite Petrogradi kontrrevolutsioonilise suhtumise saamaks küsimusse. Nad ei lükanud võidu eitse meilsmist edasi, vaid teiste asutuste töötajad kaotasid selle ära nime avaldamisega ettevõtjatele. „See on poliitaarline taktika", selgitas

---

[126] –ff–[V. Kingissepp]. Tõsised isamaalased, „Kiir" nr. 58, 6. VII 1917.

V. Kingissepp[127].

Teises Tallinna nõukogu koosseisus ennemuse „tagasihoidlikkuse" avaldumises, mida V. Kingissepp käsitles, oli kubernerangukomissar J. Poska tagandamise küsimus.

V. Kingissepp hindas õigesti juulisündmuste järel tekkinud võimukriisi ja koosseisuplaste nõuetekohaselt sellest: „Meie väikekodanlikule enamlasele kohane, kõikuvad nad muutlikkuse ja proletaarsuse vahel ja ... töötavad võidelda ja loobe jagada niihästi paremale kui pahemale poole. Nende revolutsioon, päästmise nõue seisnes revolutsioonil pea ja käte mahaotsimises"[128].

Koosseisuplaste revolutsiooni „päästmise" poliitika näitas selgelt, et väikekodanlikud parteid olid muutunud kontrrevolutsioonilisteks. V. Kingissepp hoiatas, et „Kerenski ja Tseretteli poliitika avab väravad sõjavõlaste diktatuurile"[129]. Meie ei hülganust nõgine ei olnud see ennustus vale.

Kornilovi mässu tagajärjel nõukogudes toimunud polarisatsioon, koosseisuplaste tõhustunud survine ja bolševike esiletõstetamine rahva poolt võimaldas jälle püstitada loosungi „Kõik võim nõukogudele!", mida

---

[127] –pp [V. Kingissepp], Paendlus tagajärjed. „Kiir" nr. 59, 7. VII 1917.

[128] V. Kingissepp, Vasturevolutsioon, „Kiir" nr. 88, 12. VIII 1917.

[129] Ebid.

oma artiklites tegi ka V. Kingissepp[130].

Situatsiooni, mis tekkis pärast Kornilovi mässu mahasurumist, hindas V. Kingissepp revolutsioonile soodsaks. Ta kirjutas: „Kornilovi päevadel sai teoks revolutsioonilise väikekodanluse ja proletaarsete elemendi blokk, ja see on ainus kombinatsioon, mis revolutsiooni hukkamineminst päästab“[131]. V. Kingissepp oskas väga hästi hinnata situatsiooni, sageli nägi ta mõnikord arenguid ette (näiteks sõjaväelise diktatuuri võimalikkust). Siinkohal aga kaldub ta leninlikust situatsioonihindamisest kõrvale, näeb revolutsiooni päästmise ainsat vahendist proletariaadi ja väikekodanluse blokis. Et sõjärane kõrvalekaldumine selles küsimuses ole omane ka teistele bolševikele, selgub V. Lenini vastavatest artiklitest[132].

Väljaarvatud viimati mainitud artikkel võib kõiki selle perioodi V. Kingissepa kokkulepitustest kirjutatud artikleid lugeda leninlikus vaimus koostatuteks.

---

[130] V. K[ingissepp], Demokraatlik nõupidamine, „Töölise“ nr. 59, 21. IX 1917.

[131] Ibid.

[132] V. I. Lenin, Teosed, 25. köide, lk. 265-268 ja 284-289.

d) Kontrrevolutsioonist

Juba Prantsuse kodanlik revolutsioon näitas, et revolutsioonilise protsessi arenguga, ühiskonna tulevased ülesanded ülesteks jäävale võimule esitavad paratamatult (õigemini ühiskonna esitavad ikkagi). Igasugust laadi on revolutsiooni arengu nõgavuses, ilmutuses mitmesugused nähtused. Eriliselt muutuvad nad revolutsioonilise protsessi teatavat etappi mille arenguga pidevalt kontrrevolutsioonilisuse jõuga. Järjekordse nihkelise tasakaalu juures on teatavatel õigustustel võimalik võimu ülevandumise klassidest näiteks kõrgemal misvale „tugevale" inimesele, kelle põhilisem töö on sõjavägi. Bonapartismi ohu oli ka 1917. aasta Veebruaril.

Väga selgelt on klassijõudude paigutuste muutumist ühe revolutsiooni näidanud V. Lenin[133].

V. Kingissepp näitlis samuti, et koosseisulaste bolševike-valmilise poliitika õõnestab sõnade järjekindlust, töötades selleks kodanlusele kasuks, mille tagajärjeks võib olla, et kodanlus hoiab uuesti ajutiselt võimu, ütlemata rõõmuga koosseisulastele aitäh! („Täna panete teie meid raudu. Homme teeb seda teiega see nurgakodanlus, kes teile täna vastu hüüskab"!)[134].

Kodanlise „Postimees" kiitis juunis imestusega, et kas tõesti „Kiir" võib näidata ühegi vastase peale, kes tsaarivalitsust taga nutab. „Postimehe" arvates

---

[133] V. I. Lenin, Teod, 25. kd, lk. 205-220.

[134] V. K[ingissepp], Kontrrevolutsioon, „Kiir" nr. 88, 12. VII 1917.

ei olnud eestlaste hulgas kontrrevolutsioonil pinda. Et selline kontrrevolutsiooni määrang vale on, selgitas V. Kingissepp artiklis „Postimehe" lehelugu"[135].

„Vastrevolutsioon pole mitte ainult see, kui katse tehakse muuta töörahvaliitust jalule seadusega," rõhutas V. Kingissepp. Kontrrevolutsioonilistes püüdlustes pidas ta kõiki neid, kes revolutsiooni arengule risti ette püüavad asetada. „Võtke peegel, vaadake sisse ja siis paistab teile, kellad, see nägu, kes Eestis revolutsiooni vastane on", soovitas V. Kingissepp[136].

Kirjutes õigesti klassipüüdlusi peitvatest asjaoludest, tõestas V. Kingissepp, et eesti rahvuslikud poolad on sama head kontrrevolutsiooni tõõrutajad kui Doni kasakate poolad[137] ning et Eesti Kubermanguvalitsuse („Maapäev") eesmärk ei erine millegi poolest Moskva nõukogude valitsuse eesmärgist ning just selle tõttu tuleb suhtumist tõõlisklassi[138].

V. Kingissepa Oktoobrikuulsale publitsistikale ongi omane rõndav toon, ettevalmistuse tegemine võimu-küsimuse rõndamiseks. Võib kindlalt öelda, et V. Kingissepa artiklid olid kindlalt lenilikeu suunaga.

---

[135] V. K[ingisse]-pp, „Postimehe" lehelugu, „Kiir" nr. 68, 12. VI 1917.

[136] ibid.

[137] V. Kingissepp, Tallinna Eesti poolgu asjus, „Kiir" nr. 85, 24. X 1917.

[138] [V. Kingissepp], Vastrevolutsioon Eesti „maapäeval", „Tõõline" nr. 43, 2. IX 1917.

3. Oktoobrijärgne periood (kuni märts 1918)

a) V. Kingissepa võitlus nõukogude võimu kindlustamise eest.

Esmaseordselt oma elus pidi V. Kingissepp seda kätte võtma sellesse, et valitsust kaitsta.

Esimeses artiklis, mis V. Kingissepp avaldas pärast Oktoobrirevolutsiooni, jutustab ta, kuidas revolutsioonilisest muulastatud rahvas temaga koos J. Teemanti, J. Vilmsi, J. Tõnissoni ja teistega läbi peseb. Nad teelid koos Maapäeva isetungilt, kui neid ründas Maapäeva laialisaatmist nõudev rahvahulk. V. Kingissepp kirjutas, et nüüst polnud midagi, et tema natuke kannatada sai, peasi, et rahvas näitas oma suhtumist kodanlust liidrisse[139].

Bolševike poolt juhituna saavutas Oktoobrirevolutsioon võidu ja nõukogude võim kindlustas eelkõige sellepärast, et rahvas ei toetanud Ajutise Valitsuse olnud koosseisuliste parteisid. Rahvas oli nendes pettunud. Sest ei tähendanud veel automaatselt seda, et nad toetasid bolševikke. Bolševikud, nõukogude võim, pidi praktiliselt tõestama, et nad on see jõud, mis viib riigi kaosust välja ja parandab töötajate elutingimusi.

Kui kuni Petrogradi üldstõkkeni oli V. Kingissepa artiklite põhimõtteks purustada, palgastada kodanlust ja kaitsevõitlusi, siis nüüd tõusid

---

[139] V. Kingissepp, Meeleavaldus. „Töölise" nr. 105, 16. XI 1917; „Maatamees" nr. 52, 18. XI 1917.

eriplaanile uut võimu selgitavad-propageerivad artiklid, samal ajal ei readuund ka V. Kingissepa allkirja kandvad kodanlust vastuvaidlemata olemust tahtvad artiklid.

„Eriteks peame üttema", kirjutas V. Kingissepp, „et enamlaste valitsust ei ole. Riigi kesknõukogu ja kohtadel on nõukogude valitsus... Et aga töörahvas ja rojaveeland enamlasi oma seadlikutes valivad, siis on sellel nähtusel oma põhjused"[140]. See selgitus oli määratud kõigepealt nende ringkondade leinus ümberlükkamiseks, kes väitsid, et bolševike valitsus ei ole nõukogude valitsus, et bolševikud on usurpeerinud võimu[141].

Mitmel korral tuli V. Kingissepal selgitada võtta rõhku, et selgitada vaid tõsipoolt demokraatia — tööliskiasi diktatuuri olemust. Kodanlus ja kokkuleppeland karjusid demokraatia rikkumisest oli-korras, kus neile olid alles jäetud demokraatlikud vabadused. Kummad nii on demokraadid, kes nad. ei 1917. aasta juulis töölisajalehti sulgesid või need, kes töörahva huve kaitsevad? „Demokraat tõlendab inimest, kes alama rahva — töörahva poole hoiab ja töörahva kasvid kaitseb", vastas selle sõna tõlendust

---

[140] Tasuja [V. Kingissepp], Kes tasustab vägivalda?, „Töörahva Hääl" nr. 4, 29. XII 1917.

[141] V. I. Lenin, Teosed, 26. kd., lk. 274.

selgitades V. Kingissepp[142].

„Töötavate kihtide eesmärk on ühiskondlust luua – nüüngust korda, kus töörahva elutingimused mitte halvemad ei oleks kui kodanlusel omad"[143]. Selle ümbertöö viib täide tööliisklass diktatuuri, mille ülesandeks on „kodanlust kunnavat ilmakorda lõpetada ja temast ainult sotsialistilist ilmakorda siin luua"[144].

Võimu ülemineku tööliisklassi kätte ei olnud lihtne „palupöörd", millega kaotati inimese ekspluateerimine inimese poolt. Uued riigivõimu organid, mille abil mõisnikud ja kodanlus töörahvast vaos hoidsid, ei sobinud kvalitatiivselt uude võimude, need pidid „töörahva nõuete kohaselt ümber loodud saama"[145].

V. Kingissepale olid võõrad arvamused, et võimu haaramisega on sotsialismi võit kindlustatud. Ta mõistis, et uut elu saab luua ainult siis ehitama kui kõik vanad tegurid, esmajaoks ärakasutatud klasside vastupanu on neutraliseeritud, s.t. kui head sõnad ei jää paberile, vaid neil on organisatsioonid

---

[142] Tasuja [V. Kingissepp], Ajaskirjandusest, „Töörahva Hääl" nr. 3, 22. XII 1917.

[143] Tasuja [V. Kingissepp], Kes tarvitab võimu valda? „Töörahva Hääl" nr. 4, 29. XII 1917.

[144] Tasuja [V. Kingissepp], Ajaskirjandusest, „Töörahva Hääl" nr. 3, 22. XII 1917.

[145] Tasuja [V. Kingissepp], Rahva mõistis ehk tööliste punane koondivõim, „Töörahva Hääl" nr. 10, 17. I 1918.

jõud taga", mis neid ellu viib[146].

Sellest organiseeris Punakaart, hilgem, jaanuaris 1918 – Punaarmee. Punaarmee kõrval eksisteerisid veel vana tsaari armee, mäng kodanluse poolt loodud rahvuspolgud. Need tuli kas laiali saata või siis kokkandada uuele demokraatlikule, demokraatlikule, sest rahvuslik kodanlus lasckas neid, eriti võimsaid, kasutama vastupanu osutamiseks uuele võimule[147]. V. Kingissepp iseloomustas ikkalikult ülekaalus eesti sõjaväelasstelt, millest selgitas, kus nende ohvitsere ja võimaste selgetaga sidus kodanlus kavatseb neid kasutada. V. Kingissepp kutsus eesti sõjamehi üles ühinema uue võimuga[148].

Kodanlus kasutas ära kõik nõukogude võimu poolt sisseviidud demokraatlikud vabadused, s.t. ta jõtkas, mõnel alal isegi suurendas vastupanu proletariaadile, levitades ajakirjanduses laimu ja tappes nõukogude aktiviste. Püssi ründamund olid võimsamas tõlgeks, mis pani bolševike kannatuste arvuna üha voolama.

„Mõtid, kus on kuritahtlik provokatsioon juba veevalamisni on läinud, peab Töörahva

---

[146] Tanya [V. Kingissepp], Rahva mõtlis, ehk töölliste punane kaardivägi. „Töörahva Hääl" nr. 10, 17. I 1918.

[147] V. Kingissepp, Kelle peale langeb mõõd? „Töölise" nr. 131, 16. XII 1917.

[148] V. Kingissepp, Seltsilised Eesti sõjaväelased! „Töölise" nr. 134, 20. XII 1917.

valitsus oma taktikat muutma ja objekt pingutada tõmbama", nõudis V. Kingissepp.[149]

Töörahva õigusvaldkodanlus võõgivalla vastu kutsus esile uue laiemulaine kodanlikus opportunismis. Tuli mõelda selle piiramisele. Trüki- ja sõnavabadus ei tähendanud enam valitsemisvabadust. „Seal, kus mõtet sihikindlalt võltsitakse ja valeteateid rahva seas laialt laotatakse, ei või sõna- ja trükivabadusest juttugi olla", tähendas V. Kingissepp.[150]

Ühes tähtsamates küsimustes, millest oleneb kas rahvikutalupoegkond tuleb bolševike poolele, oli maaküsimus. Nagu me teame tegid eesti bolševikud siin vigu. V. Kingissepp oma artiklites maaküsimust ei käsitle, välja arvatud oma reportaažides maatamuste konverentsilt. Nendes reportaažides ei võta ta ise konkreetset seisukohta, vaid toob objektiivselt ära kõige tähtsamate sõnavõttude sisu. V. Kingissepa enda sõnavõtu sisukokkuvõttest nähtub, et ta pooldas mõisate kõige kiiremat ülevõtmist, „küll siis selgitada jõuab, missugune põllupidamise viis kõige ratsionaalsem on".[151]

Maa järel teises tähtsamates probleemides oli sõja lõpetamine. Bolševike seas ennes kõiki enneval

---

[149] V. Kingissepp, Kontrrevolutsioonni vastu, „Töölane" nr. 130, 15. XII 1917.

[150] Tanya [V. Kingissepp], Käbi ei kuulu käänuni kangele, „Töörahva Hääl" nr. 6, 5. I 1918.

[151] [V. Kingissepp], Eesti maatamuste konverents, „Töölane" nr. 122, 6. XII 1917.

lähenemist sõja ja rahu küsimustele: L. Trotski suunakat pahempoolse revolutsioonilise sõja suunakat ja V. Lenini pooldajate suunakat, mis nõudis separaatrahu sõlmimist Saksamaaga. V. Lenin oli varem samuti olnud revolutsioonilise sõja pooldaja, kuid rahvuslikult olukorda muutudes asus kindlalt Saksamaaga separaatrahu sõlmida sooviate poole, sotsialismiga riskimata ei tohtinud.[152]

V. Kingissepp oli algul ilmselt revolutsioonilise sõja pooldaja. 15. jaanuaril 1918. aastal kirjutas ta ajalehes „Tööraha Hääl" kindla veendumusega: „Venemaa sotsiaalne revolutsioon areneb rahvuslikuks revolutsiooniks".[153] Ning järgmisel leheküljel: „Meie teame, ja on selge, et demokraatlist rahvasterahu aimult rahvuslikule revolutsioonile tuld kätte võib saada... Ja nüüd nisab Venemaa revolutsioonilisele rahvaste ees teine hüüdlause: Venemaa sotsiaalset revolutsiooni rahvuslikuks sotsiaalseks revolutsiooniks ranvatada".[154]

20. veebruaril 1918. aastal on ta jõudnud juba leninlikule seisukohale ja vaatab sõjale teisest aspektist: „Võidurikas imperialistlik sõda tähendab lööki rahvuslikule proletaarsele revolutsioonile, — tähendab lööki sotsialismile. Rahvaste demokraatlik rahu tähendab

---

[152] V. I. Lenin, Teod. 26. kd., lk. 408 ja 415.

[153] Tanya [V. Kingissepp], Punalipp tehvib Euroopa kohal, „Tööraha Hääl" nr. 9, 15. I 1918.

[154] Tanya [V. Kingissepp], Revolutsiooni ja tööraha veenland, „Tööraha Hääl" nr. 9, 15. I 1918.

lõõki sotsialismile. Rahvaste demokraatlik rahu tähendab aga rahvusvahelise proletaarse revolutsiooni – sotsialismi võitu"[155].

Sellise alapeatüki ei ole vaadeldud kõiki rõukogude võimu aktsiooni V. Kingissepa käsitluses. Rahvuseküsimuse lahendamist ja omariikluse probleemi vaadeldakse järgnevas alapeatükis, sest V. Kingissepa vastavad käsitlused on tihedalt seotud kodanliku poliitika küsimustega antud küsimustes.

Ülalpool käsitlust leidnud rõukogude võimu ülesannete ja arengu perspektiivide küsimustes oli V. Kingissepp käsitlenud teoreetilisel sünnikohal. Ka sõja ja rahu küsimuses jõudis V. Kingissepp käesoleva perioodi lõpuks õigele seisukohale.

b) V. Kingissepp revolutsiooni vastastest

Vastasrinna moodustasid kodanlus ja võimuga ühinenud väikekodanlikud parteid. „Töörahva Hääle" esimeses numbris selgitas V. Kingissepp esto rahva klassikoosseisu. Vaatame mõningaid tema määranguid. „Eesti rahvarikkuse alus seisab koos: Eesti mõisnikkudest, suurkoltade omanikkudest, majaomanikkudest, kaupmeestest, vabrikantidest ju"[156]. Väikekodanlus

---

[155] Tanuja [V. Kingissepp], Kas jälle sõda? „Töörahva Hääle" nr. 19, 20. II 1918.

[156] Tanuja [V. Kingissepp], Ajakirjandusest, „Töörahva Hääle" nr. 1, 18. XII 1917.

koosneb „... mitmesugustest väärtustest ornamentidest ja mõndasinnatatud Eesti hariklastest – vallakirjutajatest, kontoriametnikkudest jne“[157]. Palgatööliste – hariklaste paigutamist väikekodanlusse hulka põhjendas V. Kingissepp nende vähese klassiteadlikkusega. Tema arvates on see ajutine nähtus ja „siis... kui rahvuspoliitika elus ülimuseks saanud ja rahvaklassid paremini väljakujunenud on, võitlevad palgatööliad- hariklased üksteiste töölistega“[158]. Seni aga võis V. Kingissepp kindlalt väita, et „Eesti sotsiaaldemokraadid (väikelased) ja sotsialistid-revolutsionäärid ei ole Eesti töörahva parteid. Need on Eesti „metshariklaste“ väikekonnad, kes kuu kodanlus kuust ja liha tema liikast“[159]. Korraliku laeva kaldunud üks enam kodanlus poole, kuigi nende seas esines veel kahtlevamaid“[160].

Üldiselt kõige leebemalt kodanlus vastupanu võttes oli sabotaaž, aga samuti dokumentide hävitamine ja raha konvaldamine riigiasutustest enne nende üleandmist uutele võimudele. Kuigi nende võtetega ei suutnud kodanlus peatada nõukogude võimu võidumarssi, „... kodanlused ei tohtinud küll mingit põhjust arvata, et nõukogude valitsus Eestis tõhja laeka üle kontrollib, kui ta kõhuka Eesti kodanlus üle ei kontrolli“,

---

[157] Tanya [V. Kingissepp], Ajakirjandusest, „Töörahva Hääl“ nr. 4, 18. XII 1917.

[158] ibid.

[159] ibid.

[160] N. Andrusov ja A. J. Toom, Mikkel Martna. Mikkel Martna (1860–1934), Tallinn 1935, lk. 108–116.

kirjutas kodanlus tegevust kommenteerides V. Kingissepp.[161]

Peale oktoobrisabotaaži kasutas kodanlus ohtra hüüdlust ajaküpsemast, samuti leiutas kuulujutte. Artiklis „Punane, valge ja roheline" selgitas V. Kingissepp, kuidas need valendid on muutunud peamõtteks relvadus kodanlus käes. Punasega mõjutab ta enda poolt luumpsyroletaarlasi, et nn kasutuse teenitaks, rohelisest organiseerub vandenõusid ja valet levitab provokatsioonilistes lendlehtedes[162]. Väga iroonilselt puhtub V. Kingissepp kodanlus katsetest kuulujuttudega rahvast hirmutada ja sõgedust tekitada: „Päris piinlik elu on temal vaesikesel. Lahutab kuulujuttudega ometi muidki"[163].

„Kodanlus! Ära mõtle. Anna alla. Võtke vedelemine ja laiskleminе ja hakka tööle. Töörahva valitsus töötab ühtsed palgaseadmed välja, ja kui kodanlus soovib töötel teha, siis ei saa ta mitte vähem tasu kui kõik teised inimesed", soovitas V. Kingissepp[164].

Nagu paljus kohti varem, on V. Kingissepp ka sel puhtudel selgitanud töörahvale, et „rahvuslik" kodanlus ei ole põhimõtteliselt parem kui teistest rahvustest ja eesmärk on kodanlusel igal pool ühes ja samas,

---

[161] [V. Kingissepp], Kinnisvarapiljad „väitlemas", „Tööline" nr. 125, 9. XII 1917.

[162] -k[V. Kingissepp], Punasest, valgest ja rohelisest. „Tööline" nr. 125, 9. XII 1917.

[163] Tamja [V. Kingissepp], Kodanlus valetab. „Töörahva Hääl" nr. 11, 19. I 1918.

[164] ibid.

olgu see siis Venemaal, Lätis, Soomes või Saksamaal[165].

V. Kingissepp, kes on võtnud osa nii Arutava Kogu kui ka Maapäeva ettevalmistustest, on paljastanud kodanlikus pressis kasutada neid rahva poolt valitud organeid oma eesmärkidel. Maapäev läks kogusse nii kaugele, et kuulutas end ainsaks kõrgemaks võimuorganiks Eestis. Iganenud määrused ja seadused pidid kehtima Eestis kehtima alles siis, kui Maapäev need on kinnitanud.[166] Kõige huvitavam oli aga see, et samal koosolekul võttis Maapäev vastu otsuse laiali minna, sellega näidates, et tal tegelikult võimu ei olnud. Artiklis „Ainus kõrgem võimukandja Eestis" võrdles V. Kingissepp Maapäeva tegelasi nende muistega, „kes oma paberist tonnikübara päha panevad ja ennast võigavasse valitsejaks kuulutavad"[167].

Bolševikud leidsid Arutava Kogu koosolekutsumisele ainult formaalistel kaalutlustel, sest parlamentlikud illusioonid ei olnud rahva seas veel kadunud. Need olid aga Arutava Kogu olemasoluga ainult niivõrd, kuivõrd see kinnitab rahva huvides lõhevõidud imenduni[168]. Veni Arutava Kogu

---

[165] Tanya [V. Kingissepp], Kodanlus kiusti vastu, „Töörahva Hääl" nr. 14, 26. I 1918.

[166] V. Kingissepp, Praetud aned, „Tööline" nr. 109, 21. XI 1917.

[167] V. K[ingissepp], Ainus kõrgem võimukandja Eestis, „Tööline" nr. 108, 20. XI 1917.

[168] V. I. Lenin, Teosed, 26. kd., lk. 402-406.

proovikivina sein „Töötava ja ekspluateeritava rahva õiguste deklaratsioon". Kuulutus nela vastu võtmast, näitas Asutav Kogu oma kontrrevolutsioonilisust ja xenofobiat ning oigunga lahkulöömisele.

V. Kingissepp võttis aktiivselt osa Eesti Asutava Kogu valimiskampaaniast selgitades parteide programme ja kutsudes üles hääletama bolševike nimekirja poolt[169]. Mõtted pöörduvad ta välgendamisel ka Eesti Asutava Kogu päevast Oktoobrirevolutsiooni kujunemisel ideoloogiavõitluse vaheaegadel. Kujuneb uue rahvikvõimu olt. „Kumb siis õieti peremees peab olema – rahvas või tema esindajatekogu? Meie ütleme – rahvas, ja järeldame sellest, et rahval õigus on esindajatekogu laiali kihutada, kui ta rahva nõudmisi ei täida", kirjutas bolševike tegevust selgitades V. Kingissepp[170].

Valimiste ettevalmistamisel, mida koolaste aga-rasti ära kasutas, oli Eesti bolševike suurimaks Eesti ärakasutamise küsimuseks 1917. aasta lõpul asutas V. Lenin Eesti iseseisvuse probleemi grupi eesti bolševikega, ta tegi ettepaneku kuulutada välja lahkuv sotsialistlik riik[171]. See ettepanek oli arutlusel VSDT(b)P Eestimaa Komitee ja VSDT(b)P Tallinna Komitee ühisel nõupidamisel 1917.

---

[169] Tanya [V. Kingissepp], Eesti Asutav Kogu, „Töörahva Hääl" nr. 5, 3. I 1918.

[170] V. Kingissepp, Kelle vaba, kelle tõde? „Töölise" nr. 128, 13. XII 1917.

[171] M. Ingver [V. Kingissepp], Kas ja kuidas saab rahu? „Töö Hääl" nr. 4, 1919, lk. 5.

aasta veebruaris 6. (19.) märtsini. Erasmus näitejõulaminut osavõtjaid oli arvamust, et on parem kui iseseisvat riiki välja ei kuulutata[172]. Sellega eesti rahvalaul kätte iseseisvuse loomuse, millel on rahvamassidele maagiline külgetõmbejõud, olgu selle loomuse püüdjaks kes tahes.

Kõik see, mida V. Kingissepp ja teised eesti bolševikud kirjutasid rahvalikust „iseseisvusest" vastu oli õige ja vajalik, kuid andmata omapoolset võidutõenduslikku programmi jäid nende sõnad vajalikku teostajata.

„Kõik need, Eesti iseseisva riigi asutamist kavatsejad, on töörahva äraandjad", kirjutas V. Kingissepp[173]. See oli muidugi ülepaisutud, kuigi sellel oli ka teatud tõde, sest kõige rohkem bolševikke Eesti iseseisvusest ei rahvalaul. Nende ettekujutus iseseisvusest oli muidugi sootuks erinev töötava rahva omast. Rahvalaul teenäitajaks oli lahutada Eesti revolutsioonilisest Venemaast, et rahvalaul ja mõisnikel kergem oleks töörahvast uuesti oma käpa alla leida"[174].

Rahvalaul läksid korda välja kuulutada Eesti iseseisvus, kuid see kestis ainult ühe päeva. Iseseisvust ei saanud anda, kuid rahvalaul oli rahul,

---

[172] Ülevaade Eestimaa Kommunistliku Partei ajaloost, I osa, lk. 283.

[173] Tanya [V. Kingissepp], Revolutsioon ja tööraha vaenlased, „Tööraha Hääl" nr. 9, 15. I 1918.

[174] Tanya [V. Kingissepp], Ajaküsimusest, „Tööraha Hääl" nr. 8, 12. I 1918.

eraomand jäi alles. „Nii kui tõmme sellepärast ennemast tapab, et temalt tapmise eest maastaksse, nõndanimetatud tapab ka Eesti koolanlus Eesti töörahvast, teades, et venetöö palgaks tema eraomandus allesjääb," kommenteeris V. Kingissepp koolanluse käitumist bolševikest „vabastatud" Eestis[175].

Selle perioodi võimsaim artikkel avaldas V. Kingissepp Narva „Rahvalehes" paar päeva enne Narva langemist. Ta lõpetab oma artikli ülisõnaga Eesti töörahvale: „Ainuüksi sõda peab Eesti töörahvas Eesti koolanlusele ja Preisi röövvalitsusele kuulutama"[176].

Sotsialistliku revolutsiooni ja nõukogude võimu vastaste pikka sihitud artiklid annavad V. Kingissepa publitsistlikust pärandist parema hulga, mis avaldab täie jõuga tema suure situatsioonitaju ja argumenteerimisoskuse. Mõningate probleemide lahendamisel esinenud vead, ei olnud iseloomulikud ainult V. Kingissepale, need olid tol perioodil iseloomulikud enamikule. Mõnedest vigadest, näiteks maaküsimuse saadi üle alles kolmekümnendate aastate algupoolel. Seega võib V. Kingissepa pidada täie õigusega eesti bolševike vaadete väljendajaks aastail 1917–1918.

---

[175] Tamya [V. Kingissepp], Kuidas Tartu linn ja maakond Preisi röövvalitsusele ära antigi. „Rahvaleht" nr. 38, 2. IV 1918.

[176] Ibid.

Ajavahemikus 6. juuni 1917 – 2. märts 1918 ilmus V. Kingissepa sulest 56 enamvat kirjutist. Ta tegi kaastööd ajalehtedele „Kiir" („Töölane"), „Maalane", „Kehvelüht" ja „Töörahva Hääl".

Artiklite temaatika oli lai, haarates kõiki kaasaja aktuaalseimaid probleeme. Sõltuvalt on artiklid hästi õpetlased, kantatavad rahvalikke ütlemisi jm.

Peaaegu erandituult kõigis küsimustes oli V. Kingissepp leninlikul positsioonidel või jõudis nendeni sellel perioodil jooksul. Mõnda viga (näiteks iseseisvuse küsimuses) ei saa pidada antileninlikuks, sest on pigem ennetähtaegse taktikalise viga. V. Kingissepa käesoleva perioodi publitsistikast tuleb (nagu seda siiani on tehtudki) hinnata positiivselt, see tähendab vastavaks bolševike poliitikale.

III peatükk

V. Kingissepa publitsistikast välismaise interventsiooni ja rodurõõja ning sõjajärgse revolutsioonilise kriisi aastail (1918–1922)

1. Sissejuhatus

Käesoleva peatüki tulused seatakse alla V. Kingissepa poolt pärast Saksa okupatsiooni Eesti legaalsete ja illegaalsete väljaannetes ilmunud artiklid. Kõneall olev periood oli väga sündmusterikas ja määras ära Eesti saatuse järgnevaks paarikümneks aastaks.

Üle poole aasta kestnud Saksa okupatsioon tõi kaasa nii majanduslikus laostumise kui ka rahvuslikus ja poliitilise rõhumise karmi. 1918. aasta novembris kui Saksa okupandid olid sunnitud ennenael pukkunud revolutsiooni mõjul oma väed Eestist järkjärgult välja viima, hoanas võimu rahvuslike kodanlus.

Samal ajal tühistati Nõukogude valitsuse poolt Bresti rõõvrahu. See rajas aluse nõukogude võimu

taasiseltestamisnõu Eestis. Eesti vabastamisnõu okupatsioonivägede väljaviimist ja kodanlikus vastupanu maksmapanemise asti Narva alla koondama Punaarmee üksikväeosad. Tallinnas seadis okupatsioonivõim poolt punutatud parteiorganisatsioone taastama ja tööliskaitsevõitlust juhtima mitmeid bolševikke, teiste seas ka V. Kingissepp.

Lahkumised Eestist 1918. aasta veebruaris, sõidukis V. Kingissepp algul Petrogradi, siis Moskvasse, osa võtma II ülevenemaalisest nõukogude kongressist. Kongressilt valiti ta ülevenemaalise Kesktäidesaatva Komitee liikmeks. Rahulepingu kaotas ära V. Kingissepa juhitud ettevalmistuse ja määras uuesjaoks kõrgemasse tribunali. Hiljem sai V. Kingissepp ülevenemaalise kontrrevolutsiooni vastu võitlemise komisjoni (ВЧК) liikmeks, kellena võttis osa 30. augustil 1918. aastal V. Leninile toime pandud atentaadi uurimisest.

V. Kingissepa Tallinna naasmise päev ei ole teada. Esimene seesugune väljaastumine avalikkuse ees toimus V. Kingissepal 13. novembril Tallinna nõukogu koosolekul.

Pärast Saksa okupatsioonivõimu lõppemist said Eesti kommunistid lühikest aega tegutseda päris avalikult. 16. novembril 1918. aastal ilmus legaalselt ajaleht „Kommunist". Kodanlusel ei olnud jõudu mahasurumiseks tänavust töölisliikumist, ta ootas abi välismaalt. Abi järele seadsid kodanlus ja sotsiaaldemokraatide enamusjagust koosnevad delegatsioonid. Eesti sotsiaaldemokraatide esindajad ütlesid kodanluse poolele, sotsialismi vastaste

leeri.

22. novembril alustasid Punaarmee üksused võitlusi Narva ja valmistasid linna 28. novembril. Järgmisel päeval kuulutati Narvas välja Eesti Töörahva Kommuun. Eesti punaarmee kütipolgud liikusid edasi Tallinna poole.

Tallinnas asuti ettevalmistama ülestõusu, kuid see ei toimunud. 12. detsembril saabus Tallinna reidile Sylvia ennaoder. Kodanlus sai abivägesid ka Soomest, Rootsist ja Teisest ning jaanuaris 1919 suutis muuda võitlusvõimelised eesti punaste väeosade vastupanu ja anda vastupealetungile.

Valgete tagalaas päästsid kommunistid tegutsemise suure aktiivsusega. Illegaalne ajaleht „Kommunist". Legaalsetes tegevusvormides said areneda ühingud. Ametiühingute häälekandja „Töö Hääl" ilmumist võtsid oma põlgud kommunistid.

Kodanlus ei arvestanud välja ainult töölisklass. 16. kuni 24. veebruarini 1918 toimus Saaremaal ülestõus.

Kodanlus, püüdes anda oma diktatuurile demokraatlikku välimust, andis läbi viima Asutava Kogu valimisi. Kommunistid otsustasid valimisi boikoteerida. Valimistest osavõtt nii ajal kui osa endised töölisklassist võitles relvaga kodanlust vastu, oleks tähendanud reetmist. Valimistel saavutasid võidu sotsiaaldemokraadid. Sotsiaaldemokraadid jätkasid otsus võimu jaamust kõrvale tõugatud K. Pätsi sise- ja välispoliitikat. Eesti muutus üha rohkem sõltuvaks imperialistlikest

suurriikidest Entente'ist.

Natsionalistlikku demagoogia ja igaühe kuulutega suutsid sotsiaaldemokraadid juhtida võlemtöölikkuse osa Eesti Töörahvast ja viia ta relvi käes Nõukogude Venemaa vastu.

5. juunil lõpetas oma tegevuse Eesti Töörahva Kommuun, sest oli näha, et lähemal ajal ei lähe korda Eestis nõukogulikku korda kuulutada. Eesti kommunistide võitlus rahvuspuhast korduvalt viimistelt nõukogude tagalaas. Algas võitlus rahu eest Nõukogude Venemaaga. Vaatamata Nõukogude valitsuse mitmetele rahuettepanekutele ja valgete väegede mitmele lüüasaamisele viimistel, ei olnud nõukogulik Eesti valitsust julgust alustada vastu oma töötajate ja liitlaste tahtmist alustada rahukõnelusi viimistamiseni. Septembris 1919 küll alustati läbirääkimisi, kuid need katkesid peagi. Uued läbirääkimised algasid alles 5. detsembril, mille tulemusena kirjutati 2. veebruaril 1920. aastal Tartus alla rahulepingule. Nõukogulik Eesti oli väljunud sõjast Nõukogude Venemaaga. Üldises tegevuses, mis suunas nõukogulikku valitsust rahu sõlmimisele, oli kommunistide poolt juhitud rahuvõitlus. Ajaleht „Kommunist", üleskutsed ja kommunistide poolt juhitud Eestimaa ametiühingute I kongressi otsused mobiliseerisid töölisklassi võitlema rahu eest. Töölisklassi massiline võitlus oli see, mis sundis valitsust alla kirjutama rahulepingule.

Kuni Tartu rahuni oli Eesti kommunistide organisatsioon üheks osaks Venemaa parteiorganisatsioonis. Nõudsid oli ka aga muutusid proletaarsaadi

parteiks kodanlikus riigis, seda oli vaja vastavalt sanktsioneerida. Eestimaa parteiorganisatsioonile vastu tulles rahuldas VKP(b) Keskkomitee Eesti Kesskomitee ettepaneku ja kiitis heaks Eesti organisatsiooni valetud Kommunistlikku Internatsionaali kuulumise. Lõplik Eestimaa Kommunistliku Partei konstitueerimine toimus Eestimaa parteiorganisatsiooni erimeel kongressil 5. novembril 1920.[177] Kongress kiitis heaks otsuse Riigikogu valimistest Tallinna Ametiühingute Keskkogu nimekirja kaudu.

Kongressil valiti V. Kingissepp EKP Keskkomitee Politbüroo. Tema ülesandeks jäi töö juhtimine legaalsetes töölisorganisatsioonides, partei liikmete väljaandmine ja hiljem ka töö juhtimine Riigikogu ja omavalitsuste kommunistlike tööliste fraktsioonides. Riigikogusse valiti viis saadikut. Linna- ja vallavolikogudele valimistel saavutasid kommunistlikud töölised samuti edu.

Suund mööda Eesti kommunistide tegevusele oli Kommunistlikku Internatsionaali III kongressi otsustel. Nii sisse sai jõulle võitlus töölisklassi oraliste nõudmiste eest, aniti tugevdama sidemeid rahvahulkadega.

EKP II kongress (5.-6. oktoobril 1921) pidas vajalikuks luua legaalne revolutsioonilise massipartei. Sellega otsustati ära kasutada Eesti Vabariigi Sotsialistlikku Tööliste Parteid, mille viidetesse kuulus opportunistlike elementide kõrval ka palju revolutsioonilisi

---

[177] Ülevaade Eestimaa Kommunistliku Partei ajaloost, II osa, lk. 47.

töölisi.

1921. aasta novembris hakkas ilmuma Tallinna Ametiühingute Keskbürookogu ajakiri „Töö", mille illegaalsete toimetajate oli V. Kingissepp. Illegaalne „Kommunist" hakkas ilmuma suurendatud formaadis.

1922. aasta algul arus EKP loomise ühist võitlusülesande kodanlus vastu. Otsustati toetuda Tallinna Ametiühingute Keskbürookogule kui ühele kõige järjekindlamale klassivõitlus legaalsele organisatsioonile. Eesti Töörahva Ühisrinnaga ühinenud mitmed töölisorganisatsioonid nii linnas kui maal.[178]

Kommunistide võitlus tööliste aktiivsemaks muutmise eest ei olnud tulemusteta. 1922. aasta maidemonstratsioonid ja miitingud kujunesid osavõtuarvukuselt[178]. Kuid võitlus ei olnud ohvriteta. Ööl vastu 3. maid satten kodanlik kaitsepolitsei arupärimise omavoliliselt ära Linnahoidi ühega V. Kingissepa jälile ja avastasin tema. Varsti pärast arestimist V. Kingissepp hukati. Eesti kommunistide peahoidmine kodanlus poolt kutsus esile protestiavaldusi mitmete maade kommunistlike parteide poolt.

V. Kingissepast jäi järele mahukas publitsistlik pärand. Käsitlusel perioodil ilmusid tema sulest peale artiklite ka suuremad teosed nagu „Wilsoni hüüuga ees", „Kullale inimesele, kullale ikke" ja „Iseseisvuse ikke

---

[178] Ülevaade Eestimaa Kommunistliku Partei ajaloost, II osa, lk. 62.

[179] Eluekutse-riigikuulutaja. Mälestusi ja dokumente V. Kingissepast (75. sünnipäevaks), Tallinn 1963, lk. 257 ff.

all". Käesoleva peatüki on käsitletud V. Kingissepa kirjutatud artikleid, lendlehti ja üleskutseid, mis nägid ogavadenikun 1918-1922 ilmavalgust Eesti legaalsetes ja illegaalsetes väljaannetes.

Peatükk on jagatud neljaks osaks. Esimeses osas vaatleme V. Kingissepa artikleid kui EKP ideoloogia väljendajaid, jõgeveteres osades V. Kingissepa võitlust vastavalt kodanlus, sotsiaaldemokraatide ja iseseisvate sotsialistide vastu.

2. V. Kingissepp kui eesti kommunistide ideede ja poliitika väljendaja (1918-1922)

Pärast Saksa okupatsiooni Eestis tegasid pöördumud kommunistid siadid endale esmaärgiks nõukogude võimu taastehtamise Eesti. Kuid kodanlus suutis, tänu välismaalt saabunud abile kindlustada võimu juures. Selle aitasid neile kaasa sotsiaaldemokraadid. Õigustades oma käitumist kirjutasid nad, et kapitalistlik areng on Eestis veel väga nõrk ja, et ei Eesti ise, ega töölisklass ei ole veel sotsialismiks küps.

V. Kingissepp kirjutas sellele pilkavalt vastu, et, kas sotsiaaldemokraadid ei arva, et „puuduliku kapitalistliku arenemise korral - Eesti kodanlus iseseisvumise küps pole!"[180].

---

[180] -ver [V. Kingissepp], Eesti-Soome arumaa, „Töö Hääl" nr. 3, 13. III 1919, lk. 9-10.

Sotsiaaldemokraadid, olles sellega nõus, et sotsialism on paratamatu, pidasid sotsialistlikku revolutsiooni Eestis alles kauge tuleviku muusikaks. Su pidi võitma alles siis, kui ta Lääne-Euroopas juba võitnud oli. Sotsialistlikku revolutsiooni Venemaal pidasid nad revolutsiooni moonutuseks ja kõiki Venemaal sotsialismi suunas ettevõetud samme nimetasid sotsialismi anarhiseerimiseks. V. Kingissepp, ironiseerides sotsiaaldemokraatide säärast revolutsiooni käsitlust oma artiklis „Moodsad anarhid" pani sotsiaaldemokraatidele ette Ameerika Kagu jäägnime sinuga otsus vastu võtta: eriteks — sotsialismist ei tule sukeld midagi välja, teinas — Soomest abivägesid tellida, et „nälgand linn, saun, tyglin ja anne-rica ehamlaste röövsalgad üks oma küüna pelgasõduritega Eestit rünnama ei pääsnas"[181].

Ründlik iseloomus oli eesti kodanlusn arvates see Soomelt, mis pidi kehtestama Eestis klassivaba ühiskonna koos tõstma majandust ju. Kuid ka päranat Eestis rahu, mis Eesti oli sõjast välja astunud, põhjus majanduslik laostumine. Tööstused hakkasid näiteks tööviljakuse tõstmise asjadusest. Tööviljakuse tõstmise pidi olema see, mis sõpe läbi karastada saanud majandus uuesti jalule aitab. Artiklis „Tööviljakuse tõstmise — sõõdikute nuusmaandi" selgitas V. Kingissepp, et majanduse langus ei ole omane ainult Eestile, vaid kogu kodanlikule maailmale. „Ja sellepärast ei paranedagi seda

---

[181] M. Ingver [V. Kingissepp], Moodsad anarhid, „Töö Hääl" nr 5, 26. III 1919, lk. 10-12.

ka Eestis kodanlus kõna lapsimõne mõte. Mida kauem see lapsimõte kestab, seda raskem on töörahval vaenuvõid ületsi ehitada, kui ta valitsuses klassiks jõumb"[182].

Millal see aeg tuleb, kui töölised valitsuse juurde annavad, seda V. Kingissepp oma artiklites ei ennustanud. Revolutsioonile kindla tähtaja määramine tähendas V. Kingissepa arvates vandenõutslaslikkuse poliitikat. Revolutsiooni puhkemise aja Eestis andtas ta sõltuvusse rahvusvahelisest olukorrast: „Tõbatilluse Eesti on rohkem kui ükskõi teine maa rahvusvahelise sisukonna küsimuses"[183]. Edasi kirjutas V. Kingissepp, et ülemaailmne revolutsioon võibõmine ja ülemaailmne imperialismi sõjakoguda Venemaa vastane avantüürid ähvardavad muuta Eestist ühes uue sõja tähtkohaks. Siit järeldas V. Kingissepp, et „revolutsioonilise katastroof" võib Eestis saabuda ehk kui „klassivalitsused seespool Eestit revolutsiooni rasedini teravaks tähevad"[184].

Töölisklassi võimuletuleku võimalikkuse suhtes oli V. Kingissepal aastatel 1919–1921 ainult üks arusaam: võimu peab haarama relvastatud võitluse tulemusena, mingeid parandusi, täiendusi abil sotsialismi ehitada ei saa: „Meie partei ei või siin välja tulla ilgi kõige radikaalsemate

---

[182] [V. Kingissepp], Töövõimu võõrutamine — sõõdikunte nimmamine, „Kommunist" nr. 1, 1920.

[183] Peremeeslus kommunist [V. Kingissepp], Kas on Eestis sotsialistlik Partei kommunismini välja joudend? „Kommunisti" lendleht nr. 30, 1. IX 1920.

[184] Ibid.

parandustega niitke, sest baierlane ütleb: kõige kollem vasikas on see, kes ise liikumise valib![185] Eestimaa Kommunistliku Partei Keskkomitee ülesanded ametiühingute II kongressi puhul kirjutas V. Kingissepp otse: „Ainult sõjariistus vastuhakanud tul saab tõõrahvas kunagi võimu käesolevale ja oma võimu maksma panna"[186]

Kodanlikud parteid ja koos nendega ka sotsiaaldemokraadid kaotasid võitluses eesti kommunistidega mitmesuguseid võtteid. Peale avalikke repressioone ja vägivallasamme taktsid nad kommunistide vastu kaotada ka avalikku arvamust. Nii tõsteti päevakorrale Jaan Kaur 10 000 rubla küsimus, mida ta olevat toonud Venemaalt eesti kommunistide taotluses. Vajalike tõendite puudumise tõttu, aga ei tulnud sellest midagi välja. Teine juhus oli vanti pärast Tartu rahu sõlmimist. Tallinna ringkonnakohtusse esitati R. Vakmanni ja V. Kingissepa allkirjaga kaebekiri, milles teatati et Eestimaa Kommunistlik Partei on laiali löönud. Mõlema provokatsiooni puhul laenis EKP Keskkomitee välja V. Kingissepa poolt kirjutatud kaebekirjad, milles ta liikkas ümber kodanluse poolt esitatava laimu. Teine kaebekiri:

---

[185] [V. Kingissepp], Klaari loosungid (Mõned täheleemärkused partei taktika kohta), „Kommunist", V, 1920.

[186] [V. Kingissepp] Eestimaa KP Keskkomitee ülesanded Eesti tõõrahvale Eestimaa ametiühingute kongressi puhul, „Kommunist", IV 1921.

„Provokaatorid häbisambasse" kirjutas V. Kingissepp, et rodaolilise ja sotsiaaldemokraatliku ajalehtede avaldatud „töömuuseum" on eeskätt ainult „Töörahva revolutsiooni võit terves maailmas, vana kapitalistliku maailma viimaste jäänuste hävitamine kommunismi leeriõlu, rodaolilise rõhumise hävitamine ja — viimaks kui inimese muutumine Eesti tsaarlikuses kommunistlises... liikumises kommunistlise Partei Eestis!"[187]

1922. aasta kevadel muutusid sisekonnas ja Kommunistlise Internatsionaali näpunäidete järgi arus EKP loomise ühisürituse võitluses rodaolilisega. Kaasati pöörama suuremat tähelepanu osalistele nõudmiste esitamisele. Teeseis EKP „minimumprogramm", mis on tuntuim saanud Eesti Töörahva Ühise Väeüksuse 12 nõudmise nime all. 1922. aasta aprillis kirjutas V. Kingissepp Eesti Töörahva Ühise Väeüksuse nimel ülekuulatud töörahvale ja sotsiaaldemokraatidele, milles tegi ettepaneku kaarata kohalt võimu ja võia ellu 12 nõudmist.[188]

Lõpetuseks märkub, et V. Kingissepa ei saa pidada ainult relvastatud ülestõusu, kui aina vahendi pooldajaks, mis viib nõuetekohaselt võimu kehtestamiseni. V. Kingissepp ja sarnaste mõtetega teised eesti kommunistide

---

[187] [V. Kingissepp], Provokaatorid häbisambasse! „Kommunisti" lisaleht nr. 14, 24. II 1920.

[188] [V. Kingissepp], Eesti Töörahva Ühise Väeüksuse nimel! Töörahvale ja sotsiaaldemokraatlikule parteile. „Tallinna Töölise" nr. 13, 6. IV 1922.

pooldavad võitlus reaalstsooni vastu päris erinevaid taktikaid, millest leidsid juhtnööre Kommunistlik Internatsionaali dokumentidest.

a/ V. Kingissepp EKP raha-poliitika väljendajana

1919. aasta suvel lõpetas oma tegevuse Eesti Töörahva Kommuun, kuid juba märtsis 1919. ilmusid valged väed olid „vabastanud" kogu Eesti territooriumi. Tõstatas V. Kingissepp artikli „Kas ja kuidas saab raha?" küsimuse raha säilimisest võimalikkusest kodanliku Eesti ja Nõukogude Venemaa vahel.

Ülalnimetatud artiklis püüdis V. Kingissepp, nii palju legaalse võimaluse piires, käsitleda võimalikke rahutingimusi. Teoreetilisest eksisteerib tol perioodil kaks Eesti valitsust. Mõtles V. Kingissepp arvas, et võimaliku rahulepingu sõlmimise põhiküsimuseks ei kujune Eesti iseseisvuse küsimus, vaid Eestis valitsema hakkav riigikord[189].

1919. aasta suvel V. Kingissepa suhtumine rahusse muutus. Tema poolt kirjutatud „Kommunisti" leheküljelt näeme, et raha säilimisele Nõukogude Venemaaga omistab ta nüüd kogu teist tähendust. Eriplaanile tõstis ta nüüd Eesti väljavõimise imperialistlikust rõhumisest, mille sotsialistlikus revolutsioonis saatus Eestil. Olemuselt oli V. Kingissepp kokku

---

189 M. Tagues [V. Kingissepp]. Kas ja kuidas saab raha? „Töö Hääl" nr 4, 20. III 1919, lk. 2-4.

punktsiooni V. Lenini vastavate töödega.

Samal ajal jõtras ka kodanlaste ja sotsiaaldemokraatide poolt levitatavate pettekujutiste nagu lubas Entente varsti Eestil Nõukogude Venemaaga rahu sõlmida. V. Kingissepp selgitas, et kuna Entente riigid olid surnitud oma võsad Venemaalt ära tooma, siis jäid „Soome, Eesti, Läti, Poola, Leedu ja teised „õnnelikud“ ainsateks käsikuludeks ... mis Koltšaki ja Denikini surmakrampidel pikendab“ ning, kuna Entente ei kavatse rõõpidamist Nõukogude Venemaa vastu veel lõpetada, peab ka Eesti selle majanduslikus abi, mis ta Läänest saab ilusti oma poegade verega tasa tegema“[190].

1920. aasta veebruaris, kui kodanlikus Eesti valitsus oli siiralt vastu Entente tahtmist surnitud Nõukogude Venemaaga rahu sõlmima, kirjutas V. Kingissepp sõda kui rahvusvahelise töölisklassi ühise võitlust. Rahu sõlmimise järel pöördub V. Kingissepp eesti töörahvale üleskutsega, nimetada kontrrevolutsioon Eesti piiridest“[191].

Rahuläbirääkimiste ajal kirjutas V. Kingissepp pärast Eesti Tööraha Kommunisti Õppe ringkonnale, et rahu Nõukogude Venemaaga ei tähenda maailma revolutsioonilisele liikumisele kahjuks, vaid just toetab Venemaal

---

[190] [V. Kingissepp], Kui nõukatted on langemas ..., „Kommunisti“ lendleht nr. 7, 14 VIII 1919.

[191] [V. Kingissepp], Kommunistlikku Partei manifest Eesti töörahvale Tartu rahu puhul, „Kommunist“, II 1920.

võitlusi sotsialistlikus revolutsioonis.

b) V. Kingissepp esimesi töölisklassi võitlustest

Käesolev peatükk hõlmab V. Kingissepa publitsistlikus pärandis nii vene kui pärast Tartu tabet. Siit tuleneb ka erinevad ülesannete püstitamised töölisklassi ees.

1913. aasta märtsis „Töö Hääle" ilmusid artiklis „Ajajärgu iseärasused ja ametiühingute ülesanded" inlooniustas V. Kingissepp maailmanõjaegset olukorda nii Eestis kui laiemalt kapitalistlikus maailmas. Ta teeb järeldused, et valitsus kriis ei ole haruldane, perioodiline, vaid maailmanõjast tingitud, nüüdisaegsete traditsioonilised kaubanduslikud sidemed. Eesti majanduse ja mõjus eriti Venemaa kaubatsemi kaotus.[192] V. Kingissepp ei olnud jõudnud veel sellele õnatundmisele, et selle kriisi ühes peamises põhjuses oli Venemaa võõrandumine kapitalistlikust lagerist. Mõõnaaegades töölisklassi ülesannetest, kirjutas V. Kingissepp, „ei tule mitte ainult püüdest sissisõda ettevõtte juhatuse vastu pidada..., vaid kogu kapitalistide klassi vastu, terve kapitalistliku süsteemi kaotamise eest".[193]

Need olid ammuutsitud tõsiasjad, kuid Eesti töölisklass oli viimaste aastate jooksul muutunud

---

[192] M. Joyen [V. Kingissepp], Ajajärgu ülesanded ja ametiühingute ülesanded, „Töö Hääl" nr 2, 6. III 1913, lk. 1-2.

[193] Ibid.

Kunagistest organisatsioonidest olid jäänud ainult riismed. Kodanlus ja sotsiaaldemokraatide poolt ülestõstetud isoleeritus lõpp ja „rahvuslik" viha, kõik see tunnistas tööraha teadvust. Sotsiaaldemokraadid veensid töölisi, et sotsialismi saab ehitada ka rahulikul teel, Antanse Kogu abil.

Kuni kodanlik Eesti oli Nõukogude Venemaaga sõjajalal, ei võinud V. Kingissepp kutsumast töölisi relvaga käes punase lipu alla: „Ülles kõpsistus võitlusle punaard väärinal! Ülle vaarstsalgava võitlus jätkamiseks valgete silpatega!" Sõnaard olid V. Kingissepa sulelõbe tööraha pöötud loosungid[194].

Selle näitas, et kodanlust ei olnud võimalik rahulikul teel jagu saada lõõb V. Kingissepp Soome ja Venemaa sündmusi.

Tartu rahuga määrati kindlaks Eesti kodanliku vabariigi maaldumine Venemaast. Eesti töölisklass jäi nüüd silm-silma vastu oma „rahvusliku" kodanlusega. Riiklik isoleeritus ei tähendanud, et Eesti töölisklass pidi sidemed katkestama rahvusvahelise töölisliikumisega. Tööraha jõud peitub temas internatsionaalses sihtnumis: „Enam valedusvõitlus võidab Eesti tööraha ainult siis, kui ta kõigi maade töölistega ühisklassivõitlus võetuna loob 3. Kommunistlikus Internatsionaalis lipu all ja oma võidu korral kõigu

---

[194] [V. Kingissepp], Eesti tööraha. „Kommunisti" lendleht, märts 1919.

lõplikum liitu astub Venemaa Nõukogude Vabariigiga"[195].

Võideldes tööliselasi organisatsioonide ees tõstis V. Kingissepp alati ülim ka lõppeesmärgi – sotsialistliku revolutsiooni. Majanduslik võitlus ei ole alles esimene samm poliitilise võitluse poole. Majanduslik võitlus, mille korraldajaks kutsuja, vaid terve kutsujate klassiga, see on juba ka poliitiline võitlus. V. Kingissepp õpetas mitte eraldama majanduslikku ja poliitilist võitlust, ainult nende ühtsust tunnustamine toob töörahvale edu võitluses võhujate klassiga. Ükski ja pölli tuletas ta töölistele meelde, et osaliste nõudmiste eitamisega ei saavutata kunagi lõppeesmärki[196]. Astudes välja sotsiaaldemokraatide reformistlikke poliitikat vastu kutsus V. Kingissepp töölisi loobuma kaitsemast võitluses kodanlusega „mudelituletust" ja „märgusõjat". „Ükski töölise ühing..., kes oma vastu lugupidamist tunneb ei pöörduks kutsujate klassi poolt märgukirjaga"[197]. V. Kingissepp õpetas, et kodanlus ja valitsus teenivatavad ainult seda, mida klassiteadlik vabrikond neid teenitama paneb, see tähendab, et töölised pidid ägat

---

[195] [V. Kingissepp], Kommunistliku Partei manifest Eesti töörahvale Tartu raha puhul, „Kommunist", nr 1920.

[196] V. Kingissepp, Juhatuskiri organisatsioonide ja agitatsioonitöö juurde, „Kommunist", nr 1920.

[197] [V. Kingissepp], Ast ja Eilmann pälja asid õnnitamas, „Kommunist" nr 1, nr 1920.

oma nõudmist aktivistide väljaarvamisega tortsma[198].

V. Kingissepp ei piirdunud ainult palgasõdalaste teoreetiliste arutlustega, esinärgi püstitamistega. Teooriale otsis ta tõsiselt praktikast, tööliste igapäevasest võitlusest. Mitmel korral tõi ta eeskujuks Eesti tööraha kõige suurema ja esimalikuma väealga – Tallinna tööliste käitumist. Näiteks 1920. aasta 1. mai tähistamise puhul ilmunud leedikese tõrkab ta esile Tallinna proletariaati, kes tööraharajoonidest osa kommunistlikest ideedest täiesti ei jäänud ja tänavale tuli"[199]. Tõsiselt kirjutas, kui enamus töölisklassi oli alles sotsiaaldemokraatide mõju all, jäid töölised kodudesse. „Tänavale 1. mai on õnnestunud tõenduseks, et ainuüksi meie, kommunistid, suudame proletariaati organiseerida...", kirjutas ta vastuseks kodanliku tegelaste arutlustele, kes süüdistasid Tallinna sotsiaaldemokraate, et need tööliste mullavaldust oma juhtimise alla ei võtnud[200].

Kodanlik propaganda püüdis tõestada, et kommunistlik kallak Eesti töölisliikumises pärineb ainult tõsi Nõukogude Venemaalt tulnud agitaatoritelt. Sellest küsimusest püüdis kodanlus tekitada avalikku arvamust, mille Nõukogude Venemaa

---

[198] [V. Kingissepp], Töölisklass ja riigikogu valimised, „Rahutu Meel" nr. 1, 11. XI 1920.

[199] V. Kingissepp, Tallinna proletariaadi võit, „Kommunisti" leedikest nr. 15, 4. V 1920.

[200] ibid.

vastu. V. Kingissepp artiklis „Sisepoliitilised aspekt välispoliitilise kursi suhtes" käsitleski seda probleemi. Ta tõestas, et kodanliku lahkmete lootusel komonnismilisest liikumisest tööliskuvorist eraldada ja sügavale piiranda alla suruda on määratud nurjumisele sest, et iga Venemaalt tulevad kommunistlikud agitaatorid kohta tuleb tõrmides kümned ja sajad kommunistlikud töölised, kes nii – Eesti elamud ja võidelnud on..."[201]

Aastatel 1918-1922 jätkas V. Kingissepp oma juba 1912. aastal algust saanud traditsiooni legaalse ja illegaalse agiteerimise kaudu töölisklassi võitlusjulgustamise. Tema artiklid olid täis optimismi ja lootust võitluse edukast lõppemisest tööliste kasuks.

c) V. Kingissepp ametiühingust kui töölisklassi ühtse organiseerimise vormist

Lähtes kommunistlisest tööliskuvormist on ametiühingud liikumise. Ametiühingud kui ühele töölise organiseerimise vormile on kommunistid alati suurt tähelepanu omistanud. Mitmeid teid leidsid Eesti ametiühingud, kes nad saavad sotsiaaldemokraatide mõjul reformistlikku tegevuspoliitika läbiviijatest või kommunistide usutsedajatest töölisest töörahva võitlusele ühtsalgam, sellist ühest tööliskuvormist

---

201 [V. Kingissepp], Sisepoliitilised aspekt välispoliitilise kursi suhtes, „Rõhutute Hääl" nr 17, 5. II 1921.

saatus teenikuna.

1919. aastal oli olukord Eesti ametiühingulises mõttes küll tööliskonna üldises arengus tähelepanuväärselt paremaks läinud ka ametiühinguorganisatsioonide koosseisuvaenus. Streik, mis majanduslikus olukorras ajajärgul oli olnud ametiühingutesse organiseeritud tööliste efektiivse võitlusvahend, kaotas mõnel oma tähtsuse. Suletud vabrikute väravaid ei olnud ka suutnud avada[202].

Vastamata rahale majanduslikult ja poliitiliselt olukorrale säilitasid Eesti kommunistid Tallinnas oma mõju ametiühingutele. V. Kingissepp seadis eesmärgiks ametiühingute ülesande valmistada töölisi ette sotsialistlikus pöördeks, selgitada töölistele selle paratamatust ja vajadust: Töörahvas on rahva selle paratamatust ja vajadust: Töörahvas on rahva tõhusa enamuse. Kui maalistland oman tuumatavad õigustatud olevat nõua ja rahva üle valitseda, siis on kolm neljandikku rahvast ommugi õigustatud enese ja maalistlaste üle valitsema".

Tallinna ametiühingud EKP töölispoliitika legaalsetes elluviijates. Kuna EKP ei saanud kodanliku Eesti parlamendi, Riigikogu valimistest vahetult osa võtta, kaotas ta ära Tallinna ametiühingute kaudu. Kommunistlikud saadikukandidaadid esitati Tallinna ametiühingu Keskbüroo nimekirjana.

Juba kandidaatide ülesnadrimine toimus

---

[202] M. Ingver [V. Kingissepp], Ajajõrgu iseärasused ja ametiühingute ülesanded, „Töö Hääl" nr. 2, 6. VII 1919, lk. 1–2.

kodanlikud ja sotsiaaldemokraatlikud tegelased, et tegemist on kommunistide püüdlega tungida Riigikokku.

Sotsiaaldemokraatide hääletuspoolt kiitis, isegi see on A. Hellati sõnade kuuldavätt, kui oli kommunistidele soovitanud võtta võimu nõudmistel tul. V. Kingissepp võttis ajakirjanduses seletusliku artikliga ära valimiskampaaniast ja temas artiklitest võimu võtta, mis oli kandidaatide ülesnaelumise eesmärgiks ja mida kommunistid ootasid tööliselaekutelt.

V. Kingissepp lükkas ümber väite nagu oleks saadikukandidaatide ülesnaelumise kommunistide põhideks hoiata võimu parlamentlikul tul. Valimistest võtta osa sellepärast, et klassivaenlaste positsiooni tugevdada ja Riigikogu asemel välja - töörahvahulkadele kõnelda tõttu[203]. Artiklis „Mis me Riigikogus tegema hakkame?“ selgitas V. Kingissepp, et Tallinna Ametiühingute Kesknõukogu Riigikogu nõuka saadikud koosseisus siinse võtma sellepärast, et terveile töörahvale liikumise ülesandeid ja mõistet selgitada[204]. Kommunistid püüdsid oma saadikute võimsinga kodanlikkusele parlamenti näidata, et tööliste Lea-dele ei saa parandada parlamentlikul tul, vaid et tööliste otsekohene võitlus ta ellujäämise parandamise[205].

---

[203] [V. Kingissepp], Tööliskaste ja Riigikogu valimised, „Rõhutute Hääl“ nr. 4, 11. XI 1920.

[204] [V. Kingissepp], Mis me Riigikogus tegema hakkame? „Rõhutute Hääl“ nr. 4, 11. XI 1920.

[205] ibid.

V. Kingissepa sulest ilmus valimiskampaania käigus veel üks artikkel. Nende esmaspäeva õhtul asutati kommunistliku saadikukandidaatide väljapanekul, vaid üksnõgu töölisklassi teadlikuma osa poolt, sest kommunistide eriala ei ole mitte Riigikogu liikmete arvu kogumine, kommunistlik hulgas ülekaalus teadlikke töölisi arvu numbrisse[206].

Tallinna Ametiühingute Keskkogu Riigikogu saadikutest moodustati kommunistliku töölisterühma, töölissaadikud võtsid endale vaigenatult nimetuse partei põhi, kelle saadikutest nad tegelikult olid. „Ei ole Riigikogus ühtegi rühma, kelle nimi nii õigesti vastaks rühkasti rühma põhitõlule programmile, kui sõnaühendile kommunistliku töölisrühma nimetus meie rühmale“, kirjutas V. Kingissepp[207].

EKP Keskkomitee Politbüroo liikme V. Kingissepa otsesel ühinemisel oli vastatud Riigikogu kommunistliku töölisrühma tegevusse ent. V. Kingissepp koostas saadikute nõupidu, tegi ettepanekuid käitumise kohta Riigikogus. Avaldusest V. Kingissepa initsiatiivil avaldati „Rõhutute Hääle“ esi rubriik „Riigikogu kommunistlike tööliste rühm“, kus valgustati igakülgselt töölissaadikute tegevust kodanlikus parlamendis.

---

[206] [V. Kingissepp], Mõnge ja häälitega Keskendikogule I. „Rõhutute Hääl“ nr. 2, 18. XI 1920.

[207] –n– [V. Kingissepp], Kommunistlik töölisterühm. „Rõhutute Hääl“ nr. 4, 2. XII 1920.

Kui liitreaalne, eriti Tallinnas oli kommunistidel tõõliste organiseerimises ühingutesse ja nende ühingute töö juhtimisel teatav mõju, mida näitavad kujukalt Eesti Ametiühingute I kongress ja kommunistlike saadikute valimine Riigikokku, siis maapiirkondades oli olukord halvem. Maatöölised ei olnud veel kaotanud loodust seada sõdalikku meelsusest aluse maad. Maapiirkondades olid ju nagunii omad ühingud, kuid seal haarasid sotsiaaldemokraatlik aktiivsed oma enda kätte mittepiirkondlased kihid, v. Kingissepp sõdis teadlikemate maatööliste ette ülesande haarata initsiatiiv piirkondlike organisatsioonide ja juhtimise enda kätte: „Tarvis kõigepealt mitmesuguseid kihutada kõik juhatused ja usaldusmehed, kelledel ühisuse eesmärkide ilmsemaks teadvustamise ja valitsuste nõudmiste kongressidele vaja on. Tarvis ühisuste tegevuses oma tõekspidamist ümbruskonnast piirde otsida, et maamunkade sulaste ja talupoegade poolehoidu võita“[208].

1922. aasta algul, tehes kokkuvõtteid Eesti ametiühingute liikumisest, konstateeris v. Kingissepp, et majanduskriisi ja töötuse ei ole liikumises kajastunud tulemusi. Ametiühingud ei olnud muutunud tööliste massilisteks organisatsioonideks. Samuti märkis ta ära maatööliste ikka veel nõrga organiseerituse. Poliitilisest küljest hindas ta Tallinna Ametiühingute Keskkomitee

---

[208] [v. Kingissepp], Rohkem tegevust! „Kommunist“ nr. 18, 1921.

algatust reorganiseerida ametiühingud tootmisharude järgi.[209] Edaspidistest ülevaatustest põhjas V. Kingissepp tähtsamaks Eesti tööhuve eramuses, maatööliste organiseerimist. Maapiirkondades ühingud tuli muuta ehk asendada, tuli muuta nad maatöötajate ühingutest tõelisteks klassiühtlustes ühingutes.[210]

V. Kingissepa ots Eesti ametiühingute organiseerimisel ja juhtimisel tuleb hinnata kõrgelt. Just V. Kingissepa initsiatiivil saadi üle mõningate EKP Kuressaare komitee liikmete nad võtsid avalikult nagu olulised ametiühingud kodanliku diktatuuri ajal ainult diktatuuri demokraatlikus vormingus.[211] Ametiühingud säilisid kui kommunistliku rahvuslikud legaalsed organisatsioonid. Paljudes ametiühingutes, eriti raua- ja metallitööstuskeskustes tõusid ametiühingute liidrites kommunistlikult meelestatud töölised. Oma tööliskirjapandum ilmunud artiklites analüüsis V. Kingissepp olukorda Eesti ametiühinguliikumises ja näitas ette konkreetsed ülesanded, aidates nõnda kaasa ametiühingute töö tõhustamisele.

---

[209] [V. Kingissepp], Eesti ametiühingud 1921. aastal, „Töö" nr. 1, 12. I 1922.

[210] [V. Kingissepp], Ametiühingulisest liikumisest ülesandeid, „Töö" nr. 1, 12. I 1922.

[211] Üleliidulise Kommunistliku Partei ajaloost. I osa, lk. 336.

3. V. Kingissepa võitlus kodanlust ja sotsiaaldemokraatia mõju vastu töölisliikumises

Juba oma publitsistlikus tegevuse algusest peale ei piirdunud V. Kingissepp ainult kommunistliku mõtte selgitamisega tööliste seas, töölise sotsialismi eest peetava võitluse juhtimise ja suunamisega, vaid omistas suurt tähelepanu nende ühiskonnakihtide ja poliitiliste voolude paljastamisele ja kritiseerimisele, mis takistasid töölisklassi võitlust sotsialistliku tuleviku poole.

Sotsialismi vastaste luure, kodanlust ja sotsiaaldemokraatiat ei käsitlenud V. Kingissepp ühtse, homogeense nähtusena. Ta nägi erinevusi kodanlus ja sotsiaaldemokraatide vahel, ta nägi ka kodanluse erinevaid kihistusi, nende erinevaid huvisid ja erinevat suhtumist töölisklassi võitlusesse. Kodanluse mitmekesiste kihtide huvide väljendajatena olid poliitilised parteid. „Maalist ... on eraomand, mis enamat kõige ühtlasena. Eesti kodanlus kihi peale vastab. See on hallide paremate parteid, kuna raha- ja tööomand kodanluse nende kihtide eraomad on. Sellpärast on mõistetav, miks Maaliidu poliitiline joon kõige rõõmsam", hindas V. Kingissepp kodanlikke parteisid.[212]

---

[212] M. Jõgeva [V. Kingissepp], Klassivekkonad Eestis ja Anutava Kogu valimised, „Töö Hääl" nr. 6, 12. IV 1913, lk. 2–5.

V. Kingissepa kirjutistest võib järeldada, et ta suhtus Maalitusse, K.Pätsi sirgjoonelisse poliitikasse itegi teatava sümpaatiaga, sest ta töö- ja eduvaenulikku „parandlikku", kaunistatud parooldega poliitikat „sanitas" ta väga mallakate epiteetidega.

Suunt tähtsust eesti kodanlusliku poliitilise arengule omas V. Kingissepa arvates Asutava Kogu periood, kus kodanlikud tegelased teostasid silgemalt kui kunagi varem, mida tähendab olla „rahva enamlaja" „isamaa" riigi-parlamendis. „Õigus on öelda, et talle (s.o. kodanlusle - T.T.) Asutava Kogu kestel alles apu-dem ulatusei, et ta iclass on, et ta kodanlus on, kellel omad enihuvid kõigist aladel, mis igas tähtsas töö-rahva huvidega teraves vastuolus on"[213].

Eesti Sotsiaaldemokraatliku Töölispartei teoreetik tegemist oli nüüd teema, millele V. Kingissepp on pühendanud rohkesti kõige enam tähelepanu. Su partei on pidanud kõikuva tasapinna, oma koosseisu-liselaadse poliitika pärast saanud V. Kingissepalt kõige enam „tähelepanu". Taoline sünkohal ära mõningad kõige iseloomulikumad: kodanlus Suomi vabad, sotsialistlikud kuulutajad, silmamoonutajad, sotsiaaldemokraatlikud fundaad, sotsiaaltõrjujad, sotsiaalputid, kaitsjad, kelmid....

Sotsiaaldemokraatidel olid ju omamoodi samuti marksistid. Nende arvates aga sotsialismi

---

[213] M. M.[V. Kingissepp], Pätsi ootel. „Rahutute Hääl" nr. 10. 12.T 1920.

võrt oli alles nägeda taga ja kuni Kingissepani sotsialismiga Eestis valmivad lubavad nad leebi viia „moodsa euroopaliku sotsiaaldemokraatliku poliitikat". Väsinud moodsa poliitikat tuli praegu Scheidemanni Saksamaal, kus nuusodanlunga blokis osalitud piinamiskaduste, sõjavõlgade ja streikside... näljutamise abil", kommenteeris seda V. Kingissepp[214].

Sel V. Kingissepa kommentaaril oli täie taga, sest, et olnud sotsiaaldemokraadid need, kes nõnda koos sodanlunga „Eesnõus" Eesti hälli juures ja „aitasid sodalismi seda kaitsta revolutsioonilise tõelisklassi eest.

Rahva suure hulga mobiliseerimiseks iseseisvuse loomingiga tihult poolt ja demokraatliku vabariigi ning „rahulikku" sotsialismi lubamisega teiselt poolt suutsid sotsiaaldemokraadid saavutada Asutava Kogu valimistel suure võidu, mille poolt hääletas 152000 inimest.[215]

V. Kingissepa sõnul kõnnumad artiklid palpastavad igati sotsiaaldemokraatide „paindlikku" taktikat. Eriliselt rõhutas ta nende valimisprogrammid. Asutava Kogu valimistel saavutatud suure võidu alusena pidasid sotsiaaldemokraadid seda, et nad lubasivad täielikult lahendada V. Kingissepp

---

[214] M. Jõgeva [V. Kingissepp], Klassivahekonad Eestis ja Asutava Kogu valimised, „Töö Mõõt" nr. 6, 12. X 1919, lk. 2–5.

[215] P. Vihalem, Valimised sodalikus Eestis, Tallinn 1963, lk. 140.

Eesmärk oli võita ümber ja tõestada kogu maailmale, et sotsiaaldemokraatide valimisvõidu põhjuseks oli see, et nad valimiste ajaks olid loobunud maksategemisest suurmaaomanikele ja kinnitasid töörahva revolutsioonilisi tegusid.[216]

Sama kordus ka Riigikogu valimiste ajal. Valimiskampaania käigus hakkas „Töölispartei" endalt õrbenkan valatud und mate pesema, avaldades nii mõtteraskatöö vahetute täideviijate nimed. V. Kingissepp pöördus nii nõudlustega sotsiaaldemokraatide ees ta vastu: „... see on politiline mõtteraskatöö ja nii on peasüüdlane mitte täideviaatja, ..., vaid see, kes leppeid ja kutsariite kätte pühendas, kuue viina tõmbas ja viis 26 politseelast nende eluaja palgas pühendi ette andis".[217]

Artiklis „Mida tõotavad sotsid töölistele?"[218] analüüsis V. Kingissepp sotsiaaldemokraatide valimisvalmistusi, võttes nii punkt punkti haaval läbi. Vaatleme siinkohal mõnda kommentaari. Väite peale, et Eesti Sotsiaaldemokraatlik Töölispartei on töölisklassi iklamõõtlem partei enim V. Kingissepp kirjutas, nii ajast kui kommenteerimisest siinne „klassivõõtlus" käsku, tegi järeldusi, et see on olemuselt „kodanluse iklamõõtlus tööliskassi vastu. Sotsid on tõelikkuse

---

[216] M. Ingver [V. Kingissepp], Klassivahekorad Eestis ja Ameerika Kogu valimised, „Töö Hääl" nr. 6, 17. X 1919, lk. 2–5.

[217] [V. Kingissepp], Kõige enesemõõdistuse aeg, „Rohututi Hääl" nr. 4, 9. XII 1920.

[218] [V. Kingissepp], Mida tõotavad sotsid töölistele, „Rohututi Hääl" nr. 3, 25. XI 1920.

klassivõitlust" pidanud üksi kummajagi kunagistes vastu[219]. Sotsiaaldemokraatide valimisüleelu ülesanne oli selgitada, et nimelt ora tööst on neil veel ees. „Teadus siis, tõdeb, et nii valge terror, mis kaua aastat on valitsenud, ainult „värsket ora" sellest „tööst" on, mis rodaliku demokraatia kindlustamiseks ära teha vaja", lõpetas oma kommentaari V. Kingissepp[220].

1921. aasta maakonnavalimiste eel tegi V. Kingissepp sotsiaaldemokraatide valimisprogrammiga läbi sarnaneva „moonutuse". Osavalt võttes nagu, vastandades tegelikkuse sotsiaaldemokraatide kuulutustele, lahkas ta sellega seoses programmi punkt-punktilt läbi. Sulle „Rõhutud Hõimu" ilmunud artikli pealkiri „Sotsiaalpetiste 8 valet ja 6 valitsevat maakonnanõukogude valimistel" ei kuulutanud sotsiaaldemokraatide programmile midagi head ette. Sotsiaaldemokraatide järjekordset väidet, et nad tööliste klassivõitluse partei on, ei hakanud V. Kingissepp seekord aruteluks, sest ka Balahovitš üritles, et ta tööliste asja eest võitlev on (ühes rõõmuliga!), ka Pätsu ja Ullotsi üritused ndasamma jne."[221]

Püüdes ennast mahaloodu Nõukogude Venemaal

---

[219] [V. Kingissepp], Mida töötavad sotsid tööliste kl.? „Rõhutute Hõim" nr. 3, 25. XI 1920.

[220] Ibid.

[221] M. M. [V. Kingissepp], Sotsiaalpetiste 8 valet ja 6 valitsevalt maakonnanõukogude valimistel, „Rõhutute Hõim" nr. 19, 12. II 1921.

võimul olevast parteist, rahustavad sotsiaaldemokraadid avalikkuse arvamust, et nemad ei ole venelaslikud kommunismi jälgijad. Seepeale võttis V. Kingissepp, et „ka K. Päts ütles 1919. a. valimiste ajal, et tema ja tema kindralid venelaslased ei ole, siis tuleb nüüd mõista, et nad mõõnikesed ... ja muudki võõdikute vennastumise ei jaoks“[222]. Nõudes välja sotsiaaldemokraatide sotsialismi saavutamise meetodeid ütles V. Kingissepp: „ja selle usumäge käthsaamise pärast võtsid nikka meie ukse ette vganiste vahi ja andsid väikuppale piiramatu voli“[223].

Võltsveeslid – nii nimetas V. Kingissepp sotsiaaldemokraatide kuldsed rahutoode pärast valimisvõitu mitmenguseid voodusteni töötavale rahvale. Tööpuudust vähendamises kubasid nad näiteks hakata organiseerima ühiskondlikke töökodasid jm. Sotsiaaldemokraatide ootamatu „kahesus“ põhjustas pidas V. Kingissepp nende kaotust Riigikogu valimistel. Nüüd tahtsid nad kaotatud häält tagasi võita. Osa oma „võltsveeslitest“ olid sotsiaaldemokraadid ülu võtnud isesseivatelt sotsialistlidelt, sealhulgas ka põllumajanduslikku artelli mõtte. „Riigikogu valimistel tegid nad imeväeste sotsialistide artelli unistust alles maha. Maavanemate valimistel on nad nüüd kolm korda mada maetud artelli krempli nurgeni

---

[222] M. M. [V. Kingissepp], Sotsiaalpetiste 8 valet ja 6 võltsveeslit maavanemate valimistel. „Rahutute Hääl“ nr. 19, 12. II 1921.

[223] Ibid.

üles ärataund ja tõmbenumbriks teinud", kirjutas V. Kingissepp.[224] Säärane laveerimine valimisõiguste kuberdamise ja tegelikus kodanlusele mulgipärase poliitika vahel oli omane sotsiaaldemokraatlikule parteile kogu tema tegutsemisaja vältel.

Kodanlus ei jätnud oma kaasvõitlejaid kiitma ja tunnustamata. Kahte tähtsamat riigikogu komisjoni – riigikaitse ja väliskomisjoni, kuhu kommunistlikku töölisrühma ja iseseisvate sotsialistide esindajaid ei lastud, võeti sotsiaaldemokraadid lahkesti vastu. Mõlemas komisjonis said nad arenemiskoha. Pikemalt kirjutas V. Kingissepp kahe valduserühi – Karl Laidoneri ja A. Rei iseloomustamise kohta riigikaitse komisjonis: „üks – Maalitsa põllumees kindralite vallast, teine – sotsiaaldemokraatlik „töölise" juudaste ülekaalust".[225]

Koos kodanlusega võtsid sotsiaaldemokraadid osa tööliste repressioonimisest. Mitmel alal, näiteks kohtupidamises jõudsid nad ette isegi Saksa-Venemaast. Revolutsioonilisi töölisi vastu kantati kohtus tunnistajatena politsei nuusutajaid.[226] Ühes kodanlusele võõras

---

[224] M. M. [V. Kingissepp], Sotsiaalpetiste 8 valet ja 6 võltsveeslit maakonnanõukogude valimistel, „Rahutuste Hääl" nr. 19, 12. II 1921.

[225] M. M. [V. Kingissepp], Laidoner ja Rei, „Rahutuste Hääl" nr. 14, 26. I 1921.

[226] [V. Kingissepp], Valvurdaja Purri ja demokraatlike rahvaniku, „Kommunist" nr. 3, 1920.

Foorum oli „Rahvaveerum" esimentust päevadest peale kehtima pandud sõjaseadus. Sõjaseadus oli vastuvõetud Ajutise Valitsuse poolt, kus ka sotsiaaldemokraadid istusid. Aeg-ajalt, näiteks enne valimisi, püüdsid võimumehed ennast nõndaks sõjaseaduse vastaseina, kuid tõsiselt ei astunud nad selle vastu kunagi. V. Kingissepp iroonilisi Rahvakogu valimistulemusi alluses võttes: „Kui Riigikogu valimised tõesti rahva tahtmise avaldamise oleksid, siis peaks ju ütlema, et rahvas nõudis kaitsevallina kommunismi vastu võitlemiseks on ja -mispärast siis veel sõjaseadus, miljonite töölistega täidetud tänavad!"[227] Kuid kodanlusel polnud julgust tunnistada, et valimiste tulemused just sõjaseadusest tingitud olidki.

Koos sotsiaaldemokraatidega püüdis kodanlus kommunistlikult meelestatud töölisi peale represseerimise mõjutada ka „veimelt". Nimelt seadustati üle piiri Venemaale kodanlusele vastuvaid erimeelsusi, kus hiljem repatrieerudes Nõukogude Venemaalt hakkasid juttlustama sealsetest hirmsatest olukordadest. Et nende inimeste jutte palju ei usutud, soovitas V. Kingissepp kodanlusel oma agentuuri paremini õpetada: „Astja Martna peaksid nende jaoks enesemeelt tõsine paremaks Peterburi Eesti opteerimiskomisjoni ja Pärnu instruktsioonidest ilmet on võtke."[228]

---

[227] [V. Kingissepp], Aleje ei palu armu! – Rahutuste Kõsk" nr. 5, 16. XII 1920.

[228] S. T. [V. Kingissepp], Mõõdud hinged. – Rahutuste Kõsk" nr. 3, 25. XII 1920.

Peamiin tähelepanu pühendas EKP sel perioodil võitluses sotsiaaldemokraatide vastu, nende isoleerimisele töölisliikumisest. V. Kingissepa sõnul ilmus järjest lendlehti, kus palgatuti nende kaitsepaiknt loomust. „Välja need kaitsid, punduad, kellmid proletariaadi riidadest!" hüüdis V. Kingissepp ja sotsiaaldemokraatidele nende õigest kohta kätte näidates kirjutas samas: „Mannerheim, Noske, Wrangeli admiral Horthy, Judenitši-sõnas internatsionaali kuulub K. Ast, A. Rei ja nende kaaslaste kaagimeistri parti"[229].

Sotsiaaldemokraatide kahepalgelise poliitika ei jätnud mõju avaldamata nende autoriteedile tööliste hulgas. Juba 1921. aasta linnavalimiste tulemusi arvestades kirjutas V. Kingissepp, et „töörahvahulgad sotsialistliku kupeldajate peale enam lootust ei pane. Vaid linnades on osa töörahvast sotside juurest ära läinud kommunistliku töölise juurde, ... teine osa ja enamuse osa on sotside õpetuse kodanliku demokraatia haduvast lõpuni arendanud ja kõik oma lootused kodanluse ... ennepeale kaotnud"[230].

EKP ja tema poolt juhitava Tallinna Ametiühingute Keskbüroo suunas väst sotsiaaldemokraatide üle V. Kingissepa ehk ajal oli kahtlemata ametiühingute poolt vastuvõetud „Sotsiaaldemokraadi".

---

[229] [V. Kingissepp], Kaisa, kus on sinu vend Aabel? „Kommunist" lendleht, 1. mail 1920.

[230] [V. Kingissepp], Seimite valimiste tagajärjed, „Rohutuke Hõõl" nr. 19, 12.–II 1921.

„Kellati ilulehe" toimetuseruum otsus tagajärjel viiakse lugejaskonna järsk langus, millele järgnes ajalehe sulgemine. „Kommunisti" ilmumise ühe puhul pöördusid V. Kingissepa kirjutatud mälestuskõne pealkirja all „Sa langesid võitluses kodanluse vastu!" Toome allpool mõned read sellest „hauakõnest". „Vaba, iseseisva, rõõmsameelse ja demokraatliku Eesti on ehitajaks töölisklassile! Meid oldi siin esimesed read. ... Töörahvas kannatab rõhumist majanduslikus kitsikuses ühes, et te meie lehte osta ei jõua! Meid oldi siin viimased read. Omalt poolt usume jalad pannes üheskoos Sa, et siinse lõpp on „suurus ja rahvas koobras" Eesti töölisklassile Eestast tapjad hüüdis ka Mere: „Mõõdukus nuga kuumaks hukkub! Pulka häbi, punalaste käsilastena! Tööliste nõudmisi kostkem Su elavate toimetajate kõrvu!"[231] Sotsiaaldemokraatidel õnnestus mõne aja pärast hakata välja andma ajalehte „Tulevik", kuid sellel lootamatult raskel ajal ei katnud trükikulusid ja sellest, et ajaleht saaks ilmuda pidid sotsiaaldemokraatlikud tegelased omast taskust raha juurde panema.[232]

Teiste kommunistide V. Kingissepa töölisklassi vaenlaste vastu suunatud antidiktatuur võib öelda, et end kuulutuse tõmmata publitsistika parimaks hulgas ja oli kindlalt selge kommunistliku suunitlusega.

---

[231] [V. Kingissepp.], Sa langesid võitluses kodanluse vastu! „Kommunist" nr 1, 1921.

[232] H.-A. Liebin, Sotsiaaldemokraatlikust pressist Eestis, Tallinn 1970, lk. 120–121.

4. V. Kingissepa võitlus Eesti Iseseiva Sotsialistliku Tööliste Partei Tööliste Rahvapartei muutmise eest

1920. aasta suvel tekkis Eestis uus „Töölispartei" – Eesti Iseseiva Sotsialistliku Tööliste Partei, mis moodustas endise Eesti sotsialistide-revolutsionääride (ersrevide) ja paremopositsiooni sotsiaaldemokraatide ühisorganisatsiooni. Uus partei teavitas ennast töölisklassi diktatuuri eest võitlevana revolutsioonilisena parteina.[233]

Selle partei ideoloogia-eksperdid olid osa endised kontrrevolutsionäärid Anitalust Kogust ja sellistena olemuselt V. Kingissepa põhjalikuks objektiks. Anitalu Kogu positsioonilt oli V. Kingissepp neid kritiseerinud kui revolutsionäärilise sõnakõlksuga kodanlust sobivat sõnavõttu „revolutsionäärsust".[234]

Uue partei asutamiskongressil vastuvõetud programm sai koheselt V. Kingissepa kriitika osaliseks. Iseseivate sotsialistide otsust võtta oma tegevuses aluseks Kommunistlikku Internatsionaali põhimõtted pidas V. Kingissepp hädaohtlikuks eesti proletariaadi klassivõitlusele. Hädaohtu nägi ta eesti revolutsioonilise töölisklassi killustamises võimalikus.[235] Tõsikohtadelt tundub

---

[233] Ülevaade Eestimaa Kommunistlikust Parteist 1. aastast, II osa, lk. 17.

[234] [V. Kingissepp], Eesti sotsialistide-revolutsionääride partei sõnad ja teod. „Kommunisti" lisaleht nr. 6, 1919.

[235] V. Kingissepp, Iseseiva sotsialistliku partei ja tema eriomased seaduse. „Kommunisti" lisaleht nr. 16, 1920.

õppides uue partei programmi kirjutas V. Kingissepp, et iseseisvad sotsialistlikud terminitavad sellel proletariaadi diktatuuri, kuid ei räägi sõnagi selle vormidest. Rõhkides isemaiste sotsialistide poolt kaitstavat abinõudest diktatuuri maksmapanemisel, märkis V. Kingissepp, et selles küsimuses „ei ole palju sõnaga nähtavat vahet TSP ja kommunistlikus partei taktika vahel", kuid mainitades ESTSP ülekäijate käitumist Asutava Kogu perioodil, ei osutu V. Kingissepp sellele tähtsust, sest ka siis „poldavad" enamik töörahva võimu kehtestamist.[236]

Lõpuks edasi ESTSP programmi kirjutas V. Kingissepp, et nad põlgavad mõõsamõõmust Eestis juba otsustatuna Asutava Kogu poolt. See täielikult „revolutsioonilise" punast õõsesõõ sotsialistide programmis pani V. Kingissepa iroonitsema: „Nimed mehed need papid kapid, pangahunnad ja börsispekulandid Pätsid,... ja juudand astid sial Asutavas Kogus, et neile mineval nägemil ajuse ei tulnud teha midagi, mis... ühiskonnakorra „otsustab". Hom Kuusik ei olnud siis enam vaba olnud tegemiste otsimisega välismaalt".[237] Kodanlikus maaseaduse kujundamisel aastal võttis ESTSP asutamiskongressi vastu otsuse „Ja nad ei teha, ei julge enda mõõsõõsa kõsõsa mõista", kirjutas V. Kingissepp.[238] Erinevalt oli asjaolu ja kodanlikku maaseadust nimetades juures, ning seda kaudselt tõstatanud, mõõd

---

[236] V. Kingissepp, Iseseisva sotsialistliku partei ja tema eesmärgid rahvamajanduses, „Kommunisti" lisalehed nr. 16, 1920.

[237] Ibid.

[238] Ibid.

seadis oma partei uutele alustele, ei tooninud nad oma iseseisvaid lauseid võõra tegavi vastu[239]. V. Kingissepp tõdeb, et tsentristlike sotsialistide kodanlikust valitsusest mitteosavõtmise taktika ei tähenda veel seda, et see partei on loobunud igasugusest kokkuleppimisest kodanlusega. „Kui revolutsioonilise programmi ja revolutsiooniliste nõudmiste asemel „põhimõtteliselt" siin mitte reformistlik programm, ka see on kokkulepe", kirjutas V. Kingissepp.[240]

V. Kingissepp nimetas EVSTP-d „lõbisõidukhoovimeheks, kes need tõsiasjalised peatused, kes sotsialismi nõlgal põõrates, otsekohe kommunistide poole üle tulla ei julge, vaid kõhklevad"[241].

1920. aastal ilmus Töölisajakirjas Kommunist V. Kingissepa EVSTP-d puudutavatest artiklitest on valdavam enamuse seisukohad selle partei taktika ja praktilise tegevuse üldasjus poolehoiuliku. V. Kingissepp ei jäta märkimata ka mõningaid arenguid EVSTP veeludes. Artiklis „Miks me ei tõhjenenud valimistel mitsevate sotsialistidega?" näitab V. Kingissepp ära EVSTP veeludes progressiivsuse maksimumi[242]. V. Kingissepp jõuab, et artellipleenumist loobumisega on EVSTP 1920. aasta lõpuks

---

[239] V. Kingissepp, Tsentristlik sotsialistlik partei ja tema esimesed sammud, „Kommunist" ilmdlid nr. 16, 1920.

[240] ibid.

[241] [V. Kingissepp], Lühtelähemad strateegi õppetunnid, „Kommunist" nr. 1, 1920.

[242] [V. Kingissepp], Miks me ei tõhjenenud valimistel tsentristide sotsialistidega, „Rahutute Nõel" nr. 1, 11. XI 1920.

sõnadega määratlemata sarnaks Eestimaa Ametiühingute I kongressi möödunuga, s.o. 1918. aasta augustiga.[243]

V. Kingissepa ESTP kohta kirjutatud artiklid võib jagada kolme perioodi: esimene – 1920-ndal aastal ilmunud artiklites on enamasti ESTP poliitikat ja taktikat palju vähem iseloomustatud, teises – 1921. aastal on V. Kingissepal üldiselt mõnevõrra teoreetiline ja kolmandas – 1922. aasta algul, aga kirjutab V. Kingissepp juba üksikasjalikumalt ja konkreetsemalt sotsialistidega.

See on ilmselgelt ESKP taktika muutumisega seotud ESTP Parteisse. Avaldades ESTP programmi seisukohalt revolutsioonilisust ja parteis leiduvaid kommunismivastaseid voole, otsustas ESKP oma teisel kongressil muuta ESTP legaalses revolutsioonilises tegevuses organisatsioonilisi.[244] H. Kiiseri mälestustest selgub, et ESKP juhtivatel tegelastel ja V. Kingissepal olid tihedad kontaktid ESTP juhtidega, mis aitasid ESTP programmi ja taktika vastuvõtmisel võimalikult Kommunismivastase Internatsionaali.[245]

V. Kingissepa artiklitest selgub, milliseid ülesandeid seadis ESKP ESTP ette, et ta muutuks

---

[243] [V. Kingissepp] Mida me ei õnnestunud valimistel läbi saavutada sotsialistidega? Rahutu Hääl nr. 1, 11. XI 1920.

[244] A. Liebman, Eestimaa Kommunistliku Partei loomise ajaloost, Tallinn 1960, lk. 254 ff.

[245] Elukutse-revolutsionääre, lk. 132–143.

Tööline Töölispartiin. ESTSTP-l tuli kõigepealt selge sõnaga lahti öelda oma eelmisest- enneiõe poliitikast, luua põrandaalused organisatsioonid[246] ja rendu abil annaks muutma oma partued maailmas Töölispartiiks.[247] ESTSP revolutsioonilin ora tegevdamisnas nuuas EKP sisse astmeid oma liikmeid. 1921. aasta septembris teatamisten V. Kingissepp, et ESTSP on tulaksnud.[248]

1922. aasta aprillis toimunud ESTSP III kongressil oli selle partei pakempoolne tiib juba küllaldanlt tugev ja saavutas täieliku võidu.[249] Ka ESTSP Riigikogu rühm, kuigi seal oli palju paremgoolseid tegelasi annis kommunistliku tööliserühmaga tihedamat koostööd tegema. Võttis ora Töörahva Ühise Väeriide moodustamisest.[250]

Töörahva Ühise Väeriide taktikas rakendamisen lähtus EKP Kommunistliku Internatsionaali

---

[246] [V. Kingissepp], Kommunistid ja iseseisved sotsialistid, „Kommunist" nr. 4, 1921.

[247] [V. Kingissepp], Mis peab Eesti Iseseisva Sotsialistliku Partei tegema, et töölisen töölisi partiisse saada? „Kommunist" nr. 27, 1921.

[248] Põrandaalune kommunist [V. Kingissepp], Kas on Iseseisva Sotsialistliku Partei kommunistimisni võlga jäudnud? „Kommunisti" kaudlekt nr. 30, 1921.

[249] Ülevaade Eestimaa Kommunistliku Partei ajaloost, II osa, lk. 68.

[250] [V. Kingissepp], Töörahvarindi ja sotsialdemokraatlikule partiile, „Tallinna Tööline" nr. 19, 6. IV 1922.

Täitevkomitee 1921. aasta lõpuks ja 1922. aasta alguses otsustest.[251]

V. Kingissepa huvikaamise kodanlusse poolt kaitsutas temas organisatsioonilise ja publitsistlikku tegevuse ÜKP ideede elluviimisel. V. Kingissepa artiklid, lendlehed ja kõnetused avaldasid suure mõju eesti revolutsioonilisele töölisklassile, sest tõmbasid kommunistlikusse töölisliikumisse üha uusi liikmeid, valmistasid ette revolutsioonilise situatsiooni saabumise 1924. aasta sügisel.

V. Kingissepp eesti kommunistlikku liikumise suundumuse, hinnates temas publitsistlikku pärandit, hindamaks ÜKP tegevust, sest V. Kingissepp väljendas ÜKP poliitilist joont ja temas ühtse ideoloogilise juhtiva

---

[251] Ülevaade Eestimaa Kommunistlikku Partei ajaloost, II osa, lk. 62.

Kokkuvõte

Väljapaistev eesti revolutsionäär-kommunist Viktor Kingissepp, kes oli astunud VSDT Partei ridadesse 1906. aastal Peterburis, annab 1912. aastast alates raskeid töid tegema eesti bolševistlikule ajalehele „Kiir". Lühikese ajaga sai V. Kingissepp sellele ajalehele tõhusa ideoloogilise juhi. V. Kingissepp sai aru legaalse bolševistliku tööliste ajalehe tähtsusest tööliskonnas organiseerimisele ja juhtimisele. Alates 1912. aastast kuni oma mõrvamiseni eesti kodanluse poolt 3. mail 1922. aastal ei lakanud V. Kingissepa publitsistlik tegevus. Vaheajad tema ajakirjanikutegevuses olid tingitud ümbervõtminega Eestist (1914–1917 valitsuse poolt väljasaadetuna Kaasanis ja Põhja-Kaukaasias ning 1918. aastal partei ja riigitööl Moskvas).

V. Kingissepp oli väga produktiivne publitsist. Sadade artiklite kõrval ilmus V. Kingissepa sulest ka kolm suuremat teost: „Wilsoni hunniga eest", „Kellele inseisvus, kellele ike" ja „Iseseisvuse iseu all". Teatavatel tingimustel said need trükist ilmuda mitte kodanlikus Eestis, vaid Nõukogude Venemaal.

V. Kingissepa publitsistlikku pärandi suure mahu tõttu ei ole käesolevas töös käsitletud seda tervikuna. Vaatluse alla on võetud V. Kingissepa Eesti Tööliskajakirjanduses ilmunud artiklid. Esialgsetel andmetel on Eesti Tööliskajakirjanduses ilmunud vähemalt 305 V. Kingissepa artiklit, siia hulka kuuluvad ka temale kirjutatud „Kommunisti" lendlehed ja EKP Keskkomitee läkitused.

Oma artiklites on V. Kingissepp käsitlenud kaasaja tööliskasvamise mitmesuguseid probleeme. Publitsistlikku tegevust „Kiiri" alustas V. Kingissepp kahe ühiskondliku probleemi käsitlemise artikliga. Juba nendes artiklites avaldub V. Kingissepa võime näha ühiskondlikku elu mitmesuguste avaldiste omavahelist seost, dialektikat. Eesti ajakirjanduses publitsistikuna sai V. Kingissepp 1913. aasta teisest poolest alates Eesti tööliskorporatsioonide taaselustamise, ametiühingu- ja tööjõudluse tõstmise küsimuste juhtimise ajakirjanduses kaudu ja V. Kingissepa ühes peamises usumängijas. Juba 1913. aastal hakkab V. Kingissepp võitlema eesti rahvusliku rooduluse nativismi ja sotsiaalliberaalse tööliskpoliitika vastu.

Ideed ja mõtted artiklites andsid V. Kingissepale VSDTP Praha konverentsi ja Poroomi ning Krakovi rõõpidamiste materjalid, samuti olid talle tuttavad vene bolševike perioodilised väljaanded „Pravda" ja „Prosveštšenje".

Ülev periood V. Kingissepa publitsistlikus tegevuses algas 1917. aastal. Naasnud tagasi Eestisse, ann

V. Kingissepp aktiivselt ettevalmistamas sotsialistlikku revolutsiooni. Erinevalt perioodiga võrreldes püüdnud ta mõõdukamat tõlgendamist võtta parempoolsete sotsiaaldemokraatidega ja eserridega. Jätkus kodanliku natsionalismi kui internatsionaalse töölisliikumise pidurdajaga võitlus. Pärast Oktoobrirevolutsiooni asus V. Kingissepp esimest korda ellu propageerima ja elluviima valitsuse poliitikat, mis tähistas uut ajajärku. V. Kingissepa veaderiga ei perioodil esinenud mõningaid vead (näiteks maa- ja innustuse küsimuses) ei olnud omased ainult temale. Need olid tervele Eesti bolševiku organisatsiooni taktikalistele mõõdulangustele.

Kolmas periood V. Kingissepa publitsistlikus tegevuses algas 1918. aasta novembris, põrandaaluses. Eesti kommunistid leidsid võimaluse oma artikleid legaalses ajakirjanduses ametlikkuse väljaandes „Kommunist" ja selle lehtedel. Vaatamata väga rasketele tingimustele ilmus V. Kingissepa sulest sel perioodil ligi poolteistsada mitmesugust kirjutist. Põhiteemadeks said jällegi võitlus töölisorganisatsioonide ühtsuse muutmise. Rohkem kui kunagi varem kirjutas V. Kingissepp sotsiaaldemokraatlikust reformismist, selle muutumisest

Резюме

В предлагаемой работе рассматривается публицистическая деятельность В. Э. Кингиссепа в 1912-1922 гг.

Выдающийся эстонский революционер коммунист Виктор Эдуардович Кингиссепп, вступив в 1906 году в ряды РСДРП, стал с 1912 года сотрудничать в эстонской большевистской газете „Кийр". В короткий срок В. Э. Кингиссеп стал одним из идеологических руководителей этой газеты. В. Э. Кингиссеп понимал значение легальной большевистской рабочей газеты для организации и направления рабочего движения. Начиная с 1912 года до своего казнения эстонской буржуазией 3-го мая 1922 году не прекращалась публицистическая деятельность В. Э. Кингиссепа. Он был очень продуктивным публицистом. Наряду сотнями статей из-под пера В. Э. Кингиссепа появились большие работы „За сеткой Вильсона", „Кому независимость, кому что" и „Под иной независимостью".

В условиях конспирации большинство ра-

бот В.Э. Кингиссепа опубликовано под различными псевдонимами или анонимно. Это осложняет работу исследователей и является одной из причин почему до сих пор не написана всеобъемлющая монография В.Э. Кингиссепа. Большинство исследователей послевоенных лет ограничивались рассмотрением вышеупомянутых работ, принадлежность которых В.Э. Кингиссепу безусловно. В 1954 году вышла работа Э.И. Лауля в которой он доказал принадлежение В.Э. Кингиссепу еще 76 статей написанных им в 1912-1914 гг. Работа по выявлению работ В.Э. Кингиссепа велась и в Институте Истории Партии при ЦК КПЭ. На данный момент выявлено около 400 статей принадлежащих В.Э. Кингиссепу которые были в свое время опубликованы в рабочих газетах Эстонии и России.

Из за большого объема публицистического наследия В.Э. Кингиссепа в данной работе рассматривается только одна часть, статьи увидевшие свет на страницах рабочих газет в Эстонии. Сюда относятся и написанные В.Э. Кингиссепом листовки газеты „Коммунист" и обращения ЦК КПЭ.

Целью настоящей работы является выявление тех проблем к которым В.Э. Кингиссеп прибегал в своих трудах, а также доказать соответствие или несоответствие концепции В.Э. Кингиссепа с политикой РСДРП, РК(б)П и Коммунистического Интернационала.

Свою журналистскую деятельность при газете „Кийр" В.Т.Кингиссепп начал со статьями о студенческом движении. Уже в этих статьях появилась способность В.Т.Кингиссеппа видеть связь, диалектику разных общественных явлений. Одной из главных задач для В.Т.Кингиссеппа стало руководство рабочими и профсоюзными организациями посредством газеты. В конце 1913 года он стал также выступать против буржуазного национализма и буржуазной социал-либеральной рабочей политики. Идеи и мысли для своих статьей В.Т.Кингиссепп находил в документах Пражской конференции и Поронинского и Краковского совещаний РСДРП, также были по поломщикам выпускаемые русскими большевиками газета „Правда" и журнал „Просвещение".

Новый период в публицистской деятельности В.Т.Кингиссеппа начался в 1917 году. Он стал активным соучастником подготовки социалистической революции. Больше внимания, чем раньше В.Т.Кингиссепп уделял к борьбе с правыми социал-демократами. После Октябрьского восстания В.Т.Кингиссепп стал первый раз в жизни писать статьи пропагандирующие и разъясняющие мероприятия правительства и новый общественный строй. Некоторый ошибки воззрениях В.Т.Кингиссеппа появившийся в это время (напр. в земельном вопросе и в вопросе о независимости) не были характерны только для него. Это были тактические промахи Эстонской большевистской организации в целом.

Третий период в публицистической деятельности В. Э. Кингиссепа начался в ноябре 1918. года, в буржуазном подполье. Несмотря на тяжелые условия эстонские коммунисты находили возможность помещать свои статьи в профсоюзных газетах. Из под пера В. Э. Кингиссепа в этот период вышло более полутораста разных статей и листовок. Главной темой стала опять борьба за направленность рабочего движения. Больше чем когда нибудь раньше В. Э. Кингиссеп писал статьи разоблачающие соглашательскую политику социал-демократов. В статьях и в листовках В. Э. Кингиссепа отражались почти все мероприятия, вся деятельность КПЭ. В. Э. Кингиссеп стал ведущим идеологом Коммунистической Партии Эстонии.

Арест и убийство В. Э. Кингиссепа буржуазными палачами прекратили его публицистскую деятельность. Статьи Виктора Эдуардовича Кингиссепа стали классикой нашей публицистики.

Kasutatud kirjandus

Lenin, V. I. Teosid, 18. köide.

Lenin, V. I. Teosid, 19. köide.

Lenin, V. I. Teosid, 20. köide.

Lenin, V. I. Teosid, 24. köide.

Lenin, V. I. Teosid, 25. köide.

Lenin, V. I. Teosid, 26. köide.

Декреты Советской власти, Т. I, Москва 1957.

Исторический архив № 1, 1957.

Kingissepp, V., Kodanlik ühistegevus, Aatelind dividendid, Eesti kodanluse klassivõitlus dokument „Eesti Bolševik" nr. 5, 1948.

Kingissepp, V., Kultuurikütsimustest (Artikleid aastatest 1912–1914), Tallinn 1954.

Kingissepp, V. jt., Saarte töörahva revolutsioon, Tallinn 19

Kingissepp, V., Teine Eestimaa nõukogude kongress, Annus kõrgem võimukandja Eestis, Samm edasi ja sügi rabasse „Eesti Bolševik" nr. 19, 1947.

Kingissepp, V., Töörahva ajaleht, Kuidas vene töölind oma ajalehte toetavad „Edasi" nr. 89, 5. V 1954.

NSZKP kongresside, konverentside ja Keskkomitee pleenumite resolutsioonid ja otsused, I osa, Tallinn 1956.

Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon Eestis. Dokumentide ja materjalide kogumik, Tallinn 1957.

„Kiir", 1912. a.

„Narva Kiir", 1913. a.

„Rahvaleht", 1913. a.

„Töö Hääl", 1914. a.

„Töö Kiir", 1914. a.

„Kiir", 1917. a.

„Maatamees", 1917. a., 1918. a.

„Rahvaleht", 1917. a., 1918. a.

„Tööline", 1917. a., 1918. a.

„Tööraha Hääl", 1917. a., 1918. a.

„Kommunist", 1919. a., 1920. a., 1921. a.

„Töö Hääl", 1919. a.

„Rõhutute Hääl", 1920. a., 1921. a.

„Tallinna Tööline", 1922. a.

„Töö", 1922. a.

Andresen, N., Toom, A. J., Mikkel Martna (Elulooline joon), Mikkel Martna (1860–1934), Tallinn 1935.

Daatumeid V. Kingissepa elust ja tegevusest, „Eesti Bolševik" nr. 3, 1946.

Enliimil, 50 aastat „Pravda" jälgedes. Artikleid ja mälestusi, Tallinn 1962.

EK(b)P KK Partei Ajaloo Instituut, Viktor Kingissepa vaimne pärand „Rahva Hääl" nr. 69, 23. III 1948.

Elukutse - riigikukutaja. Mälestusi ja dokumente V. Kingissepast, Tallinn 1963.

Kaup, E., Leninlikul võitlusteel (Leninlike ideede levik ning võitlus tööliskkumise ühtsuse eest Eesti Oktoobri-eelsel perioodil (1902-1917), Tallinn 1967.

Koidikul. Mälestusi Suurest Sotsialistlikust Oktoobirevolutsioonist ja kodusõjast, Tallinn 1957.

Кэсперт, Ш., Из истории эстонской рабочей газеты „Кийр" в 1912-1914 гг., „Пролетарская революция" № 12, 1922.

Laul, E., Eesti tööliseajakirjandus ajaloost, Tallinn 1962.

Laul, E., Uusi andmeid V. Kingissepa Narva „Kiires" ilmunud publitsistikast, „ENSV Teaduste Akadeemia Toimetised", III köide, nr. 1, Tallinn 1954.

Laul, E., V. Kingissepa ajakirjandust käsitlevatest artiklitest aastatest 1912-1914, „Edasi" nr. 75, 16. IV 1955.

Lauristin, O., Suur Eesti revolutsionäär, „Eesti Kommunist" nr. 3, 1963.

Lebbin, H.-A., Sotsiaaldemokratismi pankrot Eestis, Tallinn 1970.

Liebman, A., Eestimaa Kommunistliku Partei loomise ajaloost (veebruar 1920 - aprill 1922), Tallinn 1960.

Luxin, G., Tööliskkumine Eesti Stolõpini reaktsiooni ja uue revolutsioonilise tõusu aastail (1907-1914), Tallinn 1960.

Mark, J., V. Kingissepa raamat „Kellele ikesinnes, kellele õke", „Eesti Bolševik" nr. 2, 1947.

Pall, E., V. Kingissepa stiilist, „Kommunist" nr. 135, 1940.

Pall, E., Saat, J., Mark, J., Viktor Kingissepp kui eesti töörahva organisaator, ideoloog ja publitsist, „Eesti Bolševik" nr. 8, 1947.

Saat, J., Viktor Kingissepp ameerika ja inglise imperialistide ning eesti kodanluse rahvavastaste tehingute palgastajana, „Eesti Bolševik" nr. 10, 1951.

Saat, J., Viktor Kingissepp – silmapaistev eesti bolševik-revolutsionäär, „Eesti Bolševik" nr. 4, 1952.

Sepp, J., Gronski, A., Viktor Kingissepp, Tallinn 1946.

Säärits, E., V. Kingissepa võitlus proletaarse kirjanduse eest, „Eesti Bolševik" nr. 2, 1952.

Säärits, E., Sokolov, A., N. V. Gogol ja eesti kirjandus, „Rahva Hääl" nr. 52, 4. III 1952.

Säärits, E., V. Kingissepa publitsistika meisterlikkusest, „Sirp ja Vasar" nr. 13, 27. III 1953.

Vihalem, P., Eesti kodanlus imperialistide teenistuses (1917–1920), Tallinn 1960.

Vihalem, P., Valimised kodanlikus Eestis, Tallinn 1963.

Vihalem, P., V. Kingissepp USA ja Inglise interventide kui orjastajate palgastaja, „Looming" nr. 12, 1952.

Ülevaade Eestimaa Kommunistlikue Partei ajaloost, 1.–2. osa, Tallinn 1961–1963.

Lisa:

V. Kingissepa Eesti töölisajakirjanduses ilmunud artiklid (1912–1922)

Nr.	Pseudonüüm allkiri	Pealkiri	Ilmumise aeg	Ilmumise koht
1	üliõpilane	Üliõpilaskond ühiskondlistes liikumistes	20. XII 1912.	„Kiir" nr. 33
2	üliõpilane	Perekondlikud tülid	22. XII 12.	„Kiir" nr. 34
3	W. King.	Peterburi „Asunduste Naiste päev"	26. II 13	„Kiir" nr. 24
4	K. Jng.	Kes on Päästet?	5. X 13.	„Narwa Kiir" nr. 7
5	ing	Kuleküsimus haigekassades	5. X 13.	„Narwa Kiir" nr. 7
6	ing	Talliinna arvudes	12. X 13.	„Narwa Kiir" nr. 9
7	-gi	Lavrin ja liberaalsed vemblad	23. X 13.	„Narwa Kiir" nr. 12
8	-ing	Töölisteliikumine ja töölistekinnitamine	23. X 13.	„Narwa Kiir" nr. 12
9	-isse	Peaks antama...	26. X 13.	„Narwa Kiir" nr. 13
10	-ing	Töölistekinnitamine ja „poliitika"	30. X 13.	„Narwa Kiir" nr. 14
11	ngi	Mida neilt oodata?	30. X 13.	„Narwa Kiir" nr. 14
12	gi	Väljamaal ja meil	2. XI 13.	„Narwa Kiir" nr. 15
13	ing	Liike puhul sots.-dem. fraktsioonis	5. XI 13.	„Narwa Kiir" nr. 16
14	ing	Haigekassade eelmised saamised	5. XI 13.	„Narwa Kiir" nr. 16
15	ing	Haigekassade eelmised saamised	7. XI 13.	„Narwa Kiir" nr. 17
16	-ngi	Paragrahv ja hulkade liikumine	9. XI 13.	„Narwa Kiir" nr. 18
17	-ing	Haigekassade valimiskuudile	9. XI 13.	„Narwa Kiir" nr. 18
18	-ing	Oktoobri lõpus hakkas Peterburis...	9. XI 13.	„Narwa Kiir" nr. 18
19	gi	Oktobristide konverents	14. XI 13.	„Narwa Kiir" nr. 20
20	-tor	Töörahva ajalelt	14. XI 13.	„Narwa Kiir" nr. 20
21	A-ing	Peterburi metallitööliste ametiühisuse liikmete arv	14. XI 13.	„Narwa Kiir" nr. 20
22	gi	Ühine pind	16 XI 13.	„Narwa Kiir" nr. 21

48	ing	Kas beikad?	10. XII 13.	„Rahvaleht" nr. 4
49	ng	Edumulsed kiirenäod	10. XII 13.	„Rahvaleht" nr. 4
50	gõ	Tillukend killukend	10. XII 13.	„Rahvaleht" nr. 4
51	gõ	Venemaa ja Peesia	14. XII 13.	„Rahvaleht" nr. 6
52	ing	Beikoti vastu!	14 XII 13.	„Rahvaleht" nr. 6
53	gõ	Politsiline jaat	17. XII 13.	„Rahvaleht" nr. 7
54	gõ	Kahe mütsi vahel	19. XII 13.	„Rahvaleht" nr. 8
55	ing	Haigekassade ülevõtmisel koosolekud	19. XII 13.	„Rahvaleht" nr. 8
56	-ing	Arstide küsimus haigekassades	19. XII 13.	„Rahvaleht" nr. 8
57	*	„Tallinna Teataja", tööliste sõbra" asjus	19. XII 13.	„Rahvaleht" nr. 8
58	gõ	Semstvo ennenden	24. XII 13.	„Rahvaleht" nr. 10
59	Ahing	Koosolekuvabaduse, ühinemise-vabaduse, kohaliku-parlamentlike kord ja muud sellesarnased ilmsed asjad	24. XII 13.	„Rahvaleht" nr. 10
60	ing	Sotsiaalvabanemise tööliste-politikast	31. XII 13.	„Rahvaleht" nr. 11
61	H. J. Wing	Tööliste-liikumise 1913. aastal	3. I 14.	„Töö Hääl" nr. 1
			4. I 14.	„Töö Hääl" nr. 2
			5. I 14.	„Töö Hääl" nr. 3
62	C. J. W.	Tööliste-klass ja koosseisu-muutmise	3. I 14.	„Töö Hääl" nr. 1
63	Ahing	Tallinna haigekassade valimisringidele	4 I 14.	„Töö Hääl" nr. 2
64	G. J. Wing	Vilets politsike	5. I 14.	„Töö Hääl" nr. 3
65	-ing	Piitsa päevikaja	5. I 14.	„Töö Hääl" nr. 3
66	G. J. Wing	Riigi sissetulemiste ja väljaminekute eelarve 1914. aastaks	9 I 14.	„Töö Hääl" nr. 4
67	G. J. Wing	Ülekeeras aastapäev	11. I 14.	„Töö Hääl" nr. 5
68	-ss.-	Peterburi Eesti Paljatööliste Abiandmise Seltsi aastakoosoleku eel...	11. I 14.	„Töö Hääl" nr. 5
69	Ahing	Kuidas seda mõista?	11. I 14.	„Töö Hääl" nr. 5

* Rahvalehe kaastööline Ahing (ing)

70	Marksist	Tööliste päevaleht	14.I 14.	„Töö Hääl" nr. 6
71	-ss.-	Peterburi Eesti Palgatööliste Seltsi asutamise koosoleku ul...	16.I 14.	„Töö Hääl" nr. 7
72	-ing.	Tallinn	16.I 14.	„Töö Hääl" nr. 7
73	J. J. Wing	Oma ajakirjandus ja sõnavabaduse kaitseks	18.I 14.	„Töö Hääl" nr. 8
74	J. J. Wing	Jõuetus ja jõud	21.I 14.	„Töö Hääl" nr. 9
75	Aling	Kiusitus võitlus ja konaldus	21.I 14.	„Töö Hääl" nr. 9
76	C. J. Wing	Mende „võitlemine"	23.I 14.	„Töö Hääl" nr. 10
77	-e-	Aatelind dividendid	23.I 14.	„Töö Hääl" nr. 10
78	J. J. Wing	Vihan „rahvajuhi" ilmutused	23.I 14.	„Töö Hääl" nr. 10
79	A-ing	Ühinge!	25.I 14.	„Töö Hääl" nr. 11
80	-ing	Mida meie vaesed haigekassa õdedelelt koosolekul tingimata tehta tuleb	25.I 14.	„Töö Hääl" nr. 11
81	J. J. Wing	Kanad taskus	30.I 14.	„Töö Hääl" nr. 13
82	J.-Wi	Kümnes aastapäev	1.II 14.	„Töö Hääl" nr. 14
83	J. J. Wing	Kodanline ühistegevus	4.II 14.	„Töö Hääl" nr. 15
84	-ing	Haigete kontrolleerimine	4.II 14.	„Töö Hääl" nr. 15
85	J. J. W.	Vabaduste kroonimine	4.II 14.	„Töö Hääl" nr. 15
86	-ing	Veel sõnad armandmisest	4.II 14.	„Töö Hääl" nr. 15
87	Marksist	Ka seltsinane ei ole vähese pedoclide hulgas	13.II 14.	„Töö Hääl" nr. 19
88	-je-	Kuremaa Eesti Seltsi haavatsis	13.II 14.	„Töö Hääl" nr. 19
89	-or	Teisipäeva õhtul lahkusid välja saadetud töölised...	15.II 14.	„Töö Hääl" nr. 20
90	-je-	Ei ole kunagi tööliste lehtides...	15.II 14.	„Töö Hääl" nr. 20
91	-je-	Saaremaa. Puntsast	15.II 14.	„Töö Hääl" nr. 20
92	*	Kiryanden	18.II 14.	„Töö Hääl" nr. 21
93	-ing	Konaldage endid!	18.II 14.	„Töö Hääl" nr. 21

* Peterburi üliõpilane

94	G. J. Wosg	Isade käsitamine ja kasvatus	20. III 14.	„Töö Hääl" nr. 22
95	G. J. Wosg	Õpetusvõtmine	27. III 14.	„Töö Hääl" nr. 25
96	G. J. Wosg	Ameerika Eestlaste Album	4. IV 14.	„Töö Hääl" nr. 27
97	G. J. Wosg	Mis on töölisteõpe?	8. IV 14.	„Töö Hääl" nr. 29
98	G. J. W.	Ülemjuhatus kihutus-abinõuna	8. IV 14.	„Töö Hääl" nr. 29
99	G. J. Wosg	Sõjakas trummi päästamine	11. IV 14.	„Töö Hääl" nr. 30
100	G. J. Wosg	Gustav Suitsi kiri „Töö Hääle"	19. IV 14.	„Töö Hääl" nr. 31
101	G. J. W	Tööliste karskus-töö	22. IV 14.	„Töö Hääl" nr. 34
102	G. J. W	Töörahva sõjavõtted klassivõitluses	29. IV 14.	„Töö Hääl" nr. 37
103	G. J. Wosg	Venad võisid	1. IV 14.	„Töö Hääl" nr. 38
104	G. J. Wosg	Kenad „kes töölisteühinguga tegemist teevad	28. VI 14.	„Töö Kiir" nr. 6
105	G. J. Wosg	Kulgalise majanduslise struse	9. VII 14.	„Töö Kiir" nr. 7
106	–pp	Tõsised naabaalased	6. IV 17.	„Kiir" nr. 8
107	–pp	Kas kokkutuleku aeg?	6. IV 17.	„Kiir" nr. 8
108	–pp	Paendlus tagajärjed	7. VI 17.	„Kiir" nr. 59
109	–ng	„Vabaduskiele" sõpruspaed	8. VI 17.	„Kiir" nr. 60
110	W. K.	Meeste valitsus	9. VI 17.	„Kiir" nr. 61
111	–pp	Tööstushäirijaid	9. VI 17.	„Kiir" nr. 61
112	W. K.–pp	Majanduslikud nõudmised ja mittepro-letaarlise taktika	9. VI 17.	„Kiir" nr. 61
113	–pp	Väekaadrite väljastamine	10 VI 17.	„Kiir" nr. 62
114	–pp	Rubla kurss välismaal	12. VI 17.	„Kiir" nr. 63
115	W. K.	Tallinna töölistele sõjalõunult	13. VI 17.	„Kiir" nr. 64
116	W. K.–pp	„Postimehe" liidus	17. VI 17.	„Kiir" nr. 68
117	–pp	18. juuni ja revolutsioonilise demokraatia hüüdsõnad	19. VI 17.	„Kiir" nr. 69
118	–pp	Linnavalimised ja politika	4. VII 17.	„Kiir" nr. 81

119	W. Kingissepp	Vastuvolutroon	12. VII 17.	„Kiir" nr. 88
120	W. Kingissepp	Eesti maarahvuslane	12. VII 17.	„Kiir" nr. 88
121	W.K.-pp	Pasa ja karakas	27. VII 17. 29. VII 17.	„Tööline" nr. 11 „Maatamees" nr. 13
122	Tasuja	Maapäevalt	29. VII 17. 31. VII 17.	„Tööline" nr. 39 „Maatamees" nr. 19
123	Tasuja	„Maapäevalt"	31. VIII 17. 2. IX 17.	„Tööline" nr. 41 „Maatamees" nr. 20
124	Tasuja	„Maapäevalt"	4. IX 17. 5. IX 17.	„Tööline" nr. 44 „Maatamees" nr. 21
125	Tasuja	„Maapäevalt"	5. IX 17. 7. IX 17.	„Tööline" nr. 45 „Maatamees" nr. 22
126	—	Vastuvolutroon Eesti „maapäeval"	2. IX 17. 5. IX 17.	„Tööline" nr. 43 „Maatamees" nr. 21
127	W.K.	Kornilovi-nädal Narvas	6. IX 17.	Rahvaleht" nr. 7
128	W.K.	Demokraatlik näitepäevine	21. IX 17. 23. IX 17.	„Tööline" nr. 59 „Maatamees" nr. 30
129	W. Kingissepp	Bonapartismus ja kodanlik lõppepolitika	30. IX 17.	„Maatamees" nr. 34
130	W. Kingissepp	Saamu edasi ja nigi rabasse	21. X 17. 24. X 17.	„Tööline" nr. 83 „Maatamees" nr. 41
131	W. Kingissepp	Tallinna Eesti poiste asjus	24. X 17. 26. X 17.	„Tööline" nr. 85 „Maatamees" nr. 32
132	W. Kingissepp	Muuseavaldus	16. XI 17. 18. XI 17.	„Tööline" nr. 105 „Maatamees" nr. 52
133	W.K.	Aimus kõigem võimuvaakyx Eestis	20. XI 17. 21. XI 17.	„Tööline" nr. 108 „Maatamees" nr. 53
134	Victor Jano	Päevapuudumed	21. XI 17.	„Tööline" nr. 109
135	W. Kingissepp	Raevud aned	21. XI 17. 23. XI 17.	„Tööline" nr. 109 „Maatamees" nr. 54
136	W.K.	Eesti maatamiste konverents	6. XII 17. 9. XII 17.	„Tööline" nr. 122 „Maatamees" nr. 61
137	ch	Paevar, vale ja raha	9. XII 17. 12. XII 17.	„Tööline" nr. 125 „Maatamees"
138	i	Eestile kerest	12. XII 17. 14. XII 17.	„Tööline" nr. 127 „Maatamees" nr. 62
139	W.K.	Jüri Uibo ja Kalidia	14. XII 17.	„Tööline" nr. 129
140	W.K.	Kontrrevolutsiooni vastu	15. XII 17. 16. XII 17.	„Tööline" nr. 130 „Maatamees" nr. 64
141	Victor Jano	Kelle peale langeb süüd?	16. XII 17. 19. XII 17.	„Tööline" nr. 131 „Maatamees" nr. 65
142	W.K.	Seltsilised Eesti rajaväeland	20. XII 17. 21. XII 17.	„Tööline" nr. 134 „Maatamees" nr. 66
143	W.K.	Ajakirjandusest	18. XII 17.	„Töörahva Hääl" nr. 1
144	Tasuja	Sassala" kaitseb ajakeemiagaid	20. XII 17.	„Töörahva Hääl" nr. 2
145	Tasuja	Ajakirjandusest	22. XII 17.	„Töörahva Hääl" nr. 3
146	Tasuja	Kes tapetab väejuhte?	29. XII 17.	„Töörahva Hääl" nr. 4

147	Tasuja	Eesti Asutav Kogu	3.I 18.	Töörahva Hääl" nr. 5
148	Tasuja	Käbi ei kuku kännust kaugele	5.I 18.	Töörahva Hääl" nr. 6
149	Tasuja	Mõtted „kosti"	10.I 18.	Töörahva Hääl" nr. 7
150	Tasuja	Ajakirjandusest	12.I 18.	Töörahva Hääl" nr. 8
151	Tasuja	Ajakirjandusest	15.I 18.	Töörahva Hääl" nr. 9
152	Tasuja	Punalipp lehvib Euroopa kohal	15.I 18.	Töörahva Hääl" nr. 9
153	Tasuja	Revolutsioon ja töörahva vaenlased	15.I 18.	Töörahva Hääl" nr. 9
154	Tasuja	Rahva mõistus ehk tööliste punane kaardivägi	17.I 18.	Töörahva Hääl" nr. 10
155	Tasuja	Kodanlus valitseb	19.I 18.	Töörahva Hääl" nr. 11
156	Tasuja	Rahu läbirääkimised	24.I 18.	Töörahva Hääl" nr. 13
157	Tasuja	Kodanlise kihutöö vastu	26.I 18.	Töörahva Hääl" nr. 14
158	Tasuja	Nemad ja meie	13.II 18.	Töörahva Hääl" nr. 16
159	Tasuja	Kes rüüstitab kodusõda?	15.II 18.	Töörahva Hääl" nr. 17
160	Tasuja	Kas jälle sõda?	20.II 18.	Töörahva Hääl" nr. 19
161	W. Kirpsepp	Eesti kodanlus ja ekspluateerijad Saksa Wõimu vaenlasena	16.I 18. 18.I 18.	Tööline" nr. 2 Allutamine" nr. 2
162	Tasuja	Kuidas Tartu linn ja maakond Reisi rõõvsalgale õna andis	2.III 18.	Rahvaleht" nr. 33
163	KPEKK*	24. veebruar 1918 – 24. veebruar 1919	II 1919	„Kommunisti" kalend.
164	M. Tyver	Ajajärgu iseärasused ja ametiühingute ülesanded	6.III 19.	Töö Hääl" nr. 2
165	-ver	Eesti — Soome ühinemas	13.III 19.	Töö Hääl" nr. 3
166	M. Tyver	„Töölispartei" kiire vabrikaatidele	13.III 19.	Töö Hääl" nr. 3
167	M. Tyver	Kas ja kuidas saab rahu?	20.III 19.	Töö Hääl" nr. 4
168	M. Tyver	Moodsad anarhised	26.III 19	Töö Hääl" nr. 5
169	KPEKK*	EK(b)P KK kandidaat Eesti töörahvale"	III 1919	
170	M. Tyver	Klassivõitlejaid Eestis ja Ül. Kogu valimised	17.IV 19	Töö Hääl" nr. 6

* Kommunistliku Partei Eesti Keskkomitee

171		Poliitiline sõlmpõlve, läbirääkimised väljavaated ja ülesanded	IV 1919	„Kommunist“
172	M. Tyver	Kuiva päeva märjad kohad	1. V 19.	„Töö Hääl“ nr. 7
173		Uus „Liitlane“	V 1919	„Kommunist“ nr. 1
174		Eesti rodaalase klassivõitluse dokument	V 1919	„Kommunist“ nr. 1
175		„Valge Eesti“ ründajad	V 1919	„Kommunist“ nr. 1
176	M. M.	Minister kaevatab, aga töölise näljutab	13. VI 19.	„Töö Hääl“ nr. 9
177	M. M.	Sotsiaaldemokraatlik Eedem	26. VI 19.	„Töö Hääl“ nr. 11
178	M. M.	Ametiühingute kongressi kohta	26. VI 19.	„Töö Hääl“ nr. 11
179		Päris poliitika ilma Pätsita	VI 1919	„Kommunisti“ Leadleht nr. 2
180		Mida ei või rodaalsust nõuda?	VI 1919.	„Kommunisti“ Leadleht nr. 2
181		Palgarotid ulmid	VI 1919	„Kommunisti“ Leadleht nr. 4
182	V. Kirjasyyp	Avalik kiri h-ra K. Astile	VII 1919.	„Kommunisti“ Leadleht nr. 4
183	KPEKK	Eesti Töörahvale	2 VIII 1919	EK(b)P KK Leksikon
184		Eesti sotsialistide-revolutsionääride partei sõnad ja teod	VIII 1919.	„Kommunisti“ Leadleht nr. 6
185	KPEKK	Kommunistlise partei Kesekomitee manifest Eesti Töörahvale	VIII 1919.	
186	V. Kirjasyyp	Kui näokatted on langenud	VIII 1919.	„Kommunisti“ Leadleht nr. 7
187		Mis rahuvõitlus ja rodaalne konstruktsioon kuitahes	VIII 1919	„Kommunisti“ Leadleht nr. 7
188	V. K	Paar sõna Eesti Kesa Selgemaale	VIII 1919.	„Kommunisti“ Leadleht nr. 7
189	KPEKK	Seisukoha ja ülesannete kohta	IX 1919.	„Kommunisti“ Leadleht nr. 8
190	KPEKK	Eesti Töörahvale	7. XI 1919	EK(b)P Kesekomitee Leksikon
191	KPEKK	Eesti Töörahvale	28. XI 1919	EK(b)P Kesekomitee Leadleht
192	KPEKK	Kommunistlise Partei manifest Eesti Töörahvale Vaikse rahu puhul	6. II 1920.	„Kommunist“
193		Proovikaevud kõbiarmbarse	24. II 1920.	„Kommunisti“ Leadleht nr. 14

194	KP Tallinna Komitee	Kaua, kes on Siin vend Aabel?	1. V 20.	EKP Tallinna Komitee Leedulst
195	V. Kirjasyyp	Tallinna proletariaadi võit	4. V 20.	„Kommunisti" Leedulst nr. 15
196	V. Kirjasyyp	Isesiinu sotsialistlik partei ja tema esimesed sammud	18. V 20.	„Kommunisti" Leedulst nr. 16
197		Diplomaat - varas	24. VI 20.	Kommunist" nr. 1
198		Parlamenti sanitaarmas	24. VI 20.	Kommunist" nr. 1
199		Ast ja Eilmann nälgavad õnitsamas	24. VI 20.	Kommunist" nr. 1
200		Töörahvas Tõstmise-sõdalaste nimetamine	24. VI 20.	Kommunist" nr. 1
201		Luhtalõimud streigi õpetussid	24. VI 1920	Kommunist" nr. 1
202		Kivdral Soots judenitši jälgedes	24. VI 20.	Kommunist" nr. 1
203		Kerenski närtab hambaid	24. VI 20.	Kommunist" nr. 1
204		Sotsid ei pühitse...	30. VI 20.	Kommunist" nr. 2
205		Ast, Hellat, Puusi	30. VI 20.	Kommunist" nr. 2
206		Välgapunijad	30. VI 20.	Kommunist" nr. 2
207		Valvendaja Puusi ja demokraatlise rahvariik	5. VII 20.	Kommunist" nr. 3
208	V. Kirjasyyp	Teadaanne	5. VII 20.	Kommunist" nr. 3
209	V. Kirjasyyp	Varssavi kelmid ja tapamasinistlikud riiki valitsemas	13. VII 20.	Kommunist" nr. 4
210		Töölisklassi ja rügimoogu valimised	11. XI 20.	Rahutute Hääl" nr. 1
211		Mispärast sotside number valimistel 2?	11. XI 20	Rahutute Hääl" nr. 1
212		Miks ei tähtsenud me valimistel insusvate sotsialistidega?	11. XI 20.	Rahutute Hääl" nr. 1
213		Mis me rügimoogus tegema hakkame?	11. XI 20.	Rahutute Hääl" nr. 1
214		Reaktsiäärte nõmmekiri	11. XI 20.	Rahutute Hääl" nr. 1
215		Kolmas aastapäev	11. XI 20.	Rahutute Hääl" nr. 1
216		Iiberski veretöö ohvrid	11. XI 20.	Rahutute Hääl" nr. 1
217		Sõna on sotside partei keskkomiteel	11. XI 20.	Rahutute Hääl" nr. 1

218	M. M.	Tööraskondlik valitsus	11. XI 20.	Rohutuste Hääl" nr. 1
219	M. M.	Kuldsõnad, kuldnublud, kuldsarnad	11. XI 20.	Rohutuste Hääl" nr. 1
220	Fotograaf	Sundarte näopildid (sulejoonistus)	18. XI 20.	Rohutuste Hääl" nr. 2
221		Minge ja häälitage Kesknõukogule!	18. XI 20.	Rohutuste Hääl" nr. 2
222		Sotsiide parasiit	18. XI 20.	Rohutuste Hääl" nr. 2
223	M. M.	Kust tulib abi?	18. XI 20.	Rohutuste Hääl" nr. 2
224		Kodanliku opositsiooni ja mure	18. XI 20.	Rohutuste Hääl" nr. 2
225	M. M.	Riiklik ja erakapitalistlik algatus	18. XI 20.	Rohutuste Hääl" nr. 2
226	S. T.	Mõõdud hinged	25. XI 20.	Rohutuste Hääl" nr. 3
227	-r.	Tehkem põrgut!	25. XI 20.	Rohutuste Hääl" nr. 3
228	-n-	Kuust riiki valitsuda	25. XI 20.	Rohutuste Hääl" nr. 3
229		Mida töötavad sotsid töölistele?	25. XI 20.	Rohutuste Hääl" nr. 3
230		Sotsiide surmaeelsed krambid	25. XI 20.	Rohutuste Hääl" nr. 3
231	Mefisto	Paratamata paratamatusest ja kippumise paratamatusega	25. XI 20.	Rohutuste Hääl" nr. 3
232	Fotograaf	Kõige puhtam neetsi	25. XI 20.	Rohutuste Hääl" nr. 3
233	M. M.	Vägipulga vedamise tallermaa	25. XI 20.	Rohutuste Hääl" nr. 3
234		Proletaarlased minge häälitama	25. XI 20.	Rohutuste Hääl" nr. 3
235	-n-	Rõõm ebaõnnestumise üle	9. XII 20.	Rohutuste Hääl" nr. 4
236		Kaugeseg valitsused ja klassipõhimõtte vaenlased	9. XII 20.	Rohutuste Hääl" nr. 4
237		Mure ei palu armu!	16. XII 20.	Rohutuste Hääl" nr. 5
238	M. M.	Pillutööline ja sigarenomisjonid	16. XII 20.	Rohutuste Hääl" nr. 5
239	M-o	Kaks vennikest maailma päikesekiirel	23. XII 20.	Rohutuste Hääl" nr. 6
240	Fgr.	Tõetused võimusuus	23. XII 20.	Rohutuste Hääl" nr. 6
241	M. M.	Osalised streigid	30. XII 20.	Rohutuste Hääl" nr. 7
242	M. M.	Uus valitsus ja odavad hinnad	30. XII 20.	Rohutuste Hääl" nr. 7
243	V. Kingissepp	Eestimaa Kommunistliku Partei I Kongress	XII 20.	„Kommunismi" leheleht nr. 21

218	M. M.	Tööeraorganisatsiooni valitsus	11. XI 20.	Rahutuste Ajal" nr. 1
219	M. M.	Kuldsõnad, kuldrublad, kuldsõnad	11. XI 20.	Rahutuste Ajal" nr. 1
220	Fotograaf	Fundamendi rajamise pildid (sulgemisest)	18. XI 20.	Rahutuste Ajal" nr. 2
221		Mängu ja häälestage Kommunismi!	18. XI 20.	Rahutuste Ajal" nr. 2
222		Sõdade põhjused	18. XI 20.	Rahutuste Ajal" nr. 2
223	M. M.	Kust tuleb abi?	18. XI 20.	Rahutuste Ajal" nr. 2
224		Kodanliku ajakirjanduse ja mure	18. XI 20.	Rahutuste Ajal" nr. 2
225	M. M.	Riiklike ja mittekapitalistlike algatus	18. XI 20.	Rahutuste Ajal" nr. 2
226	S. T.	Mõtlevad hinged	25. XI 20.	Rahutuse Ajal" nr. 3
227	–r.	Tehkem põrgut!	25. XI 20.	Rahutuste Ajal" nr. 3
228	–n–	Kunst ainult valitsuda	25. XI 20.	Rahutuste Ajal" nr. 3
229		Mida tööstavad sõdid tööliste?	25. XI 20.	Rahutuste Ajal" nr. 3
230		Sõdade surmaeelsed krambid	25. XI 20.	Rahutuste Ajal" nr. 3
231	Mefisto	Parandamata parandamatus ja lõppmõte parandamatusega	25. XI 20.	Rahutuste Ajal" nr. 3
232	Fotograaf	Kõige puhtam reetlik	25. XI 20.	Rahutuste Ajal" nr. 3
233	M. M.	Vägipulga vedamise tallermaa	25. XI 20.	Rahutuste Ajal" nr. 3
234		Proletaarlased mängu häälestama	25. XI 20.	Rahutuste Ajal" nr. 3
235	–n–	Rõõm ebaõnnestumise üle	9. XII 20.	Rahutuste Ajal" nr. 4
236		Laiguseja valitsused ja klassipõrandude vaheseinad	9. XII 20.	Rahutuste Ajal" nr. 4
237		Mere ei palu armu!	16. XII 20.	Rahutuste Ajal" nr. 5
238	M. M.	Pallutööline ja sugaromisjonid	16. XII 20.	Rahutuste Ajal" nr. 5
239	M–o	Kaos valmistamas maailma päästmiseks	23. XII 20.	Rahutuste Ajal" nr. 6
240	Fgr.	Tööstused sõjamurus	23. XII 20.	Rahutuste Ajal" nr. 6
241	M. M.	Osalised streigid	30. XII 20.	Rahutuste Ajal" nr. 7
242	M. M.	Mees valitsus ja odavad hinnad	30. XII 20.	Rahutuste Ajal" nr. 7
243	V. Kingisepp	Eestimaa Kommunistliku Partei I Kongress	XII 20.	„Kommunisti" lehelehekülg nr. 21

244	EKP Tallinna Komitee	Eestimaa Kommunistlik Partei Tallinna Komitee üleskutse Tallinna töölistele. Elagu poliitiline streik!	XII 20	Kommunisti" lehel lehel nr. 21
245		Kaua veel?	5. I 21.	Rohutuste Hääl" nr. 8
246	Fgz.	Mad ei taha enam kauda	5. I 21.	Rohutuste Hääl" nr. 8
247		Kommunistliku Töölisteühisuse teadaanne, mille avaldamisest saadikutele sõna ei antud	8. I 21.	Rohutuste Hääl" nr. 9
248		Riigikogu avamise puhul (Mad on sul!)	8. I 21.	Rohutuste Hääl" nr. 9
249		Pikem pöördumist tagasi	8. I 21.	Rohutuste Hääl" nr. 9
250	M. N.	Pätsi ootel	12. I 21.	Rohutuste Hääl" nr. 10
251	M. Määr	Raudtee, tariifid, tööliste palgad ja kodanlise mõjupüüdmine	12. I 21.	Rohutuste Hääl" nr. 10
252	M. N.	Edenhotell" ja Tsberskr	15. I 21.	Rohutuste Hääl" nr. 11
253		Ast teenib kodanlust edasi	15. I 21.	Rohutuste Hääl" nr. 11
254		Kadugu sõjasadam! Elagu amnestia!	19. I 21.	Rohutuste Hääl" nr. 12
255		Kommunistliku Töölisteühisuse ettepanekud Riigikogule	19. I 21.	Rohutuste Hääl" nr. 12
256		Ristsõda töörahva vastu	22. I 21.	Rohutuste Hääl" nr. 13
257		Meil süüdlasi	22. I 21.	Rohutuste Hääl" nr. 13
258	Tpse	Eesti Vabariigi tunnistamine	22. I 21.	Rohutuste Hääl" nr. 13
259	–s–	Clemenceau väärt, miks Pätsi ei või	22. I 21.	Rohutuste Hääl" nr. 13
260		Ristisõda töörahva vastu areneb	26. I 21.	Rohutuste Hääl" nr. 14
261		Laidonerist ja Rist	26. I 21.	Rohutuste Hääl" nr. 14
262		Uus leheküljg	26. I 21.	Rohutuste Hääl" nr. 14
263	M. Määr	Mõtteid sõjaolukorra aeglustumisest	26. I 21.	Rohutuste Hääl" nr. 14
264	M. N.	Kas ennasti Tsberskr?	26. I 21.	Rohutuste Hääl" nr. 14
265		K. Pätsi valitsus ja tema toetajad	29. I 21.	Rohutuste Hääl" nr. 15

266		Töölised ei lähe valitsusele	29. I 21.	Rahutuste Häälˮ nr. 15
267	M. N.	Tühi kott	2. II 21.	Rahutuste Häälˮ nr. 16
268		Ajalooline aastapäev	2. II 21.	Rahutuste Häälˮ nr. 16
269		Eesti iseseisvuse tunnustamise rahvusvaheline ja sisepoliitiline tähtsus	2. II 21.	Rahutuste Häälˮ nr. 16
270		Sisepoliitilised aspekt välispoliitikas kestasuus	5. II 21.	Rahutuste Häälˮ nr. 17
271	K. V.	Kes võitis Eestile „de jure“ tunnustamise?	5. II 21.	Rahutuste Häälˮ nr. 17
272		Tall. Ametiüh. Kesknõukogu poolt vastuvõetud palgaarvamid	5. II 21.	Rahutuste Häälˮ nr. 17
273		Riigikogu Kommunistlik Töölisteühma üleskutse maatöölistele ja väikemaapidajatele maanõukogude valimistel	12. II 21.	Rahutuste Häälˮ nr. 19
274	M. N.	Sotsiaalpatriste 8 valet ja 6 võltsveskit maakonnanõukogude valimistel	12. II 21.	Rahutuste Häälˮ nr. 19
275		Semiste valimiste tagapõrjed	12. II 21.	Rahutuste Häälˮ nr. 19
276	EKP KK	Eesti töörahvale	24. II 21.	EKP KK üleskutse
277		Sa laagerid võitluse kodadelm ees!	15. III 21.	Kommunistˮ nr. 1
278	EKP KK	Eesti töörahvale teise Eestimaa ametiühinguti kongressi puhul	III 1921.	EKP KK üleskutse
279	EKP KK	Maatöölistele, maatamentele, väikemaapidajatele vallanõukogude valimistel	1. VI 21.	EKP KK üleskutse
280		Kommunistid ja iseseisvad sotsialistid	2. VI 21.	Kommunistˮ nr. 4
281	*	Kas on Eestis Sotsialistlik Partei kommunismi võlja jõudnud?	11. IX 21.	Kommunistiˮ Lendleht nr. 30
282		Rohkem tegevust!	21. IX 21.	Kommunistˮ nr. 18
283		Vabariigi“ vaesenemisest	21. IX 21.	Kommunistˮ nr. 18
284		Mõnimõned tähtpäevad	21. IX 21.	Kommunistˮ nr. 18

* Põrandaaluse kommunist

285		Mad ei ole tööraha külalised	21. IX 21.	„Kommunist" nr. 18
286		Miks peab Eesti Iseseisev Sotsialistlik Partei tegema, et Tallinnas Töölistepartei saada?	19. XII 21.	„Kommunist" nr. 27
287		Töölistelele päevad	12. I 22.	„Töö" nr. 1
288		Töötu tööliste küsimuse ümberkorraldamine	12. I 22.	„Töö" nr. 1
289		Ametiühinguliikumise ülesanded	12. I 22.	„Töö" nr. 1
290		Kas oleme või siin on siin sündis?	12. I 22.	„Töö" nr. 1
291		Eesti Ametiühingud 1921. aastal	12. I 22.	„Töö" nr. 1
292		Kas „Tööliste Loss" või töölisti ajalehe?	12. I 22.	„Töö" nr. 1
293		Tuulte pöörises	8. II 22.	„Tallinna Tööline" nr. 2
294		Ametiühingud sotsiaaldemokraatide rohkem ees	28. I 22.	„Töö" nr. 2
295		Tööline ja perekond sigarikomisjonides	28. I 22.	„Töö" nr. 2
296	K. W.	Eesti-Prantsuse kaubaleping	15. II 22.	„Tallinna Tööline" nr. 4
297		Kas kapi ja rohtiga?	24. II 22.	„Tallinna Tööline" nr. 7
298		Kuupäevi võitluste läbel	15. III 22.	„Tallinna Tööline" nr. 12
299		Hõimad rõõmelevad – nüüd on siin neljapäevadel ametiühingudel	18. III 22.	„Tallinna Tööline" nr. 13
300		Kõigile Eesti palgatöölistele ja teenijatele, kogu töötavatele rõhutöölistele ja ametnikele koolamiskindlale valge terrori ja tööraha tagaxiseramise kohta	18. III 22.	„Tallinna Tööline" nr. 13
301		Ajamärgid	22. III 22.	„Tallinna Tööline" nr. 14
302		Kirmuvalitsuse vastu	4. IV 22.	„Tallinna Tööline" nr. 18
303		Tööraskorraale ja sotsiaaldemokraatlikule parteile	6. IV 22.	„Tallinna Tööline" nr. 19
304		Suured ettevõtmised ametiühinguliikumises	12. IV 22.	„Töö" nr. 4
305		Laha maa peal ja pügamisest hea meel...	20. IV 22.	„Tallinna Tööline" nr. 23

Sisukord

lk.

Sissejuhatus 3

I peatükk 12

V. Kingissepa publitsistikast revolutsiooni
ühe tõuke aastail (1912–1914)

1. Sissejuhatus 12

2. Ülevaatelaskond V. Kingissepa käsitlustes 19

3. V. Kingissepp tööliskirjanduse juhina 23

4. V. Kingissepp tööliste kirjandustarbimisest 31

5. V. Kingissepp kodanluse „tööliste sõbralikkuse"
paljastajana 37

II peatükk 43

V. Kingissepa publitsistikast revolutsiooni
rahulikku arengut, Oktoobrirevolutsiooni ette-
valmistamise ja nõukogude võimu kind-
lustamise perioodil (juuni 1917 – märts 1918)

1. Sissejuhatus 43

2. Oktoobrieelse periood (juuni – oktoober 1917) 52

a) V. Kingissepa sattumine Ajutisse Valit-
susse 52

b) Sattumine kodanlusse 55

lk.

c) V. Kingissepp kokkuleplastest 59

3. Oktoobrijärgne periood (kuni märts 1918) 66

a) V. Kingissepa võitlus nõukogude võimu kindlustamise eest 66

b) V. Kingissepp revolutsiooni vastastest 71

III peatükk 78

V. Kingissepa publitsistikast välismaise interventsiooni ja kodusõja ning sõjajärgse revolutsioonilise kriisi aastail (1918–1922)

1. Sissejuhatus 78

2. V. Kingissepp kui eesti kommunistide iolude ja poliitika väljendaja 84

3. V. Kingissepa võitlus kodanlus ja sotsiaaldemokraatia mõju vastu töölisliikumises 101

4. V. Kingissepa võitlus Eesti Isesseiva Sotsialistliku Partei töölisest töölispartei muutmise eest 111

Kokkuvõte 117

Resümee 120

Kasutatud kirjandus 124

Lisa: V. Kingissepa Eesti tööliajakirjanduses ilmunud artiklid (nimestik) 128